

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KARAPARANIN AKLANMASI
VE
VERGİLENDİRİLMESİ SORUNU**

Ufuk ERDİNÇ

Danışman
Prof. Dr. Asuman ALTAY

2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“Karaparamın Aklanması ve Vergilendirilmesi Sorunu”** adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../2010

Ufuk ERDİNÇ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı :Ufuk ERDİNÇ
Anabilim Dalı :Maliye
Programı :Mali Hukuk
Tez Konusu :Karaparamın Aklanması ve Vergilendirilmesi Sorunu
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA	☐	OY BİRLİĞİ	☐
DÜZELTİLMESİNE	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
REDDİNE	☐		

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O****
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**
* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Evet
Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir. O
Tez mevcut hali ile basılabilir. O
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir. O
Tezin basımı gerekliliği yoktur. O

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red
.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red
.....	☐ Başarılı	☐ Düzeltme	☐ Red

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Karaparanın Aklanması ve Vergilendirilmesi Sorunu

Ufuk ERDİNÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Maliye Anabilim Dalı
Mali Hukuk Programı

Karapara, günümüz devlet ve toplumlarını tehdit eden bir olgudur. Karapara aklayıcılar devletin, toplum düzeni için koyduğu yasaları hiçe sayarak toplum düzenini bozmakta, devlete ve vatandaşlara zarar vermektedir.

Karapara, makro ve mikro ekonomiyi, bankacılık sistemini ve uluslararası piyasaları olumsuz etkiler. Çünkü kâr amaçlı bu faaliyetler, sosyal fayda fonksiyonuna giren malların üretiminde kullanılan üretim faktörlerini kullanarak yüksek maliyetlere yol açmakta, üretime doğrudan bir katkıda bulunmamaktadır.

Karaparanın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtmakta, ülke içindeki rekabet ve devlet bütçesi olumsuz yönde etkilenmekte, kayıt dışı ekonominin büyümesine neden olmaktadır. Ayrıca, beklenmedik anlarda ülkeye giriş - çıkış yaptığı için döviz kuru oranlarında ve fiyatlarda istikrarın yakalanmasının zorlaşması gibi devlete ve topluma birçok zararı vardır. Bu nedenlerden dolayı insanların hayatı zorlaşmakta ve devlete olan güvenleri azalmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kara paranın hangi yöntemlerle aklandığını, dünyadan ve Türkiye'den örneklerle ortaya koymak, kişilerin bu konuda bilinçlenmesini sağlamaktır. Ekonomi üzerinde önemli etkileri olan karaparanın aklanması konusuna ilgi çekmek ve devletlerin en büyük gelir kalemlerinden vergi gelirleri üzerine etkilerini incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Karapara, Karapara Aklama ve Vergilendirme

ABSTRACT
Master Thesis
Money Laundering and Taxation Issue

Ufuk ERDİNÇ

Dokuz Eylül University
Institute Of Social Sciences
Department Of Finance
Financial Law Program

Black money is a big threat for today's states and societies. Money launderers ignore the law that is put forward to regulate social relationships therefore severing society, the state and the citizens.

Black money affects macro and micro economy, financial systems and international markets in a negative way. Because such profit based activities use production factors that are being used to produce goods for the benefit of society and cause higher costs, and doesn't directly support production facilities.

With existance of black money, economic indications are distorted, the competition within the borders and state budget are affected negatively, and underground economy gets larger. Since the money gets in and out of the country at unexpected times, the stability in exchange rates and prices is harder to satisfy, therefore resulting in damages to the society and the state. Because of these reasons the lives of people are getting tougher and the trust in official entities are hurtened.

The goal of this study is to identify which ways are being use to launder money by presenting cases from the world and Turkey, and to create awareness around the topic so that the big impact of money laundering on economies and on the tax income of the state are analyzed and brought to attention.

Key Words : Black Money, Money Launderig and Taxation

KARAPARANIN AKLANMASI VE VERGİLENDİRİLMESİ SORUNU

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAPARA, KARAPARA AKLAMA VE KAYIT DIŞI EKONOMİ

I. Kavramsal Açıklamalar, Kapsam ve Tarihsel Süreç	1
A. Karapara Kavramının Ekonomik, Sosyal ve Hukuki Açından Tanımı	1
B. Karapara Aklama	4
1. Karapara Aklamanın Tarihçesi	4
2. Karaparanın Aklanmasının Kapsamı	6
3. Karaparanın Aklanmasının Amacı	9
4. Karapara Aklanması Aşamaları	10
a. Yerleştirme	10
b. Ayırma	11
c. Bütünleşme	12
5. Karapara Aklanması İçin Kullanılan Yöntemler	13
a. Nakit Kaçakçılığı Tekniği	14
b. Mantarlama (Şirinler) (Smurfing) Tekniği	14
c. Parçalama Yöntemi	14
d. Yapılandırma Tekniği	15
e. Borç Ödeme Tekniği	15
f. Oto-Finans Borç Yöntemi	15
g. Taşeron ve Hayali Şirket Kurma	16
h. Nakit İşlemler Tekniği	16

i.	Kumar Sektörü _____	16
j.	Yer Altı Bankacılığı Sistemi _____	17
k.	Şişirilmiş Yanlış Fatura ile Transfer Tekniği _____	17
l.	Nakit Değişim Tekniği _____	17
m.	Borsalar (Aracı Kurumlar) ve Manipülasyon _____	18
n.	Transfer Edilemeyen Nakit _____	18
o.	Para Kuryelerinin Kullanılması _____	18
p.	Telefon Bankacılığı _____	18
r.	Ev ve Ofis Bankacılığı _____	19
s.	Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler _____	19
t.	Sigorta Poliçeleri _____	19
u.	900'lü Telefon Hatları _____	20
v.	İşçileri Kullanma _____	21
y.	Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı Off-Shore) _____	21
z.	E-Para ve Akıllı Kartların Kullanımı _____	23
II.	Kayıt Dışı Ekonomi İle Karapara Arasındaki İlişki _____	23

İKİNCİ BÖLÜM

KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSAL- ULUSLAR ARASI GİRİŞİM VE DÜZENLEMELER

I.	Karaparanın Aklanmasına İlişkin Uluslar Arası Girişim ve Düzenlemeler ve Seçilmiş Bazı Ülkelerin Karapara Aklama İle Mücadelesi _____	29
A.	Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslar Arası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler ve Örgütler _____	30
1.	Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı _____	30
2.	Uyuşturucu ve Uyarıcı (Psikotrop) Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu) _____	31
3.	Basel Komitesi İlkeler Bildirisi _____	32

4. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Zapt edilmesi ve Müsadere Edilmesine ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strasbourg Konvensiyonu) _____	33
5. Palermo Sözleşmesi _____	34
6. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Birliği Konsey Direktifi _____	36
7. Mali Eylem Görev Gücü (FATF) _____	37
8. Egmont Grubu _____	45
9. İşbirliği Yapmayan Ülkeler ve Bölgeler _____	48
10. Güneydoğu Avrupa İşbirliği İnisyatifi (SECI) ve Sınır Asan Suçların Önlenmesi ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması__	48
11. Karayıpler Mali Eylem İşbirliği Gücü (CFATF) _____	49
12. Amerika Kıtası Devletler Örgütü (OAS) _____	49
13. Interpol _____	50
14. Europol. _____	50
15. Karaparanın Aklanmasını Önlemek İçin Uluslar Arası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet İle Mücadele Sözleşmesi	51
16. 1373 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı _____	51
B. Seçilmiş Bazı Ülkelerde Karapara Aklama Suçunun Önlenmesine İlişkin Çalışmalar _____	52
1. Amerika Birleşik Devletleri _____	53
2. İngiltere _____	55
3. İtalya _____	56
4. Fransa _____	56
5. Almanya _____	57
6. İsviçre _____	58
7. Japonya _____	59
II. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Ulusal Girişim ve Düzenlemeler _____	60
A. Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemleri _____	64
1. 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun _____	64

2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	71
3. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	72
4. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik	73
B. Karapara Aklama Aklamayla Mücadele Amacıyla Oluşturulan Kurumlar	75
1. Mali Suçları Araştırma Kurulu	75
2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu	79
C. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Getirilen Tedbirler	80
1. Bilgi Verme Yükümlüğü	80
2. Sır Saklama Yükümlüğü	81
3. Kontrollü Teslimat	82
4. Kimlik Tespiti	83
5. Şüpheli İşlem	86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARA VE VERGİLENDİRİLMESİ SORUNU

I. Vergilendirilebilir Geliri Tanımlayan Teoriler	92
A. Kaynak Teorisi	92
B. Safi Artış Teorisi	92
II. Vergi Hasılatının Düşmesi Getirdiği Sorunlar ve Yasal Düzenlemeler	96
A. Türk Vergi Sisteminde Vergi Cennetlerine Yönelik Yapılan Düzenlemeler	96
B. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı	102
C. Transfer Fiyatlandırması	106
III. Karaparanın Aklanması ile Mücadelede Varlık barışı	112
IV. Aklama Suçu Açısından VUK'da Ceza ve Suçlar	115
A. Kaçakçılık Suçları	116
B. İştirak Suçu	118
V. Vergi Sistemiyle İlgili Önlemler ve Çözüm Önerileri	118
A. Belge Düzeninin Sağlanması	118

B. Servet Beyanı Müessesine Geçilmesi _____	119
C. Vergi İncelemesiyle Uğrasan Personelin Özlük Haklarının Düzeltilmesi _____	120
D. Vergi Kanunlarının Çok Sık Değiştirilmemesi ve Açık Olması _____	121
E. İşe Başlamak İçin İlgili Odalara Kaydın Zorunlu Tutulması _____	121
F. Ekonomideki Hamiline İşlemlerin Azaltılması _____	122
G. Ağır Vergi Yükünün Azaltılması _____	122
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ _____	123
KAYNAKÇA _____	131

TABLÖLAR

Tablo 1:	Egmont Kapsamında Bilgi Alışverişinin Yıllara Göre Dağılımı	46
Tablo 2:	Aklama Suç Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılım	71
Tablo 3:	Değerlendirme ve İnceleme Sonucunda Aklandığı İddia Edilen Suç Geliri Tutarları	79
Tablo 4:	Şüpheli İşlem Bildirimi Sayıları ve Kaynaklarına Göre Dağılımı	87

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ACAMS	:Associated Certified Anti-Money Laundering Specialists
a.g.e.	:Adı Geçen Eser
a.g.m.	:Adı Geçen Makale
a.g.t.	:Adı Geçen Tez
AUSTRAC	:Australian Transaction Reports and Analysis Centre
BIS	:Bank of International Settlements
BM	:Birleşmiş Devletler
CFATF	:Caribbean Financial Action Task Force
CIA	:Central Intelligence Agency
CMUK	:Ceza Muhakemesi Kanunu
DGM	:Devlet Güvenlik Mahkemeleri
ESW	:Egmont Secure Web
FATF	:Financial Action Task Force
FIU	:Financial Intelligence Unit
FOPAC	:Fonds Provenant D'Activites Criminelles
GVK	:Gelir Vergisi Kanunu
IMF	:International Monetary Fund
INTERPOL	:International Criminal Police Organization
IRS	:Internal Revenue Service
KVK	:Kurumlar Vergisi Kanunu
MASAK	:Mali Suçları Araştırma Kurulu
MOU	:Memorandum of Understanding
MSMMK	:Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu
NCCT	:Non-Cooperative Countries and Territories
OAS	:Organization of American States
OECD	:Organization for Economic Co-operation and Development
S.	:Sayı
s.	:Sayfa

SECI	:Southeast European Cooperative Initiative
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:Türk Ceza Kanunu
UBS	:Union Bank of Switzerland
VUK	:Vergi Usul Kanunu
WASHINGTON DC	:Washington District of Columbia
YMM	:Yeminli Mali Müşavir

GİRİŞ

Suç ve buna karşı mücadele insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen, karapara ve bunun aklanması suçları gerek dünya gerekse Türk hukuk sistemi açısından oldukça yeni kavramlardır. Ekonomide yaşanan küreselleşmeyle birlikte kapalı durumdaki birçok ekonomi açık konuma gelmiştir. Böylece uluslar arası piyasalarda yaşanan gelişmeler, fonlarını ellerinde bulunduran gerçek ve tüzel kişileri, bu fonları en yüksek getiriye sağlayan yerlere yönlendirmelerine neden olmakta ve buna imkan sağlamaktadır. Ülkeler ve piyasalar arasındaki artan fon transferleri gerçekleşen işlem hacminin artmasına, kullanılan araçların çeşitlenmesine yol açarak karaparanın aklanmasını kolaylaştırmıştır. Karapara yasadışı yollardan sağlandığından aklanmasına ihtiyaç duyulmakta olup, bu da uluslar arası boyutta organize bir suç olmaktadır. Girdiği ülkelerde pek çok sorunlara yol açan karapara, sahiplerine çok büyük bir ekonomik güç sağlamaktadır. Bu güç, hukuk devleti ilkesi ve demokrasinin zedelenmesine, terörün gelişmesine yol açmaktadır.

Suç örgütleri yasadışı yollardan elde ettikleri kazançları, yasal bir gelirmiş gibi göstermek için mali sisteme dahil etmeye çalışırlar. Burada asıl amaç; paranın kaynağını gizlemektir. Bunun sebebi; kaynağı yasadışı olan bu gelirlerin yasal işlerde harcanamayacağı ve yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkma riskini azaltma gereksinimidir. Yani; suç oluşturan bir fiil sonucunda kazanmış oldukları para, suç olmayan bir fiil sonucunda kazanılmış gibi gösterilmeye çalışılır. Karapara aklayıcılarının amacı paraya yasal bir görünüm kazandırmak ve hem suç gelirlerinin müsaderesini engellemek hem de işledikleri suçların takibini zorlaştırmaktır.

Karaparanın enflasyon, vergi gelirleri, kamu harcamaları, vb. gibi makro ve mikro ekonomiye, bankacılık sistemine ve uluslar arası piyasalara olan etkileri vardır. Karaparanın ortaya çıkardığı bu sorunlar tüm dünya ülkelerini, karşı önlemler almaya itmiştir. Ülkelerin idari ve yasal mercilerinin çabaları zaman zaman yetersiz kaldığından, ülkelerin bir araya gelerek ortak kararlar alması ve birlikte hareket etmesi zorunluluğu doğmuştur. Bu amaçla çeşitli belgeler düzenlenmiş, sözleşmeler imzalanmıştır. Basle Komitesi İlkeleri Bildirgesi, Mali Eylem Görev Grubu'nun 40 Tavsiye Kararı bunlardan en önemlileridir. Ülkeler de bu konularda, kendi hukuk

sistemleri içinde düzenlemeler yapmaya çalışmışlardır. Örneğin, Türkiye kara para sorunuyla mücadele için FATF'a üye olmuştur. Yıllar itibariyle meydana gelen ve bu alandaki en kapsamlı çalışmaları yapan FATF'ın da önerileri doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Dünya'da ve Türkiye'de karapara ve karaparanın vergilendirilmesi sorunun araştırıldığı bu çalışmanın birinci bölümünde karapara, karapara aklamanın kavramsal çerçevesi ele alınacak, karaparanın içinden geçtiği süreci ve nasıl yasal görünüme kavuştuğundan bahsedilecek ve karapara ve kayıt dışının birbirleriyle olan ilişkisi incelenecektir.. İkinci bölümde, karapara aklanmasının önlenmesine dair ulusal ve uluslar arası alanda yapılan düzenlemelerden bahsedilecek olup dünyada bu alanda iyi uygulamalar gösteren ülkelere yer verilecektir. Ülke örnekleri olarak ABD, İtalya, İngiltere, Fransa, Almanya, İsviçre ve Japonya seçilmiştir. Üçüncü bölümde ise, karaparanın vergi gelirleri üzerine etkileri ve bu alanda yapılan çalışmalar yer verilecek sorunların çözümüne ilişkin çeşitli öneriler getirilmeye çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAPARA, KARAPARA AKLAMA VE KAYIT DIŞI EKONOMİ

I. Kavramsal Açıklamalar, Kapsam ve Tarihsel Süreç

En yalın anlamıyla karapara, yasadışı yollardan elde edilen her türlü kazanç olarak tanımlanabilir.

Karapara kaynağına göre iki grup içinde değerlendirilebilir. Birinci grupta, başlangıcından itibaren yasadışı faaliyetlerden elde edilen paralar sayılmaktadır. Örnek olarak uyuşturucu ve silah kaçakçılığından kazanılan paralar bu grupta sayılabilir. İkinci grupta, başlangıçta paranın kaynağını oluşturan faaliyet yasal olmakla beraber daha sonra sahte fatura düzenlenerek veya vesikaları tahrif etmek sureti ile yapılan vergi kaçakçılığı ile elde edilen gelirler sayılmaktadır.

A. Karapara Kavramının Ekonomik, Sosyal ve Hukuki Açından Tanımı

Dünya ekonomisinde özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru sosyalist sitemden liberal ekonomiye geçiş ve gelişen teknoloji ile beraber yaşanan küreselleşme büyük tutardaki fonların ülkeler ve kıtalararası dolanımını hızlandırmış ve birçok avantajın önünü açmıştır¹. Küreselleşme, finansal piyasalar ve dünya ekonomisi üzerinde birçok olumlu etki yaratmasına rağmen, bu süreç bazı maliyetleri de beraberinde getirmiştir². Sermaye hareketleri üzerindeki sınırlamaların ve kontrollerin kaldırılması ve piyasalarda malların özel kesime devredilmesi ve devletin etkinliği minimuma indirgenmeye başlaması (deregülasyon), uluslararası bir nitelik taşıyan karapara ve bunun aklanması sorununu ortaya çıkarmış ve bu süreci kolaylaştırmıştır. Küreselleşme sürecinin bu noktasında kapitalist kar mantığı ve zayıf düşen ulus devlet olgusu karşısında birtakım çevreler, karapara temelinde yeni rant kaynakları arayışlarına yönelmektedirler. Zira denetim yetkilerini rahatlıkla

¹ Ülker MAVRAL, "Karapara, Kayıt dışı Ekonomi ve Globalleşme İlişkisi", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 174, Mart 2003, s.144.

² İnönü Akgün ALP, "Karaparanın Makro Ekonomik Etkileri"
www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=27 , Erişim 05.08.2009.

kullanamayan ve birçoğunu da uluslar üstü yapılara devreden ulus devletler, yaşanan süreçte karapara ile mücadelede etkin başarı sağlayamamaktadır¹.

Ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki anlamda karaparanın tanımını yapmak mümkündür.

Sosyal anlamda karapara, dolaylı olarak da olsa toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazançtır.

Ahlaki anlamda karapara, kanunlarca yasaklanmış olsun veya olmasın toplum nazarında ahlaki görülmeyen fiiller sonucunda elde edilen tüm kazançlar olarak tanımlanabilir. Bu itibarla karaparanın en geniş tanımı ahlaki anlamda karapara tanımıdır.

Ekonomik anlamda karapara, kanunlar tarafından suç sayılan fiillerin yanı sıra, ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usuller ihlal edilerek elde edilen kazanç olarak nitelendirilebilir. Bu çerçevede ekonomi açısından, vergi kaçakçılığı amacıyla bazı ekonomik faaliyetlerin usulsüz, gizli yapılması yoluyla elde edilen kazançları karapara kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Hukuki anlamda karapara, ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenen fiillerden elde edilen gelirlerdir. Uygulamada bazı ülkeler, mevzuatlarında yer alan suçları saymış ve sayılan bu suçlardan elde edilen kazançları karapara olarak kabul etmiştir. Bazı ülkeler ise bütün suçlardan elde edilen ya da cürümlerin işlenmesi sonucunda elde edilen kazançları karapara olarak kabul etmiştir².

Toplumlarda yüksek kazanç sağlayan uyuşturucu, silah kaçakçılığı, terör, çocuk ve kadın ticareti ve adam kaçırma gibi örgütlü işlenen suçlar sonucu elde edilen her türlü maddî menfaat ve değerlere “**karapara**” adı verilmektedir³.

Karapara, kanunların suç saydığı fiillerin işlenmesinden elde edilen para veya para yerine geçen evrak ve senetleri, mal ve gelirleri ve bir para biriminden diğerine

¹ Deniz ÖZYAKIŞIR, “Küreselleşme Süreciyle Birlikte Artan Karapara Sorunu ve Soruna Yönelik Küresel Mücadele”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 58, Temmuz-Eylül 2005, s.88.

² “Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri”, **Türkiye Bankalar Birliği**, Sayı 235, Aralık 2003, s.5.

³ Ayşe GÜNAY- Rövsen ŞAHBAZOV, “Küreselleşme Sürecinde Malî Suçlar ve Malî Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:130, Ankara, Temmuz 1999, s. 122.

çevrilmesi de dahil olmak üzere elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değeri ifade etmektedir¹.

91/308/EEC Sayılı Avrupa Konseyi Direktifinde karapara şöyle tanımlanmıştır. Karapara, “Uyuşturucu maddelerle ilgili faaliyetlerden ve bu faaliyetlere iştirak edilmesinden elde edilen her türlü kazançtır.”

Viyana sözleşmesinin 3. maddesinin 1/a bendine göre ise 91/308/EEC Sayılı Direktif çerçevesinde, uyuşturucuya dayalı olarak bir karapara tanımı yapılmış, ancak bu tanımın genişletilebileceği ve üye ülkelerin belirleyeceği diğer suçların da direktif kapsamına alınacağı şerhi konmuştur. Ayrıca Viyana Sözleşmesinde, karapara; “Bir iktisadi değere sahip maddi ya da gayri maddi taşınır ya da taşınmaz her türlü hukuksal belgeler ve araçlar suç sayılan faaliyetlerden kazanıldığı takdirde karapara olarak nitelendirilebilir.” denilerek karaparanın tanımı genişletilmeye çalışılmıştır².

Karaparanın aklanmasının önlenmesine dair yasanın vurgusu “karapara” üzerinde değil “karapara aklanması” üzerindedir. Yasadaki “karapara” tanımının amacı sosyal, ahlaki veya ekonomik anlamda karaparayı tanımlamak değil, bağımsız bir suç olan “Karapara aklama” suçuna konu olabilecek değerleri belirlemektir.

Yasadışı ve kayıt dışı oluşan bu para uluslararası finansal sistemde dönen önemli bir büyüklüğü temsil etmektedir. Kanunların suç saydığı fiillerin işlenmesinden elde edilen para veya para yerine geçen evrakların ve senetlerin, malların veya gelirlerin, bir para biriminden diğerine çevrilmesi de dahil olmak üzere, çeşitli malî işlemlerle birinden diğerine dönüştürülmesinden ekonomik çıkar elde edilmesi amacını güden bu para³, aklanabilmek için malî sistem içinde kendine yer edinmeye çalışmaktadır.

¹ Mustafa Ali SARILI, “Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları, Nedenleri, Etkileri ve Alınması Gereken Tedbirler, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 41 2002, s.33.

² Ramazan BAŞAK, “50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi”. **Türkiye Bankalar Birliği**, Yayın No 206, 1998, s.2.

³ Hayrettin GÜMÜŞKAYA, “Kara Para Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi ilişkisi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:115, Nisan 1998, s. 63.

B. Karapara Aklama

Karapara aklama genellikle finansal bir suç olarak tanımlanmaktadır. 1982 yılına kadar yasal bir metnin içerisinde yer almayan kavram “karapara aklama” terimi olarak bu yıldan sonra kullanılmaya başlandı.

1. Karapara Aklamının Tarihçesi

Karapara ile mücadele çeşitli dönemlerde farklı öncelikleri içermiştir.

Karapara aklama, öncelikle devlet tarafından el konulmasını önlemek amacıyla para veya malvarlıklarını devletten gizleme çabaları şeklinde ortaya çıkmıştır. Aklamının ilk kez ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemekle birkaç bin yıl öncesine dayandığını söylemek mümkündür. Sterling Seagrave, ‘Lords Of The Rim’ adlı eserinde, M.Ö. 2000 yıllarında Çin’de tüccarların, servetlerinin ellerinden alınmasını hükümdarlardan nasıl gizledikleri anlatılmaktadır. Gizlemenin yanı sıra malvarlıklarını hareket ettirmekte ve uzak şehirlerde ve hatta Çin’in dışında yaptıklarını anlatılmaktadır¹.

Ortaçağ Katolik Kilisesi, tefeciliği sadece suç olarak değil aynı zamanda çok büyük bir günah olarak yasakladığı zaman tüccarlar ve tefeciler, çok farklı şekillerde, borç verdikleri tutarlar için talep ettikleri faizleri alma planları yapmışlardır. Bu planlar suç parasının gizlenmesini, hareket ettirilmesini ve aklanmasını sağlayacak, borç vermeden önce yapılan bir takım yöntemleri içeriyordu. Asıl amaç faizin kendisini gizlemek suretiyle ya faiz fiyatını tümüyle göstermemek ya da kaynağını gizlemek suretiyle olduğundan başka bir şeymiş gibi göstermektir. Bu yanıltma birkaç şekilde başarıya ulaşabiliyordu. Tüccarlar ödemelerin uzun aralıklarla yapılması şeklinde anlaşma yaptıklarında değişim oranlarını faiz ödemelerini de kapsayacak şekilde yapay olarak artıyorlardı. Faiz ödemelerinin, yüklendikleri riski tazmin etmek için özel bir prim olduğunu iddia ediyorlardı. Borç alan ve verenin önceden anlaşmaları durumunda, ödemede gecikme olması durumunda, ödemede gecikme olması halinde, faizi, geç ödemenin cezası olarak göstermekteydiler. Faiz ödemelerini bugünün paravan şirketlerin kullanımına benzer şekilde gerçek karlanmış

¹ “Karapara Aklamının Tarihçesi”, <http://www.efrasyap.org/Icerik/IcerikDetay.aspx?IcerikID=307> . Erişim 05.08.2009

gibi göstermekteydiler. Para şirkete borç olarak verilmekte ve sonra paranın faizi şeklinde değil, gerçekte olmasa bile elde edilmiş kar şeklinde tekrar geri alınmaktaydı. Kiliseyi aldatmak için yapılan bu hilelerin tümünün, suçtan kaynaklanan paranın aklanması için bugün kullanılan yöntemler içinde hemen hemen aynıları bulunmaktadır.

Suçun görünümü zaman içerisinde büyük ölçüde değişime uğramıştır. Bireysel olarak işlenen veya dağınık şekilde çalışan organize gruplardan yani banka soygunculuğu veya dolandırıcılık gibi bir çeşit suçta uzmanlaşan profesyonel gruplardan değişik tiplerde suç işleyen ve sıkı bir şekilde örgütlenmiş suç şebekelerine doğru bir değişim gerçekleşmektedir.

Örgütlü suç, yasadışı dünya pazarlarının gelişiminde yerini aldıkça son derece büyük bir servet birikimi gerçekleştirdi. Yasadışı ekonomiden olağanüstü karlar elde edildi. Her ne kadar yasadışı kazançlar hakkında yapılan tahminler gerek güvenilirlik ve gerekse ileri sürülen rakamlar açısından büyük farklılık arz etse de belirli bölgeler için gerçekçi değerlendirmeler yapmak mümkündür. Örneğin, Kolombiya'daki ABD elçiliği, 1979 yılında kokain ve marihuana kaçakçılığında elde edilen 3 milyar ABD Doları kazancın Kolombiya ekonomisine geri döndüğünü tespit etmiştir. Kolombiya Merkez Bankası Müdürü 1980 yılında ülkenin dış döviz kaynaklarının yaklaşık yarısının kaçakçılık ve uyuşturucu ticaretinden sağlandığını belirtmiştir.

1920'li yıllarda İtalyan asıllı mafya lideri Al Capone yasadışı işlerle uğraşmakta idi. Bu surette çok büyük ekonomik güç, bunun ötesinde siyasi güç elde etmişti. Kişi bir süre sonra çamaşırhaneler açmış ve çeşitli muhasebe hileleri yasadışı yollardan ettiği geliri buradan elde etmiş gibi göstermiştir. İngilizce de karapara aklama anlamında kullanılan "laudering" (çamaşır yıkama) tabirinin buradan geldiği söylenmektedir¹.

1990'lı yıllarda karapara ile mücadelenin gerekçesini 1980'lerde artan uyuşturucu trafiğini engellemek oluşturuyordu. Bu yıllarda, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bazı uluslararası kuruluşların girişimleriyle, üye devletlerden uyuşturucuya karşı gerçekçi tedbirlerin alınması istenmiş, uyuşturucu trafiğini ve

¹ Ozan USLU, "Karapara ve Gri para", <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ozan/006> , Erişim 03.08.2009.

karşılığında ortaya çıkan nakit akışını inceleyen özel birimler kurulmuştu. O yıllarda karaparanın takibi ve teşhisi, uyuşturucuyla mücadelenin en önemli ayağını oluşturdu.

O yıllarda karapara ile mücadele, belki uyuşturucu trafiğini azaltmadı, ama ilginç bir hususu da ortaya çıkardı. Uyuşturucu mafyasının en büyük ortağı bizzat devletlerdi. Örneğin ABD'nin istihbarat birimi CIA'nin sadece kendi ülkesinde değil, aynı zamanda dünyanın hemen hemen her bölgesinde uyuşturucu altyapısını şekillendirdiği anlaşıldı. Bizzat CIA ajanlarının itiraflarından, uyuşturucu trafiğinin geçtiği her ülkede, belli bazı devlet erkânının da bu işe karıştığı tespit edildi¹.

2. Karaparanın Aklanmasının Kapsamı

Karaparanın aklanması amacı ile mali sistemin kullanılmasının önlenmesine ilişkin Avrupa Topluluğu Konseyinin 91/308 Sayılı Yönergesine göre karaparanın aklanması aşağıdaki şekilde tarif edilmiştir.

Kasıtlı olarak,

i- Bir iktisadi değer suç sayılan bir faaliyetten yada böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin bilinmesine rağmen yasadışı kökenini gizleme yada görünümünü değiştirme veya böyle bir faaliyetin gerçekleştirilmesine katılmış olan kişilere doğacak hukuksal sonuçlardan kurtulmaları için yardım etme amacıyla başka bir şekle dönüştürülmesi yada transferi,

ii- Bir iktisadi değer suç sayılan bir faaliyetten yada böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin bilinmesine rağmen gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, bileşiminin, yer değiştirilmesinin, mülkiyetinin yada üzerindeki öteki hakların gizlenmesi ve görünümünün değiştirilmesi,

iii- Bir iktisadi değer suç sayılan bir faaliyetten yada böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin önceden bilinmesine rağmen iktisap edilmesi, zilyetliğinin kazanılması yada kullanılması,

¹Utku MELİKŞAH, "Karapara Ak Akçe"
<http://yenisafak.com.tr/yazarlar/?i=3422&y=MeliksahUtku>, Erişim, 02.08.2009

iv- Yukarıda belirtilen eylemlerden herhangi birinin yapılması, yapılmasına asil yada yardımcı fail olarak katılınması, yapılmasına teşebbüs edilmesi, yardımcı olunması, azmettirilmesi, kolaylık sağlanması, yol gösterilmesi; karaparanın aklanması eylemi sayılmaktadır.

Vienna Konvansiyonunda Karapara Aklama Suçu tanımı ise şöyle yapmıştır.

“Bir mamelekin konvansiyonda belirtilen uyuşturucu ile ilgili suçlardan veya bu suçlara iştirakten kaynaklandığını bilerek, mamelekin gayri meşru kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya böyle bir suçun işlenmesine karışmış bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak maksadıyla, bu mamelekin başka bir mameleke dönüştürülmesi ve devredilmesi”,

Uyuşturucu nitelikli suçların birinden veya bunlara iştirakten kaynaklandığını bilerek mal varlığının gerçek niteliğinin, kaynağının, bulunduğu yerin, yararlanma hakkının, hareketlerinin ve üzerindeki hakların kime ait olduğunun gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi olarak tanımlanmıştır.

Strazburg Konvansiyonundaki Aklama Suçu tanımı;

i- Bir mal varlığının suçtan doğan gelir olduğunu bilerek, bunun yasadışı kaynağını gizlemek veya değiştirmek veya müspet suçun işlenmesine karışan birinin eylemlerinin hukukî sonuçlarından kurtulmasına yardım etmek maksadıyla mal varlığının değiştirilmesi veya nakledilmesi,

ii- Herhangi bir mal varlığının suçtan kaynaklandığını bilerek, gerçek niteliğini, kaynağını yerini durumunu, hareketini bu mal varlığıyla ilgili hakları veya sahipliğini gizlemek veya değiştirmek,

Ve her taraf devletin kendi anayasal prensiplerine ve hukuk sisteminin temel esaslarına bağlı olmak kaydıyla:

iii- Alındığı tarihte, bir mal varlığının suçtan hasıl olduğunu bilerek, böyle bir mal varlığının iktisabı, bulundurulması veya kullanılması,

iv- Bu maddeye göre tespit olunan suçların herhangi birinin işlenmesine iştirak, katılma veya işlenmesi için teşekkül kurma, teşebbüs ve yardım etmek, kolaylaştırmak ve tavsiyede bulunmak¹, olarak tanımlanmıştır.

Bazı ülke düzenlemelerinde, her türlü yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanması karaparanın aklanması olarak nitelendirildiği halde bazı ülkelerde belirli yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanması karaparanın aklanması olarak nitelendirilmiştir. Örneğin, İspanya ve Portekiz’de, uyuşturucu kaçakçılığından, İsviçre’de, en az bir yıl hürriyeti bağlayıcı suçlardan, Amerika, Hollanda ve İngiltere’de tüm suçlardan, Yunanistan’da, uyuşturucu, silah kaçakçılığı, fidye, hırsızlık, zimmet ve dolandırıcılık gibi suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması, karaparanın aklanması suçu olarak tanımlanmıştır².

Aklama, yasadışı yollardan elde edilen kazançların kaynağının gizlenmesi ve niteliğinin değiştirilmesi suretiyle yasal görüntü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması olarak da tanımlanmaktadır³.

Aklama suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 inci maddesine⁴ göre aklama suçunun işlenebilmesi için;

- i- Alt sınırı bir yıl ve üzeri hapis cezasını gerektiren bir suçun işlenmesi,
- ii- İşlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin bulunması,
- iii- Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin:

¹ İbrahim YUMUŞAK, “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”
www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/5sayi.pdf Erişim, 01.08.2009.

² Karapara Nedir? Karaparanın Aklanması Ne Demektir? Karapara Niçin Aklanır”,
<http://www.kom.gov.tr/Tr/HaberDetay.asp?HKey=1>, Erişim 01.08.2009

³ MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayın No.9, 2006. Ankara, s. 1.

⁴ (1) Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.”

a. Yurtdışına çıkarılması veya

b. Bunların gayri meşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutulması gerekmektedir

Karapara aklama ile mücadele, aslında suç gelirine kaynaklık eden suçların (öncül suç) önlenmesine yönelik olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan niteliği itibariyle oldukça karmaşık olan karapara aklama suçu ile öncül suç arasındaki ilişki büyük önem taşımaktadır¹. Öncül suç belirlemede ülkeler değişik yaklaşımları benimsemektedirler. Örneğin İtalya kasıtlı olarak işlenmiş bütün suçları, İspanya ise tüm suçları öncül suç olarak düzenlemiştir. Amerika Birleşik Devletleri ise listeleme yöntemini benimsemiş 250 civarında suçu öncül suç olarak kabul etmiştir².

Karapara aklamanın suç olarak kabul edilmesindeki temel hedef; suçun ortaya çıkarılmasını önleyecek şekilde suç ile gelir arasındaki irtibatın kesilmesine yönelik fiillerin yaptırma bağlanmasıdır. Bu yaptırım genellikle hürriyeti bağlayıcı cezalarla birlikte aklanan paranın müsaderesi şeklinde kendini gösterir. Bu suretle suç ile gelir arasında açık ve doğrudan ilişki kurulamadığından el konulamayan suç gelirlerinin de müsaderesi olanaklı hale gelir ve caydırıcılık daha etkin bir şekilde sağlanmış olur³.

Karapara aklama suçu uluslararası boyutu olan, sınır tanımayan bir suçtur. Gelişen teknoloji ile birlikte fonların bir saat içinde neredeyse dünyanın herhangi bir noktasına transfer edilmesine karşın, suç hakkında uluslar arası işbirliği yapmak, teknik olanaklar mevcut olmasına rağmen çok fazla zaman almaktadır. Bilgi alışverişi için uluslar arası anlaşmalar yapılmasının gerekliliği mutlakadır.

3. Karaparanın Aklanmasının Amacı

Karapara, yasadışı yollardan kazanılan gelirlere, yasallık kazandırmak, kaynağını gizlemek veya şeklini değiştirmek için aklanma işlemine tabi tutulmaktadır. Çünkü yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin serbestçe

¹ Hasan AYKIN, "Aklama Suçu-Öncül Suç İlişkisi", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 172, Nisan 2007, s.2.

² AYKIN, a.g.m., s.5.

³ İbrahim YUMUŞAK, "Karaparanın Aklanması ile Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslar Arası Çabalar", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 229, Eylül 2000, s.44.

kullanılabilmesi mümkün değildir. Gelirin yasadışı yollardan elde edildiğinin tespit edilmesi durumunda söz konusu gelirleri elde edenler bir yandan hapis ve para cezalarına çarptırılacaklar, öte yandan ise bu yollardan elde edilen gelirlere nemaları ile birlikte el konulacağı için bu gelirlerden de mahrum kalacaklardır.

4. Karapara Aklanması Aşamaları

Karaparanın aklanması genelde üç aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar kirli bir çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilerek açıklanmaya çalışılmıştır:

Birinci aşamada çamaşır makineye atılmakta – [Yerleştirme (Placement)]

İkinci aşamada çamaşır makinede yıkanmakta – [Ayrıştırma (Layering)]

Üçüncü aşamada ise temizlenmiş halde makineden çıkarılmaktadır¹ [Bütünleştirme (Integration)].

Her karapara aklama olayında bu aşamaların üçünün de ayrı ayrı gerçekleşmesi zorunlu değildir. Bazen bu aşamaların ikisi veya üçü tek işlemde gerçekleştirilebilir veya bazı aşamalar gerçekleştirilmeden karaparanın aklanması tamamlanabilir. Bu durum para aklanacak ülkeye, finansal olanaklara, aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok değişkene bağlı olabilir.

a. Yerleştirme

Karaparanın aklanması işleminin en zor bölümünü oluşturan bu aşamada; uyuşturucu kaçakçılığı ya da diğer suç eylemlerinden elde edilen nakit paraların finans sistemi içerisine sokulması söz konusudur. Bu aşamada karaparacının amacı suçtan elde ettiği kazancı nakit formundan kurtarmaktır. Zira günümüzde çek, kredi kartı ve nakit olmayan araçlar sıklıkla kullanıldığından, büyük miktarlardaki nakit para dikkati çekecektir. Karaparanın nakit formundan kurtarılması için suçlu ya parayı mali sisteme dahil etmeye ya da yurtdışına çıkarmaya çalışacaktır Finans Kurumları söz konusu olduğunda; bu nakit para banka mevduat hesapları, ödeme emirleri veya elektronik transferlerle mali sisteme girmektedir. Örneğin karapara yurt içinde veya yurt dışında bir bankaya yatırılır, yurt içindeki bir bankadan yurt

¹ Karapara Aklama Suçu, <http://www.karapara.gen.tr/sag/detay.asp?id=26>, Erişim 30.07.2009

dışındaki bir bankaya gönderilir daha sonra da bir bankaya yatırılarak kredi kartı kullanımını şeklinde kullanılır. Nakit paranın güvenlik güçleri tarafından bulunması, yakalanması ve el konulması riski fazladır.

Yerleştirme aşamasında nakit olan para; fiziki olarak yurtdışına çıkarılarak denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırabilir, küçük tutarlara bölünerek (bildirim tutarlarının altındaki tutarlara) ülke içindeki çeşitli bankalara, farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir. Gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanabilir. Hisse senedi, tahvil, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilir. Banka hesaplarına yatırılmadan önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterilebilecek ve bir açıklama yapılmasına olanak sağlayabilecek işlemlere konu edebilir. Finansal kuruluşlar veya bunların çalışanları ile işbirliği yapılarak mali sisteme dahil edilebilir veya suç örgütleri tarafından Finansal kuruluşlara sahip olmak suretiyle bu vasıta ile nakit formundan kurtulabilir¹.

Yerleştirme aşaması karapara aklanmanın önlenmesinde belli tutarın üzerindeki paraların ayrıca şüpheli işlemlerin ilgili kurumlara bildirilmesi yükümlülükleri karşısında karapara aklayıcıları için en zor ve riskli, bu karşısında yetkililer için ise en avantajlı aşamadır.

b. Ayırma

Bu aşamada fonun kaynağının kara olduğunu gizlemek amacıyla çok sayıda ve farklı nitelikte finansal işleme gelir dağıtılır. Böylelikle aklayıcı, yapılan karmaşık işlemlerle geliri, elde edildiği kaynaktan fiziksel ve nedensel olarak uzaklaştırmakta, iz sürmeyi zor hale getirmeyi amaçlamaktadır. Para nakit dışı birçok şekle sokulmuştur. Aklayıcılar açısından kolay bir aşamadır. Çünkü finansal sisteme giren para, günümüz koşullarında sayısız işleme, süratle ülkeden ülkeye, hesaptan hesaba, bankalardan aracı kurumlara aktarılabilen ve böylece de yetkililerin bu paraların izini sürmesi önemli oranda engellenebilmektedir.

¹ Türkiye Bankalar Birliği, a.g.e., s.14

c. Bütünleşme

Bu aşama için karaparanın yuvaya dönme aşamasıdır denilebilir. Ayırıştırma aşamasında yasadışı kaynağı ile bağlantısı koparılan karapara bütünleştirme aşamasında yasal işlemlerle ülkenin mali sistemine aklanmış bir şekilde sokulur. Artık daha önce iki aşama geçirildiği için paranın kaynağına ilişkin sorulabilecek bir soruya yasal bir açıklama yapılabilecek veya böyle bir sorunun sorulmasını gerektirmeyecek normal bir işlem görüntüsü elde edilmiştir. Karapara aklayıcı bu aşamada parayı normal ticari para olarak ekonomiye sokar. Bu parayla menkul veya gayrimenkul, hisse senedi, tahvil, bono satın alabilir, bir finans kuruluşundan kredi almak için teminat gösterebilir, borç verebilir, borçlarını ödeyebilir ve buna benzer her türlü yasal işlemi yapabilir. Böylece para sistemle bütünleşmekte ve yasal fonlardan farklı olan yönlerinden arındırılmaktadır.

Yapılan açıklamalara dikkat edilirse karapara hem yerleştirme hem de ayırıştırma aşamalarında mali sisteme girmektedir. Örneğin hem yerleştirme, hem de bütünleştirme aşamalarında para ile hisse senedi, tahvil, menkul veya gayrimenkul diğer değerler alınmaktadır. Bu aşamalarda yapılan bu alımlar arasında nitelik olarak ne tür fark olduğuna, ya da bu alımlar sırasında karapara aklamının hangi aşamasında bulunulduğuna bakılırsa; Yerleştirme aşamasında amaç paranın nakit formundan kurtarılması ve sisteme entegre edilmesi, ayırıştırma aşamasında ise yapılan çok sayıda işlemle paranın yasadışı kaynağından uzaklaştırılmasını sağlamaktır. Yani bu aşamalarda para henüz yasal bir görünüme kavuşmamıştır. Oysa bütünleştirme aşamasında mali sistemde boy gösteren para kullanıma hazır paradır. Artık dolaştırılmasına ve şekil değiştirmesine gerek kalmamıştır. Herkesin yaptığı yasal işlemler yapılarak tüketim, yatırım veya bir başka şekilde değerlendirilebilir. Kısaca; sorulabilecek muhtemel bir soruya verilecek bir cevap artık hazırdır¹.

Karapara Aklanması Aşamalarına İlişkin Bazı Örnekler

i- İngiltere’de altın ve vergi kaçakçılığından elde edilen fonlar yerleştirme aşamasında, Lüksemburg’a kaçırılmış ve bir şirket tarafından açılmış bulunan banka

¹ Karapara Aklamının Aşamaları, www.karapara.gen.tr/sag/detay.asp?id=26 Erişim, 02.08.2009

hesabına yatırılmıştır. Ayırma Aşamasında, paralar taşınmaz mal satın alımı için Fransa, İngiltere ve Tayland'a transfer edilmiştir. Bütünleşme aşamasında ise, bir vergi cennetinde kurulmuş paravan bir şirket adına banka hesapları açılmış ve gayrimenkul alınmıştır.

ii- İngiltere'de uyuşturucudan elde edilmiş nakit paralar yerleştirme aşamasında kaçak olarak Hollanda'ya sokulmuş ya da İngiltere'de bir döviz bürosuna yatırılmıştır. Ayırma aşamasında değişik ülkelerde paravan şirketler kurulmuş ve banka hesapları açılmıştır. Bütünleşme aşamasında ise, ya hesaplarda bırakılmış ya taşınmaz mal veya başka kıymetlere yatırılmıştır.

iii- ABD'de uyuşturucu ticaretinden elde edilen nakit paralar, yerleştirme aşamasında bir kuyumcunun banka hesabına yatırılmıştır. Ayırma aşamasında mevduatlar sahte faturalarla gizlenmiştir. Bütünleşme aşamasında ise para teleksle kaçakçının hesabına transfer edilmiştir.

iv- Lüksemburg'da uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler, yerleştirme aşamasında İsviçre'de bir banka hesabına yatırılmıştır. Ayırma aşamasında, banka çekleri vasıtasıyla çekilmiş ve Lüksemburg'da bazı banka hesaplarına yatırılmıştır. Bütünleşme aşamasında ise, paralar yeniden nakit olarak çekilmiş ve değişik paravan şirketler tarafından açılmış bulunan Lüksemburg hesaplarına yeniden yatırılmıştır.

v- İtalya'da adam kaçırmadan sağlanmış nakitler yerleştirme aşamasında Andora'ya kaçırılmış ve bir ithalat-ihracata şirketine yatırılmıştır. Ayırma aşamasında şirket, fonları Andora'da bankalarda açılmış hesaplara yatırmıştır. Bütünleşme aşamasında ise, fonlar Amerikan dolarlarına çevrilmiş ve Panama bankalarına transfer edilmiştir¹.

5. Karapara Aklanması İçin Kullanılan Yöntemler

Sınırsız sayıda aklama yöntemi vardır. Aklayıcıların çoğu sabıkasız, sağlam mesleki geçmişleri olan kişilerdir ve genellikle komisyon ya da prim adı altında gelir elde ederler.

¹ Karapara Aklanması Aşamaları, <http://www.frntr.com/genel/116661-karapara-aklamak.html>
Erişim, 01.08.2009

a. Nakit Kaçakçılığı Tekniği

Bu teknikte para fiziksel olarak taşınır, bu taşımaya ilk araç ise insan faktörü yani kuryedir. Kurye, ya kendisi doğrudan ya da başka bir vasıta kullanmak suretiyle, iç mevzuatlarında banka ya da finans kurumları ile ilgili sıkı düzenlemelere sahip olmayan ve banka finans kurumlarının gizlilik ilkeleri sıkı olan ülke ya da ülkelere taşır. Bu aşamadan sonra para sağlıklı ve güvenli bir şekilde girdiği ülkedeki herhangi bir bankaya yatırılmakla yasal olmayan para yasal bir zemin kazanmış ve bu yasal kaynağa sahip olmuş olur.

b. Mantarlama (Şirinler) (Smurfing) Tekniği

Bu teknikte temel özellik, aklamanın yapıldığı ülke ya da aklanılmaya çalışılacağı ülke yada ülkelere yapılacak transfer işlemlerinde ülke mevzuatının bankacılık faaliyetlerinde nakit akışına getirmiş olduğu bir üst sınırlama (kimlik tespiti, sorgulama vs.) nedeniyle bu üst sınıra yakın meblağların kullanılması tekniğidir. Şirinler, karapara aklamanın en bilinen yöntemi olup, işleri nakit paraları yatırmak ya da bildirim gerektiren tutarın altında banka poliçeleri sağlamak olan çok sayıda kişinin iştirakini gerektirmektedir. Örneğin; Nakit bildirim zorunluluğunun 10.000 TL olduğunu varsayalım. 10 kişi bir banka veya farklı şubelerine 9.000'er TL yatırırsa, günde 90.000 TL yatırılmış olur. Aynı işlem aynı kişiler tarafından bir başka bankaya da yapılırsa, 10 günde 900.000 TL bir tutar, nakit bildirim zorunluluğu olmadan bankaya yatırılmış olur. Paranın bu şekilde mali sisteme dahil edilmesiyle yerleştirme aşaması tamamlanmış olmaktadır. Bu şekilde sisteme dahil edilen para; kasa çekleri, havale veya fiziki olarak ülke dışına çıkarılabilir.

c. Parçalama Yöntemi

Eldeki fonu küçük miktarlara bölüp bankaya yatıracak çok sayıda kişiyi bulmak her zaman mümkün olmayabilir. Bu durumda insan sayısı yerine işlem sayısını artırmak suretiyle bildirimden kaçınmak mümkün olabilir. Parçalama yöntemini şirinler yöntemine benzetmek mümkündür. Çünkü her ikisinde de yüksek tutarlar düşük miktarlara bölünmek suretiyle işleme tabi tutulmaktadır.

Bu yöntemde yine bildirimden kaçınmak, iz bırakmamak ve suç gelirini dikkat çekmeden sisteme sokmak amacıyla bölme tekniği kullanılmakta, çok yüksek tutarlı bir işlem küçük tutarlarda çok sayıda işleme bölünmektedir.

d. Yapılandırma Tekniği

Bu teknikle büyük çaplı operasyonlardan kurtulma, yakalanmama çabasıyla, büyük miktarda bir paranın küçük miktarlarla taşınmasıdır. Örneğin bir kişi 100.000 ABD dolarını bir defada taşımaktansa 5.000.-'er bin dolarlık kısımlar halinde taşır ve riske etmemeye çalışır.

e. Borç Ödeme Tekniği

Bu teknik genellikle vergi cenneti olarak da tanımladığımız ülkelerde bir bankaya güvenli olarak yatırılır ve kaynağından uzaklaştırılmasının birinci aşamasını tamamlamış ve daha önce güvenli bir şekilde transfer edilmiş bu paranın aklayıcının kendi ülkesindeki bir bankaya transferinin sağlanması tekniğidir. Bu teknikte para vergi cenneti sayılan ülkede mevcut banka hesabı aklayıcının değil bir üçüncü kişi adına yatırılır ki, aklayıcıya borcunun ifası niteliğinde transferinin sağlanması amaçlansın. yani vergi cennetindeki transfer edilen para aklayıcı adına değil üçüncü bir kişi adına olup aklayıcıya borcu niteliğinde yapılacak transfer, borç ödeme olmalıdır. (maskeleye)

f. Oto-Finans Borç Yöntemi

Bu yöntemde, bir kıyı bankasına yatırılan suç gelirleri başka bir bankadan alınan krediye teminat gösterilmek suretiyle aklanır.

Bu yöntem genellikle şu şekilde işler:

Aklayıcı, kıyı bankacılığı yapılan bir ülkede faaliyet gösteren A bankasına aklamak istediği fonları yatırır.

Daha sonra başka bir ülkedeki B bankasına başvurarak A bankasındaki fonlarını teminat göstermek suretiyle kredi alır.

Aldığı krediyi B bankasına geri ödemez ve B bankası, A bankasındaki aklayıcıya ait fonlarla kredi alacağını kapatır.

g. Taşeron ve Hayali Şirket Kurma

Paravan şirketler sadece kağıt üzerinde var olan şirketlerdir. Bu şirket türü herhangi bir ticaret ya da imalat faaliyetinde bulunmayan genellikle sınır ötesi merkezlerde kurulan bu şirketlerin kullanılmasındaki esas amaç; ayırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle inceleme esnasında iz sürmeyi zorlaştırmaktır¹.

Bazen de çok büyük sermayeli bir şirket kurulur, böylelikle konulan kara sermaye tedavüle kazandırılmış ve yasal kimliğine kavuşmuş olur. Yasal ticari faaliyete başlar ve kısım kısım kullanılarak kara borçlanmalar yapılır ve bir süre sonra, şirket sermaye artırımına gider ve sermaye büyüterek bir kısım kara sermaye daha aklamaya çalışır. Bu şekilde bir süre çalıştıktan sonra bu şirket genellikle holding statüsüne kavuşturulmaya çalışılarak bünyesinde fazla sayıda yavru şirketler kurularak, kurulan şirket sermaye miktarları ile de geri kalan ya da aklanmaya çalışılan miktar yasal zemine kavuşturulmuş olur.

h. Nakit İşlemler Tekniği

Bu teknikte genel olarak ve hatta tamamen nakit işlemlerinin yürüdüğü, nakit para harcandığı ticari sektörler seçilir ve bu sektörlerde bu para aklanmaya çalışılır. Genellikle otel işletmeciliği, araba yıkamacılığı, lokanta, bar, taksicilik, gazinoculuk gibi faaliyetlere ağırlık verilir. Çünkü, bu gibi yerlerde nakit akışı yüksek olmakla birlikte kaç müşteri gelip gitti, tur organizasyonları ile yapılan anlaşmalar, kaç araç yıkandığı, ne kadar yemek yendiğinin tespitinin çok zor olduğundan dolayı ya da pavyonlarda müşteriye hangi bedelle içki – hizmet sunumu yapıldığının tespiti çok zor olduğundan dolayı nakit kara paranın aklanma yerlerinden cazibe olan bu teknik kullanılmaktadır.

i. Kumar Sektörü

Aklayıcıların elinde bulunan nakitler casinolardan fiş almak için kullanılmakta ancak hiç kumar oynanmamakta veya çok az oynanmakta ve fişler casinodan alınan çeklerle değiştirilmektedir. Söz konusu çekler daha sonra bir

¹ Ergin ERGÜL; **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998, s.15.

bankaya yatırılarak, çek bedelleri buradan başka bir ülkeye transfer edilmekte veya emlak alımında kullanılmaktadır.

Öte yandan karaparalar doğrudan da casinoya verilebilmekte ve karşılığında komisyondan sonra kalan para kumar kazancı olarak düzenlenen çeklere çevrilebilmektedir.

Her iki olayda da; kara para sahipleri tarafından bu paraların kaynağına ilişkin sorulan sorulara kumar kazancı olarak cevap verilmektedir.

j. Yer Altı Bankacılığı Sistemi

Bu yöntem, Chop, Hundi veya Hawala sistemi de denir. Bu sistemde genellikle ekonomik ilişkileri tarihe dayanan ve sermaye hareketleri belli bir sisteme oturmuş olan ülkeler arasında geçerliliğini korumaktadır. Aklayıcı elinde bulundurduğu karaparayı alıp bu sistemin geçerli olduğu ülkeye götürüp orada faaliyette bulunan bir bankere verir. Banker o ülkede çok iyi tanındığından dolayı para ile ilgili olarak herhangi soru sorulmaz ve güvenilir olduğundan bu parayı kendi ülkesindeki bankadan ülkenin para birimine dönüştürüp belli bir komisyon aklayıcıya iade eder ve aklayıcı bu para ile tekrar kendi ülkesine geri döner¹.

k. Şişirilmiş Yanlış Fatura ile Transfer Tekniği

Bu sistemde genellikle aklayıcı bir başka ülkede faaliyet gösteren herhangi bir kurum ile anlaşır ve mal almış gibi şişirilmiş bir fatura alır. Ülkesinden faturayı aldığı ülkeye fatura bedelini transfer eder mal ithalatı yapmaksızın, transferi gerçekleştirdiği ülkeye hem yatırım yapmış olur hem de bu vesile ile parayı aklamış yasal zeminine kavuşturmuş kaynağından uzaklaştırmış olur.

l. Nakit Değişim Tekniği

Ülkemizde ve gerekse diğer ülkelerde kurulu bulunan döviz bürolarında nakit hareketi çok yüksek olduğundan takas işlemi kolay ve hızlıdır, özellikle aklayıcının elinde döviz olma ihtimali yüksek olduğundan bunu ülke parası ile nakite çevirmesi çok kolay bir işlemdir. Hatta döviz büroları çok yüksek miktarlı nakitleri

¹ KOÇAK, a.g.m.

müşteri hesabına bankalar vasıtası ile havale de etmektedirler. Bu teknik ile de kara kaynağından uzaklaşmış ve yasal zemine kavuşmuş olur.

m. Borsalar (Aracı Kurumlar) ve Manipülasyon

Aklayıcı broker kullanarak sermaye borsalarında işlem gören enstrümanlara yatırım yapabilmektedir. Broker ya da aracı kurumların adına işlem yapmış olduğu aklayıcı böylelikle kara sermayeyi aklamış ve yasal zemine kavuşturmuş olmakla bir başka ülkeye gidişi ile yapacağı yatırım elinde mevcut borsa yatırım araçlarına ilişkin veriler kara paranın sorgulanmasını zorlaştıracak ve kaynağının tespitini olanaksız hale getirecektir. Bu yolla da para yasal zeminine kavuşmuş olacaktır.

Manipülasyon, “yapılan bazı operasyonlarla hisse senedi fiyatlarını olduğundan daha fazla yükselterek veya olduğundan daha düşürerek piyasayı yapay olarak yönlendirmektir. Manipülatif işlemler, dürüst fiyat oluşumunu engelleyecek şekilde menkul kıymetin mülkiyetinde değişme olmaksızın sürekli alım satım işlemleri ile yapılabileceği gibi, belirli kişi veya kuruluşlar arasında belli miktar, tutar ve fiyat seviyelerinde sürekli olarak menkul kıymet alım satımı işlemi yapılması şeklinde olmaktadır.

n. Transfer Edilemeyen Nakit

Aklayıcının transferi mümkün olmayan ya da her ülkede geçerli olmayan parayı buldukları ülkelerde gayrimenkul, antika eşya ya da hammadde alarak, döviz karşılığında satıp aklama işlemini gerçekleştirirler.

o. Para Kuryelerinin Kullanılması

Para kuryeleri, kuryelik görevi yasal olarak kendilerine verilmiş kişilerdir ve sınır kapılarında her geçişlerinde kendilerine kolaylıklar da sağlanabilmektedir. Bu nedenle aklayıcılar bu kişileri bol miktartlı rüşvet ya da taşıyacakları paraya komisyon vererek taşıma işlemi yapabilmektedirler.

p. Telefon Bankacılığı

Bu yöntem ile genellikle elektronik cihaz ve sistemler kullanıldığından dolayı belli miktartlı paraların bu yolla sevki de mümkün olduğundan aklayıcıların kullandığı bir teknik olduğu bilinmektedir.

r. Ev ve Ofis Bankacılığı

Bu yöntem ile bankaya gitmeden oturulduğu yerden elektronik sistem ve cihazlar sayesinde para transferi yapılabildiğinden ve bu yolla hile ve sahtecilik işlerinin de kolay yapılmasından dolayı aklayıcıların başvurduğu bir yoldur.

s. Yabancı Ülkelerdeki Temsilcilikler

Bankaların yabancı ülkelerdeki temsilcilikleri bir takım yükümlülüklerle tabi olmadıkları için karaparanın aklanmasında rahatça kullanılabilirler.

Bir bankanın yabancı bir ülkede bulunan temsilciliğinin karıştığı konuya örnek oluşturabilecek bir olay aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Normal olarak mevduat toplama izni olmayan temsilcilik, suçtan elde edilen geliri alarak bir ticari işletmenin hesabı varmış gibi göstermiş ve buradan transferler yapmıştır. Bankacılık faaliyetinde bulunmadığı için bildirim yükümlülüğü olmayan temsilcilik, bu yolla karaparanın finansal sisteme sokulmasına yardımcı olmuştur.

t. Sigorta Poliçeleri

Bazı ülkelerde, hayat sigortası poliçesi sahibi öldüğünde, poliçeyi satmışsa satın alan kişinin poliçeden doğan tüm haklarını sigorta şirketinden talep etme hakları vardır. Dolayısıyla karapara aklayıcılar nasıl kullanabileceklerini bildiği vasıtalarla bu poliçeler karşılığında daha fazla primle daha fazla ödentiyi bu poliçeleri alıyorlar. Örneğin kanserli veya başka ağır hastalıklı kişilerin poliçelerini alıyorlar, karapara aklamada kullanıyorlar. Bir kişi öldüğü zaman kişiden gelen bu sigorta poliçe bedelleri yıllar sonra bir sorguya gidildiğinde bu para nereden geldi, bu refah artışı nereden sağlandı diye; işte ben bunu sigorta poliçe bedelinden elde ettim şeklinde bir açıklamayla kaynağının meşru olduğunu şey yapmaya çalışıyor¹. Ayrıca AIDS hastalığının artmasıyla birlikte hastaların sahip olduğu poliçelerin bir ikincil piyasası oluşmuştur. Hastalar öleceklerini bildiklerinden poliçelerini kalan günlerini iyi geçirmek için satmaktalar, alanlar ise iskontolu olarak aldıklarından aradaki fark kadar kar elde etmektedirler. Aklayıcılar da bu poliçelerden nakit karşılığı ve ikinci

¹Ramazan BAŞAK, "Karapara Nasıl Aklanır" <http://www.ordubarsu.org.tr/forum/arsiv-baslik1441.0.html> Erişim, 02.08.2009

el piyasalarda oluşan fiyatından fazlasını vererek yani gerçek bedeline göre düşük iskontolarla almaktadırlar¹.

Burada aklayıcıların hiç iskonto yapmayabilecekleri, hatta nominal değerinin üzerinde bir fiyatı dahi verebilecekleri unutulmamalıdır. Hastanın ölmesine kadar geçen süredeki paranın zaman değeri (ve nominal değerinin üzerinde alındıysa aradaki fark) aklayıcının, aklama komisyonunu oluşturmaktadır. Doğal olarak hastaya ödeme nakit olarak yapılmaktadır. Ancak hasta zaten satıştan sağladığı gelirle günlük harcamalarını sürdüreceğinden, elde ettiği nakdi peyder pey, aklama ihtiyacı olmadan harcayacaktır. (Tıpkı uyuşturucunun hammaddesini üreten köylüler yada sokak satıcıları gibi) aklayıcıların ise iki noktada avantajları vardır.

Birinci avantaj, esas amaç olmasa da nominal değer altında satın alınma nedeniyle elde edilen kardır. (nominal değerden alması durumunda ise başka tekniklerde katlandığı ortalama aklama komisyonu kadar kârı olacaktır)

İkinci avantaj, hasta öldüğünde poliçe karşılığında para, aklayıcıya sigorta şirketinden çek olarak ödeneceğinden, nakit kullanım söz konusu olmayacak ve bu işlem, hiç kimsenin dikkatini çekmeden yapılabilecektir².

u. 900'lü Telefon Hatları

Aklama için geliştirilmiş bir başka teknik ise şöyledir; Suçtan elde edilen gelirin (özellikle de uyuşturucudan), genelde nakit olduğu varsayılmaktadır. Bu bütün Dünyada da böyle kabul edilmekte, dolayısıyla da tüm önlemler bu varsayıma göre alınmaktadır. Bu teknikte aklayıcılar uyuşturucu satışından sonra alıcıdan parayı nakit almak yerine, işlettikleri erotik telefon hatlarının numaralarını vermişlerdir. Bu hatlarda, uyuşturucuyu alan borcu kadar telefonla konuşmakta ve borcunu bu yolla ödemektedir. Bu tip hizmetlerde telefon işletme sisteminin maliyeti düşük olduğundan, hattın kar marjı yüksek olmakta, çok aranmasa da, arandığı anda iyi kar marjı bırakabilmektedir.

¹ BAŞAK; a.g.e., s.7

² Muhsin KOÇAK, "Karapara-Aklanması-Aklama Suçu", www.hukukcu.com/modules/smartsection/makepdf.php?itemid=233 , Erişim, 28.07.2009

v. İşçileri Kullanma

Gelişmiş ülkelerde çalışan işçilerin kendi ülkelerindeki akınlara yapacakları havale işleminin dikkat çekmeyeceği düşüncesiyle karapara aklayıcıları tarafından kullanılan bir yöntemdir.

y. Vergi Cennetleri (Kıyı Bankacılığı Off-Shore)

“Ülke dışından sağlanan fonların ülke dışında veya koşullara göre ülke içinde kullandırılması, uluslararası devletsiz paraların fon fazlası bulunan merkezlerden fon açığı bulunan merkezlere transfer edilmesi gibi finansal hizmetler yürüten genellikle serbest bölgelerde kurulan merkezlerde faaliyet gösteren ve ülke içindeki bankacılık sisteminin tabi olduğu yasal düzenlemelerin kapsamı dışında tutularak, getirilen mali ve hukuksal avantajlar sayesinde cazip çalışma koşullarının sağlandığı bankacılık türüdür”

Kıyı bankaları özel bir banka olmayıp, temel olarak diğer bankalar gibi mevduat toplamakta, kredi vermekte ve güvене dayalı işlemler yapmaktadır.

Diğer bankalardan ayıran özellikleri¹;

i-Mevduat herhangi bir yasal sorguya tabi değildir.

ii-Bankacılık işlemleri çoğunlukla vergiden muaftır.

iii-Faiz oranları serbestçe belirlenmektedir.

iv-Döviz kurları ile ilgili kısıtlamalar yoktur.

v-Banka hakkında likidite ve sermaye yeterliliği konusunda dikkatli bir araştırma ve inceleme yapılmamaktadır.

vi-Gizlilik esastır.

vii-Sermaye hareketlerinde tam serbesttir.

Bu ülkelerin birçoğu küçük ada devletidir. Bu ülkede gerçekte hiçbir sınıai üretim faaliyeti yada büyük ölçekli ticari mal alım satımı olmadığı halde kağıt üzerinde birçok şirketin merkezini ya da şubelerini bu ülkelerde göstermesinden dolayı

¹ Murat KALEM, “Bankalar Aracılığıyla Karapara Aklama”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=40>, Erişim, 06.08.2009.

vergiye tabi olmayan büyük miktarda hesaplar bu merkez ve şubeler adına tutularak ilgili ülkede vergi ziyana sebep olmaktadır¹.

Karapara aklama bu ülkelerde mevcut finansal kuruluşlar (özellikle bankalar) veya paravan şirketler (shell companies) aracılığı ile olabilmektedir. Bankalar suçlular tarafından kurulabileceği gibi işbirlikçileri tarafından da kurulabilir. Merkezlerde kurulan bankalar ve paravan şirketlerin ortaklık yapıları hakkında bilgi edinilememektedir, dolayısıyla bunlar gerçek sahiplerinin bilinmediği şirketlerdir. Çünkü bu ülkelerde sıkı bir sır saklama yükümlülüğü olup mahkeme kararı veya hükümet izni olmadan, bilgi verenlere ağır cezalar verilebilmektedir.

Genel olarak Offshore sistemi ve vergi cennetlerinin bankalara sağladığı avantajlar şunlardır.

- i. Yatırımcılar mevduatları karşılığında, merkez bankasına sıfır faizle karşılık yatırmaktan kurtulurlar,
- ii. Tasarruf mevduat sigorta fonuna prim ödemezler,
- iii. Bu tür bankalar daha yüksek faiz vadettikleri için mevduat çekerler,
- iv. Hesaplar yurtdışında gösterildiğinden, resmi denetimlerden kaçarlara ancak parayı ülke içinde kullanabilirler,
- v. Yükümlülükleri az olduğu için de bilanço karlarını arttırlar².

Dünya genelinde lisanslı 4 bin offshore banka olduğu ve bunların yaklaşık % 44'ünün Karayipler ve Latin Amerika Bölgesi'nde, % 29'unun Avrupa'da, % 19'unun Asya ve Pasifik Bölgesi'nde, % 10'unun ise Afrika ve Ortadoğu'da olduğu bu bankaların yaklaşık 5 trilyon dolar civarında varlığı kontrolü altında bulundurduğu tahmin edilmektedir³.

¹ Alper C. DEMİR, "Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 324, Ağustos 2008, s.124.

² Muhammet AKDİŞ, "Offshore Bankacılığındaki Gelişmelerin Karapa ve Karapanın Aklanmasına Olan Etkileri", <http://makdis.pamukkale.edu.tr>, s.6-7. Erişim 07.08.2009.

³ Kalem, a.g.m.

z. E-Para ve Akıllı Kartların Kullanımı

E-para; “yatırılmış değer” veya satış noktası terminalleri vasıtasıyla, iki cihaz arasında doğrudan transferleri veya internet gibi açık bilgisayar ağları üzerinden ödemeleri yapmak için önceden ödenmiş ödeme mekanizmalarına denir. Yatırılmış değer ürünleri “donanım” veya “kart tabanlı” mekanizmalar (aynı zamanda elektronik çanta/cüzdan denir) ve yazılım veya ağ tabanlı mekanizmalardır. (aynı zamanda “dijital nakit” denir)

Akıllı kartlara veya yazılım tabanlı mekanizmalarda sınırsız miktarlarda e-para yüklemesi yapılabilmektedir ve karttan karta transfer mümkün olmaktadır. Böylece nakit paranın yarattığı hacimsel büyüklük ortadan kalkmaktadır.

E-para, gerek akıllı kartlar arasında, gerekse internet üzerinden birkaç saniye içerisinde transfer edilebilmektedir.

Yapılan bu transferlerde ayrıca herhangi bir kayıt tutulmamaktadır.

E-para nakit paraya göre kimlik gizliliği sağlamaktadır. Çünkü kağıt para sahip olduğu seri numaraları sayesinde kolayca takip edilebildiği gibi, ayrıca yüz yüze işlemleri gerektirmektedir. Buna karşılık e-para da ise, şifreleme tekniklerinin kullanımı ve uzaktan transfer işlemlerinin yapılabilmesi, işlemlere taraf olan kişilerin kimliklerinin daha kolay gizlenmesine olanak sağlamaktadır¹.

II. Kayıt Dışı Ekonomi İle Karapara Arasındaki İlişki

Kayıt dışı (unrecorded, unregistered) ekonomi kavramı yanında, yer altı (underground), kara (black), gizli (hidden), yasadışı (illegal), alacakaranlık (twilight), enformel (informal) ekonomi gibi pek çok kavram bazen bir birinin yerine bazen birbirini tamamlayacak şekilde kullanılmaktadır. Aslında yukarıdaki her bir kavram geniş anlamdaki kayıt dışı ekonomi kavramının alt bileşenlerini oluşturmaktadır².

Karapara kavramı ile kayıt dışı ekonomi kavramı arasında önemli karışıklıklar olduğu görülmektedir. Çoğu zaman karapara, kayıt dışı ekonomi

¹ Ayla YAZICI, “Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı.2, s.162.

² Hasan AYKIN; “Kayıt dışı Ekonomi- Karapara”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=41>, Erişim 10.08.2009

kavramı ile özdeşleştirilmekte ve aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa her iki kavramda farklı anlamlar içermektedir. Bu iki farklı kavramın aynı anlamda kabul edilmesi durumunda, mücadelede alınacak önlemlerin etkinliği ortadan kalkar ve bu alanlarda mücadele amacıyla oluşturulan kamu kurumları arasındaki görev ve yetki karmaşası ortaya çıkar¹.

Kayıt dışı ekonomi, kayda tabi tutulmamış ancak çoğunlukla yasal faaliyetlerden elde edilen kazançlara verilen genel bir addır. Kayıt dışı ekonomi kapsamında faaliyet yürüten kişilerin asıl amacı vergi, sosyal güvenlik ödemeleri ve benzeri yasal yükümlülüklerden kaçmaktır. Karapara aklayıcıların amacı ise gerektiğinde vergisel yükümlülüklere de katlanarak elde ettikleri suç gelirini yasal mali sisteme dahil etmektir.

Kayıt dışı ekonomi, yasadışı ekonomik faaliyetler ile yasal olup kayıtlara yansımayan ekonomik faaliyetleri kapsamaktadır.

Kayıt dışı ekonominin bazı temel belirleyici özelliklerini şöyle sıralayabiliriz. Bunlar;

- i- İktisadi faaliyet
 - ii- Sonuçları ölçülememiş
 - iii- Resmi istatistiklerde ve kayıtlarda yer almayan
 - iv- Gelir getirici;
- şeklinde sayılabilir².

Kayıt dışı ekonomi kapsamı içerisinde yer alan ve birbirinden farklılık gösteren unsurlar, gelir elde edenler açısından üç grupta toplanabilir Bunlar;

Yeraltı ekonomisi (veya yasadışı faaliyetler),

Yarı kayıtlı ekonomi,

Hiç kayıtlara girmeyen ekonomidir³.

¹ GÜMÜŞKAYA, a.g.m. s.63.

²Recep KÖK-Onur ŞAPÇI, “Kayıt Dışı Ekonomi ve Türkiye Ekonomisindeki Büyüklüğünün Tahmin Edilmesi”, kisi.deu.edu.tr/userweb/recep.kok/kayitdisi_sapci.pdf, Erişim 10.08.2009

³ SARILI, a.g.m. s.33

Yukarıda sayılan üç unsurun ortak özelliği; gelir elde edenlerin, elde ettikleri gerçek gelirlerinin bir kısmını veya tamamını kayda geçirmiyor ve bu gelirler üzerinden de ödemesi gerekenden daha az vergi veya hiç vergi ödemiyor olmalarıdır.

Karapara elde ediliş sırasında niteliği gereği kayıt dışı olmak zorundadır. Aksi durum suçlunun tespiti, yargılanması ve cezalandırılmasını ayrıca suça konu mal varlığı değerinin müsadereyi sonucunu ortaya çıkarır.

Elde ediliş aşamasında kayıt dışı olan karaparanın öncül suçtan uzaklaştırılarak müsadere korkusu olmadan rahat bir şekilde kullanılabilmesi, ekonomik sisteme sokulması, yasal bir kaynaktan elde edilmiş bir gelir görüntüsü kazanmak için kayıt altına girmesi, daha teknik bir ifade ile aklanması gerekmektedir.

Kayıt dışı ekonomi kapsamına giren faaliyetlerde bulunanlar kayıt altına girmekten kaçınırken, karapara aklayıcıları tam tersine kayıt altına girmeye çalışmaktadırlar. Buna göre kayıt dışı ekonomi ve karaparanın birbirinden farklı kavramlar olduğu görülmektedir. Ancak, karapara ile kayıt dışı ekonomi arasındaki paralellik de inkâr edilemez bir gerçektir. Karapara aklayıcıları, aklama için kayıt dışı ekonominin yaygın olduğu ülkeleri tercih etmektedirler. Diğer bir ifadeyle, kayıt dışı ekonominin yaygın olduğu bir ülkede karaparanın aklanması da daha kolay olmaktadır. Karapara genellikle nakit formdadır. Bu yüzden karapara büyüdükçe aklamak da zorlaşmakta ve ülkeden çıkarak vergi cennetlerine kaymaktadır. Diğer bir ifade ile yasadışı yollardan yurtdışına kaynak transferidir¹.

Kayıt dışı ekonomi ile kara para arasındaki önemli farklılıkları şöyle sıralayabiliriz.

Kayıt dışı ekonomi ile karapara arasındaki en önemli fark kazanılma biçimleridir. Kayıt dışı ekonomik değerler yasal faaliyetler sonucu elde edilmesine karşın karapara yasadışı faaliyetler sonucu elde edilmektedir.

Kayıt dışı ekonomi bireysel faaliyetler olduğu halde karapara örgütlü faaliyetleri kapsamaktadır.

¹ Kemal KILIÇDAROĞLU, “Kayıt Dışı Ekonomi ve Bürokrasi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 190, Haziran 1997, s.5.

Kayıt dışı ekonomine yönelenlerin temel amacı, vergi ve diğer yasal yükümlülüklerden kurtulmak olduğu halde, karapara elde edenlerin vergi ve diğer yasal yükümlülüklerden kaçınma gibi bir amaçları yoktur. Temel amaç, yasadışı yollardan elde ettikleri bu kaynakları yasal yollardan elde edilmiş gibi göstererek ekonomik sisteme dahil etmeye çalışmaktır.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadele devletlerin kendi iç bünyesinde olduğu halde karapara örgütlü faaliyetler kapsamındadır.

Kayıt dışı ekonomi milli gelir hesaplamalarına dahil edilmesine karşılık karapara elde etmek amacı ile yürütülen faaliyetler milli gelir hesaplamalarına dahil edilmezler¹.

Kayıt dışı ekonomide işlemler kanuni belgelerle belgelendirilmemektedir. Karapara ise yasadışı kaynağı gizlenmek amacıyla farklı ekonomik işlemlere tabi tutulmakta, değişik alanlarda resmi kayıtlara sokulmakta ve kanuni belgelerle belgelendirilmektedir. Örneğin; bu parayla menkul yada gayrimenkul ve bu işlemler resmi belge ile resmi kayıtlara dayandırılmaktadır. Sadece aklanmasında ihtiyaç duyulmayan karaparalar herhangi bir kayda tabi tutulmadan harcanabilmektedir.

Kayıt dışı ekonomi ile karapara mücadele de sorumlu birimler de farklılık göstermektedir. Kayıt dışı ekonomiyi engellemek özellikle vergi dairelerinin sorumluluğunda iken, karapara ile mücadele ise adalet ve güvenlik birimlerinin sorumluluğundadır.

Şüphesiz ki, kayıt dışılığın temelinde denetim eksikliği ve etkinsizliği yatmaktadır. Bunun yanı sıra mükelleflerin kayıt altına girmemek ve yükümlülüklerin azaltmak için işlemleri nakit kullanarak yapmaları yani kayıt gerektirecek çek, senet kredi kartı gibi araçlara yönelmesi, ödenen vergilerin etkin bir şekilde harcanmadığına ilişkin olarak vatandaşlarda oluşan kanaat ve iyi niyetli çabalara rağmen gümrüklere tam anlamıyla hakim olamama ve vergi numarasının kullanılmasına ilişkin kanunun tüm unsurlarıyla uygulamaya konulamaması

¹ Ramazan BAŞAK, “50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi”. Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No 206, 1998, s.10.

oluşturmaktadır. Bu nedenlerin bertaraf edilmesiyle ekonominin kayıtlı hale getirebileceği açıktır¹.

Bu gerçeklerin ışığında, karapara aklanmasının önlenmesi için kayıt dışı ekonominin de mutlaka kayıt altına alınması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Karapara ve kayıt dışı ekonomi farklı kavramlar olduğu gibi ikisine karşı yürütölen mücadeledeki amaçlar da birbirinden farklıdır.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede amaç kayıt dışı ekonomiyi kayıt altına almak, karapara ile mücadelede amaç ise, karaparanın elde edilmesini engelleyerek buna bağlı suç işleme cazibesini ortadan kaldırmaktır.

¹ Abdullah ASLAN, “Kayıt Dışı Ekonomi Üzerine”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 241, Eylül 2001, s.10.

İKİNCİ BÖLÜM

KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSAL- ULUSLAR ARASI GİRİŞİM VE DÜZENLEMELER

İllegal, derin ve karanlık işler karanlık paraları gerektirir. Karanlık paralar söz konusu olduğunda daima sermaye odakları işin içindedir¹. Karapara, önemli risklere karşılık, düşük maliyetle elde edildiği için, piyasalarda yüksek rekabet gücüne sahip olmakta ve ekonomik realitelere göre işlem görmemektedir. Bu nedenle, yüksek maliyetli ve düşük rekabet gücüne sahip olan yasal finans kaynakları, karaparadan oluşan finans akımlarıyla aynı piyasada işlem yapamamakta ve aynı kulvarda yarışmamaktadır². Kara para aklamının ciddi bir tehdit olarak dünya gündemine girmesi özellikle uluslar arası uyuşturucu ticaretinin patladığı 1980’li yıllarda olmuştur. Tehdidin büyümesine paralel olarak, uluslar arası platformda bu konudaki hassasiyet de artmıştır.

Başta uyuşturucu ticareti olmak üzere organize suçluluğun yaygınlaşması, organize suçlar sonucunda sağlanan yasadışı fonlarla, uyuşturucu ve silah kaçakçıları ve terör örgütlerinin amacı olduğu kadar araç olarak da kullanılması uluslar arası bir sorun olan karaparayla mücadeleyi zorunlu kılmıştır. Bu mücadelenin temelini ise karapara aklamasına konu teşkil eden uyuşturucu madde kaçakçılığı başta olmak üzere, bütün suçların, insanların bu suçları işlemesine yol açan nedenlerin ve insanların bu suçlara konu oluşturan yasak maddelere yönelik taleplerin ortadan kaldırılması oluşturmaktadır³.

¹ Esen AYDINŞAKİR; “Karapara Aklama İle Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Adnan Menderes Üniversitesi, SBE, 2007, s.43.

² Hayrettin GÜMÜŞKAYA; “Uluslararası Sermaye Akımları İçinde Ki Karapara”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=32>, Erişim, 10.08.2009.

³ Murat TOKMAKKAYA, “Karapara ile Mücadele Sistemindeki Aksaklıklar ve Çözüm Önerileri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 263, Temmuz 2003, s.51.

I. Karaparanın Aklanmasına İlişkin Uluslar Arası Girişim ve Düzenlemeler ve Seçilmiş Bazı Ülkelerin Karapara Aklama İle Mücadelesi

Uluslar arası piyasada aklamaya konu olan karapara miktarına ilişkin tahminlerin yüksekliği de karapara aklama ile mücadeleyi zorunlu kılan önemli nedenlerden bir tanesidir. Bir başka önemli nokta ise karaparanın, gerek ulusal ve gerekse uluslar arası boyutlarda mali sistemin bekasının zarar görmesine ve rekabet eşitliğinin bozulmasına sebep olmasıdır. Çünkü suçun işlenmesi ile piyasa ortamında oluşan, rekabet ilkelerine göre kar amacı ile çalışan mali sistem zarar görmekte ve mali sistem durma noktasına gelmektedir. Bu durum aynı zamanda toplumdaki ahlaki ve etik değerlerin de aşınıp körelmesine sebebiyet vermektedir¹.

Bu arada vurgulanması gereken en önemli husus karapara aklama kavramına terörün finansmanı kavramının da eşlik ediyor olmasıdır. 1999 tarihli Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin konusunu teşkil eden “terörün finansmanı” kavramı, ABD’de meydana gelen 11 Eylül 2001 olaylarından sonra karapara aklama ile mücadelede yer alan bütün uluslar arası kuruluşların faaliyet alanına dahil olmuş ve karapara aklama ile mücadele yaklaşımı, “karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele” şeklinde ikili bir yapıya dönüşmüştür².

Kriminal organizasyonların ekonomik ve sosyal etkisi toplumsal dokuyu, ahlaki normları ve nihayetinde de toplumdaki demokratik anlayışı ve inancı zayıflatabilmektedir. Bunun yanı sıra, organize suç örgütleri tarafından işlenen suçlardan elde edilen maddi menfaatler, suç örgütlerinin devamlılığı açısından hayati bir önem taşımakta ve bu örgütlerin ayakta kalmasını sağlamaktadır³.

Yasal kaynaklardan oluşup genellikle az gelişmiş ülkelere yönelen sermayeyle birlikte gelen karaparanın rekabet gücü, yasal sermayeye nazaran çok

¹ Ülker MAVRAL, “Karapara, Karaparanın Aklanması ve Aklanma Süreci”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 128, Mayıs 1999, s.82.

² “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, www.bilgininadresi.net/Editor/APT%20II/83, Erişim 01.08.2009.

³ İbrahim YUMUŞAK, “Karaparanın Aklanması ile Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslar arası Çabalar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 229, Eylül 2000, s.45.

yüksektir. Karaparanın bu yüksek rekabet gücü kendisini, yurt içi talebin artışında ve buna paralel malların, menkul ve gayrimenkullerin fiyatlarının ve faiz oranların aşırı artışında göstermektedir. Makro ekonomik göstergelerdeki bu bozulmalar bir süre sonra ülkenin kriz ile karşılaşmasına ve istikrarın bozulmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla karaparaya karşı rekabet gücü az olan uluslararası yasal sermayenin az gelişmiş ülkelere olan akımı kesilmekte ve bu ülkelerden kaçmaktadır. Bu tersine dönüş ise ekonomilerdeki krizlerin daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Karapara sahipleri için ise bir ülke ekonomisinin krize girmesi önemli değildir. Hatta krizde olan ekonomiler kendilerine daha uygun ortam oluşturmaktadır. Çünkü onlar, krizdeki ülkelerde rağbet görmekte ve rahat hareket edebilme imkanına kavuşmaktadırlar¹.

A. Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslar Arası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler ve Örgütler

Karapara ve karaparanın aklanması uluslar arası boyutlu bir olaydır. Sadece ulusal ekonomiler için değil uluslar arası ekonomiler içinde önemli bir tehlike oluşturan karapara ile uluslar arası düzeyde birlikte mücadelenin gerekliliğine inanan ülkelerin bir araya gelmesiyle bazı uluslar arası girişim, anlaşma ve kararlar oluşturulmuştur².

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi Uzmanlar Komitesi, 1977–1980 yılları arasında yaptığı çalışmalar sonucu “Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferine Karşı Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararını” Bakanlar Komitesinin 27 Haziran 1980 tarihli toplantısında kabul etmiştir.

Bu tavsiye kararı, karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik ilk uluslararası girişim olma özelliğini taşımaktadır.

¹ Hayrettin GÜMÜŞKAYA, “Uluslararası Sermaye Akımları İçinde Ki Karaparanın Azgelişmiş Ülkeler Açısından Değerlendirilmesi”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=32> Erişim 01.08.2009.

²“Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler ve Örgütler”, http://www.karapara.net/articles.php?article_id=8 Erişim, 03.08.2009.

Tavsiye kararında “Suç kaynaklı fonların bir ülkeden diğerine transferi ve ekonomik sisteme girerek aklanması sürecinin ciddi problemlere neden olduğu, başka suçların işlenmesini teşvik ettiği ve olayın ulusal ve uluslar arası düzeyde yayılmasına neden olduğu” ifadelerine yer verilmiştir¹.

Bankacılık sisteminin karaparanın aklanmasının önlenmesinde önemli rol oynayabileceği ve bunun için bankalarca hesap açılması, kasa kiralınması, büyük miktarlarda nakit işlemi yapılması gibi işlemler de; kimlik bilgilerinin tespit edilmesi, şüpheli kişilerle işlem yapılmaması, ceza gerektiren suçlarda kullanıldığı tespit edilen ve seri numaraları bilinen banknotlara dikkat edilmesi ve diğer kurumlarla işbirliği yapılması gibi tavsiyelerde bulunulmuştur. Bu kararların bağlayıcılığı yoktur. Ancak uluslar arası alanda ilk girişim olması nedeniyle önem arz etmektedir.

2. Uyuşturucu ve Uyarıcı (Psikotrop) Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Vienna Konvansiyonu)

BM Sözleşmesi 19 Aralık 1988 tarihinde imzalanmış olup 20 Kasım 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığının uluslar arası boyutu bulunan değişik yönleri ile daha etkin bir biçimde mücadele etmelerini sağlayabilmek için taraflar arasındaki işbirliğini artırmayı amaçlamış, ayrıca, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili faaliyetlerin ve bu faaliyetler sonucu elde edilen kazançların aklanmasına dair işlemlerin cezai müeyyidelere bağlanması kararlaştırılmıştır.

Vienna Konvansiyonunun amacı, uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişileri elde ettikleri gelirlerinden mahrum etmek, suçluları suç işlemeye yönelten temel nedeni ortadan kaldırmaktır.

Sözleşme’de Karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin hususlar da bulunmaktadır. Bu sözleşme anlaşılacağı gibi, sadece uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirin aklanmasını önlemeye yönelik bir düzenlemedir.

Sözleşme, karaparanın aklanması suçunda hapis ve para cezasının yanında müsadereyi’de cezai yaptırım olarak öngörmüştür. Sözleşme ile ayrıca ülkeler

¹ BAŞAK; a.g.e., s.11.

arasında bilgi alışverişinde bulunulması da öngörülmüş ve kontrollü teslimatın tanımlanması yapılmıştır.

Türkiye sözleşmenin imzaya açılışından bir gün sonra 20.12.1988 tarihinde sözleşmeyi imzalamıştır. Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin 22.11.1995 tarih ve 4136 sayılı Kanun 25.11.1995 tarih 22474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Sözleşme 16.01.1996 tarih 96/7801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır¹.

3. Basel Komitesi İlkeler Bildirisi

12 Aralık 1988 tarihinde Basel’de toplanan Onlar gurubu(G-10)² ülkelerinin banka gözetim ve denetim makamlarıyla merkez bankası temsilcilerinden oluşan Basel komitesi karaparanın mali sistem aracılığıyla aklanmasını önlemeye yönelik Basel İlkeleri olarak anılan bir dizi öneriler saptamıştır. Belirlenen ilkelerdeki temel amaç, özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere yasadışı faaliyetlerden elde edilen paraların aklanmasında veya gizlenmesinde bankaların kullanılmaması için bankacılık sektöründe ortak kriterlerin belirlenmesidir³. Diğer bir ifade ile mali kurumlar aracılığıyla karaparanın aklanmasının önlenmesi için; uyuşturucudan elde edilen gelirler başta olmak üzere, yasadışı eylem ve yollardan elde edilen gelirin aklanması ve gizlenmesi konusunda kimlik tespitini, diğer caydırıcı önlemlerin alınmasını ve yine işbirliği bakımından birtakım düzenlemeler öngörülmüştür⁴.

Karaparanın aklanmasının önlenmesi için belirlenen temel ilkeler şöyledir;

- Müşterilerin gerçek kimliklerini tespit etmeye yönelik olarak gereken tüm tedbirleri almak,
- Kimlik bilgilerinin kanıtlanamaması halinde büyük hacimli işlemlerin yapılmaması,

¹ Hasan AYKIN; “Uluslararası Metin Ve Oluşumlar”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=30>, Erişim 23.09.2009.

² Adı geçen onlar gurubu; Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD ‘dir.

³ Halil İbrahim DEMİR; Kayıt dışı Ekonomi İle Karapara İlişkisi; **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, Isparta 2007, s.136.

⁴ Hamza KAÇAR, “**Karaparanın Aklanması E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanın Önlenmesi İlgili Mevzuat**”, Turhan Kitapevi, Ankara, 2004, s.6.

- Sır saklama yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelerin imkan verdiği ölçüde inceleme yapan yetkililerle işbirliğine gidilmesi,
- Bankaların bu ilkelere uygun politikalar belirlemeleri ve personele konuya ilişkin eğitiminin verilmesi.

4. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Zapt edilmesi ve Müsadere Edilmesine ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strasbourg Konvansiyonu)

Karaparanın kaynağının sadece uyuşturucu ticareti ile sınırlandırmanın önemli miktarda kazanç sağlayan diğer ağır suçları (adam kaçırmaya, soygun, silah kaçakçılığı) göz ardı etmek olacağı ve uyuşturucudan elde edilen kazançların çoğunlukla diğer suçlardan elde edilen kazançlarla karıştırıldığından hareketle münbet suç tanımının geniş tutulmasının düşünülmesi ve ayrıca uluslar arası işbirliği için öncelikle ulusal sistemlerin kazançları izleme, arama ve müsadereye ilişkin hükümlerle takviye edilmesi gerektiğine 08.11.1990 tarihinde Strasbourg Konvansiyonunda karar verilmiştir.

Sözleşme ulusal düzeyde alınacak önlemler kapsamında, suç gelirlerinin zoraltımının sağlanması, özel araştırma yetki ve tekniklerinin kullanılması ve aklamaya suç haline getirilmesini istemektedir. Sözleşmeye göre ülkeler, zoraltıma tabi bir malın tespitini ve takibini yapabilmek ve bu tür malın elden çıkarılmasına veya nakline yol açan herhangi bir muameleyi önleyebilmek için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaklardır.

Sözleşme, aklama ile mücadelenin özel niteliğini dikkate alarak özel araştırma yetki ve tekniklerinin kullanılmasına imkan verecek yasal düzenlemelerin yapılmasını istemektedir. (Mad.4)

Uluslar arası işbirliği sözleşmede önemli bir yer tutmaktadır. 44 maddelik sözleşmenin 29 maddesi uluslar arası işbirliğine ayrılmıştır. Suçtan kaynaklanan gelirlerin ve araçların zoraltımını amaçlayan soruşturma ve kovuşturmalarda ülkelerin mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapacakları belirtilmektedir. (Mad.7).

Suç oluşturan eylemlerden elde edilen gelirin, karapara niteliği bilinerek aklanması, yani; karaparanın bilerek aklanması ise başlı başına suç oluşturan bir eylem olarak sayılmıştır¹.

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanıp 8 Kasım 1990 tarihinde imzaya açılan ve ülkemiz tarafından 27 Eylül 2001 tarihinde imzalanan ve “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına ilişkin Sözleşme”nin bazı beyan ve çekinceler konularak 16.06.2004 tarih ve 5191 Sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuştur².

5. Palermo Sözleşmesi

15 Kasım 2000'de İtalya'nın Palermo kentinde imzalanan "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi," BM'nin konuyla ilgili ilk yasal belgesidir. Sözleşmenin amacı, sınır aşan örgütlü suçların önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğini geliştirmektir.

Sözleşmede örgütlü suç grubunun tanımı yapılmış, suçluların iadesi, karşılıklı adli ve idari yardım, ortak soruşturmaların nasıl yapılacağı, özel soruşturma yöntemlerinin neler olduğu, tanıkların korunması, mağdurlara yardım ve koruma sağlanması, örgütlü suçların mahiyetine ilişkin bilgilerin toplanması, değişimi ve analizi, eğitim ve teknik yardım konularında düzenlemeler yapılmıştır.

Sözleşme 30 Ocak 2003 tarih ve 4800 sayılı Kanunla onaylanarak iç hukukumuzun bir parçası haline getirilmiştir³.

Amacı sınır aşan örgütlü suçların önlenmesi ve bu suçlarla daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğini geliştirmek olan Sözleşme taraf devletlerin;

—Organize suç gruplarına katılma,

—Karapara aklama,

—Yolsuzluk ve

¹ Ergin ERGÜL, “**Karaparanın Aklanması ve Suçları**”, Adalet Yayınevi, Ankara 1998, s.70.

² Mehmet S. KAYA, “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanmasıyla Mücadeleye İlişkin Sözleşme”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 194, Kasım 2004, s.22.

³ Ergin ERGÜL, “Uluslararası Hukukta Karapara İle Mücadele”, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/42/6.html>, Erişim 24.08.2009

—Adaletin engellenmesi gibi yasadışı eylemleri suç haline getirmelerini öngörmektedir.

Sözleşmenin “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Suç Haline Getirilmesi” başlıklı 6’ncı maddesine göre;

i. Suç geliri olduğu bilinen malvarlığının, yasadışı kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik göstermek veya öncül suçun işlenmesine karışmış olan herhangi bir kişiye işlediği suçun yasal sonuçlarından kaçınmasına yardım etmek amacıyla dönüştürülmesi veya devredilmesi;

ii. Bir malvarlığının suç geliri olduğunu bilerek, gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, kullanımının, hareketlerinin, mülkiyetinin veya malvarlığına ilişkin hakların gizlenmesi veya olduğundan değişik gösterilmesi.

iii. Tesellüm anında bu tür bir malın suç geliri olduğunu bilerek edinilmesi, bulundurulması veya kullanılması,

iv. Yukarıda belirtilen suçlardan herhangi birini işlemeye veya teşebbüse örgütlü olarak veya suç işleme konusunda anlaşarak yardım, yataklık, kolaylaştırma ve yol göstermek suretiyle katılma, eylemlerinin kasten işlenmesi durumunda, her taraf devlet iç hukukunun temel ilkelerine uygun olarak, bu eylemleri suç haline getirmek üzere yasal ve diğer gerekli önlemleri alacaktır.

Sözleşmenin “Karapara Aklamayla Mücadele Önlemleri” başlıklı 7’nci maddesinde ise her taraf devletin;

i. Bankalar, bankalar dışındaki mali kuruluşlar ve mali olmayan diğer kuruluşlar için kapsamlı bir iç düzenleme ve denetleme sistemi oluşturması, karapara aklamaya ilişkin bilginin toplanması, analizi ve iletilmesi için ulusal bir merkez olarak hizmet verecek bir mali istihbarat biriminin kurulması,

ii. Nakdin ve nakit yerine geçen değerlerin sınırları içindeki dolaşımının denetlenmesi ve izlenmesinin sağlanması,

iii. Düzenleyici ve denetleyici bir iç sistem kurarken, bölgesel, bölgelerarası ve çok taraflı organizasyonların karapara aklamaya karşı girişimlerini kılavuz olarak kullanması,

iv. Karapara aklamayla mücadelede adli, operasyonel ve mali kapsamda düzenleyici merciler arasındaki uluslararası işbirliğini geliştirmesi yönünde tedbir almaları gerektiği belirtilmiştir.

Suç dünyasında yaşanan gelişmelere paralel ve eşzamanlı olarak hazırlanan Palermo Sözleşmesi, örgütlü suçları engellemenin ancak toplumların ortak işbirliği ile olabilecek bir süreç işi olduğu gerçeği doğrultusunda, çok önemli bir uluslar arası adım olmuştur¹.

6. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Birliği Konsey Direktifi

Bu direktifle, uyuşturucu kaçakçılığının yanı sıra diğer ağır suçların da mali sistemin güvenilirliğini tehlikeye atması sebebiyle öncül suç kapsamının genişletilmesi hedeflenmiş; uluslararası işbirliği, kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimini konusunda da bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Bu Konsey Direktifi, bankalar, sigorta şirketleri, menkul kıymet şirketleri, finansal kiralama şirketleri, kredi kartı çıkaran firmalar gibi mali sistemde yer alan kurumların hepsini kapsamaktadır. AB Ülkeleri ve Avrupa Komisyonunca, karaparanın uluslar arası düzeyde aklanması ve aklama işleminin ortak pazarda yürütülmesinin topluluk mali sistemine zarar vermesi göz önünde bulundurularak Haziran 1991 tarihinde bu direktif kabul edilmiştir. Avrupa Birliği'ne üye ülkeler açısından Konsey direktiflerinin bağlayıcı olması sebebiyle, Birliğe üye ülkeler 1 Ocak 1993 tarihine kadar mali sistemin karapara aklanmasında kullanılmasını önlemeye yönelik bir çalışma olan bu Konsey Direktifini iç hukuklarında yürürlüğe koymuşlardır².

¹ Ömer ERSOY, “ Palermo Sözleşmesi- Örgütlü Suçluluğa Karşı Güçlü Bir Adım”, www.caginpolisi.com.tr, Erişim.15.09.2009

² Ayşe GÜNAY-Rövşen ŞAHBAZOV, “Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar Ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Temmuz 1999, Sayı 130, s.145.

Her üye devlet, öncelikli önlemleri benimsemek ve bu Direktifin tam uygulanmasını temin için öncelikli hareketin, bu önlemlerin ihlalini cezalandırmak olduğunu dikkate alarak bu direktifi benimsemiştir¹.

Direktif, uyuşturucu kaçakçılığının yansısı, diğer ağır suçlarında mali sistemin güvenilirliğini tehlikeye düşürmesi nedeniyle müspet suç kapsamının genişletilmesini hedeflenmiştir.

Söz konusu Direktifte, kredi kurumları ile mali kurumların tanımları yapılmış, karaparanın aklanmasının yasaklanması için üye ülkelerin mevzuatlarında düzenleme yapmaları istenmiştir.

Ayrıca kimlik tespiti ve şüpheli işlemlere dikkat edilmesi gerektiği ve şüpheli işlemleri yapmaktan kaçınmaları gerektiği, haklarında otoritelere bilgi verilen müşterilere haber vermemeleri gerektiği, kredi ve finans kurumlarının yönetici ve çalışanlarının, yetkililere iyi niyetle bilgi vermelerinin sır saklama yükümlüğünün ihlali olmayacağı, söz konusu kurumların karapara aklamaya ilişkin tespitlerinin olması durumunda yetkililere bilgi vermesi gerektiği hususları hükme bağlanmıştır.

Öte yandan Konsey Direktifinde, kredi ve finans kurumları haricinde karapara aklamak için kullanılan diğer teşebbüslere de bu hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

7. Mali Eylem Görev Gücü (FATF)

A.B.D, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada'dan oluşan gelişmiş yedi ülke (G-7 ülkeleri) tarafından Temmuz 1989'da Paris'te yapılan 15.yıllık ekonomik zirve toplantısında; yasadışı uyuşturucu ticareti ile bağlantılı mali sorunların ele alınması ve karapara aklama ile mücadeleye yönelik mevzuatların standardizasyonu ile üye ülkeler arasında sürekli bilgi değişiminin tesis edilmesi amacıyla Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force) kurulmasına karar verilmiştir.

¹ Karapara Aklama Amacıyla Mali Sistemin Kullanımının Önlenmesi", http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuat/uluslararasi_mevzuat/91_308_AET.html, Erişim 10.09.2009.

FATF'a Türkiye'de dahil olmak üzere 32 ülke ve 2 uluslararası örgüt üyedir¹. FATF tarafından yapılan çalışmalar sonucunda karaparanın aklanması ile ilgili olarak 40 adet tavsiye kararı belirlenmiştir.

Bugün gelinen durum itibariyle FATF'ın üç temel amacı;

1. Karaparanın aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik politikaların tüm dünyaya yayılması ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi,

2. Tavsiyelerin gereklerine uyum konusunda üye ülke uygulamalarındaki gelişimin ve etkinliğin izlenmesi,

3. Karapara aklama tipoloji ve trendlerinin izlenerek duyurulması;

olarak özetlenebilir².

FATF'nin önerileri;

1-Paranın Aklanmasını Önlemede Ulusal Hukuk Sisteminin Geliştirilmesi,

2-Mali Sistemin Rolünün Güçlendirilmesi,

3-Uluslar arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi ana başlıkları altında toplanmıştır.

Başka bir deyişle, kara paranın aklanmasının önlenmesi için ceza hukuku, banka hukuku ve uluslararası işbirliği alanlarında 40 önemli nokta önerilmiştir³.

Kırk tavsiye kararını 4 ana başlık halinde toplamak mümkündür⁴.

Yasal sistem (1–3. Tavsiyeler)

Karapara Aklamanın Ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İçin Mali Kuruluşlarca ve Mali Olmayan Mesleklerce Alınması Gereken Önlemler:(4–25. Tavsiyeler)

¹Member Countries and Observers FAQ; http://www.fatf-gafi.org/document/5/0,3343,en_32250379_32236869_34310917_1_1_1_1,00.html, Erişim 22.09.2009.

² Oktay ÜSTÜN, “Mali Eylem Görev Gücü” nün (FATF) Yeni Kırk Tavsiye Kararı Neler Getiriyor? <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=28>, Erişim, 16.09.2009.

³ Banu SAATÇİ, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslar Arası Önlemler”, www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/60.pdf Erişim, 01.09.2009.

⁴ “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslar Arası Özleşmeler/Diğer Düzenlemeler Ve Örgütler”, <http://www.efrasyap.com/Icerik/IcerikDetay.aspx?IcerikID=311>, Erişim, 16.09.2009.

Karapara Aklama Ve Terörün Finansmanıyla Mücadele Sistemlerinde Gerekli Kurumsal ve Diğer Önlemler (26–34. Tavsiyeler)

Uluslararası İşbirliği (35–40. Tavsiyeler)

FATF bünyesinde alınan kırk tavsiye kararı şunlardır.

1- Her ülke, geciktirmeksizin Viyana Konvansiyonu'nu tamamıyla yerine getirmek için önlem almalı ve onaylamak için çaba göstermelidir.

2- Finansal kuruluşlar gizlilik yasalarını(sır saklama yükümlülüğü) ileri sürerek bu gruptaki tavsiyelerin yerine getirilmesine engel olmamalıdır.

3- Etkin bir sistem çok taraflı işbirliğini, kara paranın aklanması incelemelerinde karşılıklı hukuki yardımlaşmayı, izlemeyi ve mümkün olduğunda bu konudaki suçluları iadeyi içermelidir.

4- Her ülke, Viyana Anlaşmasında belirtildiği gibi uyuşturucu dışındaki müspet suçları da belirlemelidir.

5- Viyana Anlaşmasında öngörüldüğü gibi karaparanın aklanması suçu ancak, bu suçun oluştuğuna ilişkin objektif olaylardan çıkarılmış ya da başka şekilde elde edilmiş bilgilerin varlığı halinde ileri sürülecektir.

6- Gerektiğinde sadece çalışanlar değil, tüzel kişilerin kendileri de cezai sorumluluğa tabi olmalıdır.

7- Ülkeler, Viyana Anlaşmasıyla oluşturulan önlemlerin benzerlerini uygulamalıdır. Bu önlemler, aklanan para ile elde edilen mülkün, aklamada kullanılan ya da kullanılması planlanan araçların müsadere edilmesi için gerekli düzenlemeler yapmayı da içermelidir.

Bu önlemler:

a-Müsadereye tabi varlıkların belirlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi,

b-Anılan varlıkların transferini, satışını veya üzerinde yapılabilecek başka tasarrufları engellemek için el koyma ve dondurma gibi geçici önlemlerin alınması,

c-Soruşturmaya yönelik uygun önlemlerin alınması gibi yetkileri içermelidir. Ülkeler, müsadere ve cezai yaptırımlara ilaveten para ve hapis cezaları ile

kovuşturma usullerini gösteren tedbirleri dikkate almalı ve bunları uygulamada kararlı olduğunu göstermelidir.

8- 10 numaralı tavsiyeden 29 numaralı tavsiyeye kadar olan tavsiyeler sadece bankalara ilişkin olmayıp aynı zamanda bankalar dışındaki finansal kurumlar için de geçerlidir.

9- Düzenlemeleri yapan yetkili organlar, 10 ile 21 numaralı tavsiyeler ve 23' üncü tavsiyenin finansal kuruluş olmayan ama bu sektörde faaliyet gösteren avukatlar, danışmanlar gibi profesyoneller için uygulanıp uygulanmayacağı konusunu dikkate almalıdırlar. Bu finansal kuruluşların faaliyetlerinin çok sınırlı ya da önemsiz miktarda olduğu ülkeler bu düzenlemelerin söz konusu kurumlar için yapılıp yapılmaması konusunda serbesttir.

10- Finansal kuruluşlar, sırdaş hesap veya sahte isim verildiği açıkça belli olan hesaplar açmamalıdırlar. Resmi veya başka güvenilir belgelerle müşterilerin kimliklerini tespit etmeleri ve kimlik tespitine ilişkin kayıtları saklamaları gerekmektedir. Mali kurumlar yasal kurumlarla ilgili kimlik taleplerini yerine getirmek için şu tedbirleri almalıdırlar.

i) Müşterinin yasal varlığını ve yapısını, ya kamu kayıtlarından veya müşteriden elde edilecek ve isimi, yasal şekli, adresi, yönetici ve kurumu bağlayan düzenlemeler ve teminatlarla ilgili bilgileri doğrulamak,

ii) Müşteri adına davrandığını iddia eden şahsın yetkisi ve kimliğini doğrulamak,

11- Eğer açılan hesabın, hesabı açtıran kişi tarafından değil de bir başkası adına açıldığına dair şüpheler varsa hesabın gerçek sahibinin kimliği tespit edilmeli ve saklanmalıdır.

12- İncelemeler sırasında yetkililerden gelecek bilgi taleplerini yanıtlayabilmek için, finansal kuruluşlar en az beş yıl süreyle yerel veya uluslararası işlemlere ilişkin tüm kayıtları saklamalıdırlar. Bu kayıtlar, ileride kanıt olabilecek kadar yeterli olmalıdır.

Mali kurumlar, pasaport, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi gibi müşteri kimliğini belirler resmi dokümanlarla, ticari haberleşme ve hesap dosyaları ile ilgili kayıtları beş yıl süre ile saklamalıdır.

13- Üye ülkeler, teknolojinin gelişmesi ile birlikte ortaya çıkan yeni ödeme araçlarının karaparanın aklanması için içerdiği tehlikelere özel dikkat gösterecekler ve bunların aklamada kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alacaklardır.

14- Mali Kurumlar, görünür yasal ve ekonomik amacı olmayan alışılmadık büyük çaplı karmaşık işlemlere özel dikkat göstermelidir. Mümkünse, böyle işlemlerin amacı ve temeli araştırılmalıdır.

15- Eğer finansal kuruluşlar, paranın suç kaynaklı bir faaliyetten elde edildiğinden şüphelenirlerse, derhal yetkili makamlara şüpheli işlem bildiriminde bulunmak zorunda olmalıdır.

16- Finansal kuruluşlar ve çalışanları yetkili makamlara şüpheli bir işlemi bildirdiklerinde; tam olarak faaliyetin suç olduğunu bilmeseler dahi, objektif iyi niyetle bilgi vermeleri halinde, yasadışı faaliyetin gerçekten meydana gelip gelmediğine bakılmaksızın, finansal kuruluşları sözleşme veya herhangi bir yasal ve idari düzenlemede yer alan sır saklama yükümlülüğünü ihlalden dolayı doğan cezai sorumluluktan koruyucu yasal hükümler bulunmalıdır.

17- Finansal kuruluşlar, bunların yöneticileri ve işverenleri yetkili makamlara müşterilerle ilgili (müşterilerin şüpheli işlemleri ile ilgili) bilgi verirken müşteriye uyarmamalıdır.

18-Finansal kuruluşlar, müşterilerle ilgili şüpheli işlem bildiriminde bulunurken yetkili makamların talimatına uyacaklardır.

19- Bu program en az şunları içermelidir.

i) Yüksek standartta görevli istihdamını temin edecek yeterli eleme prosedürü ve idari seviyede memurların uyumunu içeren kontrol, prosedür ve uluslararası politikaların gelişimi,

ii) Görevli eğitim programı,

iii) Sistemi kontrol edecek denetim fonksiyonu.

Bu programlar, iç sisteminin kurulması, sistemin kontrolü, yönetim seviyesinde temas kurulacak yetkilinin tespiti ve sürekli olması konularını kapsamalıdır.

20- Finansal kuruluşlar bu tavsiyelerin yeterince uygulanmadığı ülkelerde bulunan şube ve iştiraklerince de (çoğunluğuna sahip oldukları) uygulanmasını sağlayacaklar ve bunu yapmaya faaliyet gösterilen ülkenin yasal düzenlemeleri uygun değilse, kendi ülkesindeki yetkili organlara bu durumu bildireceklerdir.

21- Finansal kuruluşlar bu tavsiyeleri uygulamayan ya da eksik uygulayan ülkelerle olan işlemlerde özel dikkat göstermelidirler. Bu işlemlerin görünür hukuki ve ekonomik amacı yoksa işlemlerin geçmişi ve amacı araştırılmalı ve bulgular kayıt halinde saklanarak incelemelerde bulunanların kullanımına sunulmalıdır.

22- Ülkeler sermayenin serbest olarak dolaşımını engellemeden, para aklamak amacıyla nakdin veya hamiline menkul kıymetlerin aklama amacıyla başka ülkelere gönderilmesine olanak vermemek için, sınırlarda gerekli gözetim ve denetim sistemini kurmalıdırlar.

23- Ülkeler, finansal kuruluşların belli bir miktarın üstündeki yerel veya uluslararası nakit işlemlerinin yetkili organlara bildirilmesini ve bu organın merkezi bir veri tabanı kurulmasını sağlayacak sistemi kurmaya önem vereceklerdir.

24- Ülkeler, genelde nakit ödemelerin ağırlıkta olduğu sistem yerine çek ve kredi kartları gibi nakit dışı ödeme sistemlerinin işlemesine yönelik modern ödeme tekniklerinin gelişimini teşvik etmelidirler.

25- Ülkeler para aklamak için kurulan paravan, kağıt üstü şirketlerin (Shell Companies) aklama için kullanılmasına dikkat edecekler ve bu şirketlerin yasadışı amaçlarla kullanılmasını önlemek için gerekirse ek önlemler alacaklardır.

26- Finansal kuruluşları denetleyen makamlar, denetlenen kuruluşların kara paranın aklanmasını önlemek için yeterli programlara sahip olmasını, özellikle bankalar dışındaki finansal kuruluşların da bankalar gibi gerekli önlemleri almalarını sağlamalıdırlar.

27- Yetkili makamlar, her ülke tarafından belirlenecek şekilde nakitle uğraşmayı gerektiren diğer işlerde idari denetim ve düzenleme yoluyla bütün bu tavsiyelerin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamalıdır.

28- Yetkili makamlar; finansal kuruluşlara müşterilerinin şüpheli davranışlarını tespit etmeleri için rehber hazırlamalıdır. Bu rehber, gerektiğinde güncelleştirilmeli ve finansal kurumların personeli için eğitici nitelikte olmalıdır.

29- Finansal kuruluşları denetleyen veya düzenleyen yetkili makamların, suçluların veya bunlarla işbirliği yapanların finansal kuruluşların önemli bir bölümüne sahip olmalarını veya kontrol etmelerine karşı kanuni önlemleri almaları, gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir.

30- Ulusal idareler, merkez bankası bilgileri ile birleştirildiğinde, yurtdışındaki çeşitli kaynaklardan elde edilen nakit akışı ve transferi tahminlerinin yapılabilmesi için, hangi para cinsinden olursa olsun uluslararası nakit akışını en azından toplam olarak kaydetmeyi dikkate almalıdır. Uluslar arası incelemeleri kolaylaştırmak için, bu bilgiler IMF ve BIS'in kullanımına hazır tutulmalıdır.

31- Uluslar arası ilgili kuruluşlara, mesela Interpol ve Gümrük İşbirliği Konseyi'ne, karaparanın aklanması ve aklama tekniklerindeki en son gelişmeler hakkında yetkili makamlardan bilgi toplama sorumluluğu verilebilir. Merkez Bankaları ve bankaların faaliyetlerini düzenlemekle görevli olanlar, aynı uygulamayı kendi networklerinde yapabilirler. Ülkelerdeki yetkili organlar, daha sonra bu bilgileri kendi ülkelerindeki finansal kuruluşlara bilgilendirmek amacıyla verebilirler.

32- Her ülke, bu tür işlemlere karışan kişiler, kuruluşlar ve şüpheli işlemlerle ilgili olarak, yetkili makamlar arasında kendiliğinden veya "talep üzerine" uluslararası bilgi alışverişini geliştirmek için çaba sarf etmelidir.

Bu bilgi alışverişinin, mahremiyet ve özel bilgilerin korunması hakkındaki ulusal veya uluslar arası hükümlere uygun olarak yapılmasını sağlayacak sıkı koruma önlemleri oluşturmalıdır.

33- Ülkeler, ikili veya çok taraflı anlaşmalardaki esaslara dayanarak ulusal tanımlardaki farklı standartların, ülkelerin birbirlerine karşılıklı yasal yardım sağlama taleplerini ve olanaklarını etkilememesini sağlamaya çalışacaklardır.

34- Uluslar arası işbirliği, mümkün olan en geniş kapsamlı karşılıklı yardımlaşmayı gerçekleştirecek pratik önlemleri almak amacıyla, genel olarak ortak yasal kavramlar üzerine dayalı ikili veya çok taraflı anlaşma ve düzenlemeler ağıyla desteklenmelidir.

35- Ülkeler, Avrupa Konseyi Sözleşmesi gibi suçlardan elde edilen kazançların müsadere edilmesine ilişkin uluslar arası sözleşmeleri onaylamalı ve uygulamalıdır.

36- Ülkelerin yetkili organları arasında işbirliği halinde inceleme yapmaları desteklenmelidir. Bu anlamda ki geçerli ve etkili soruşturma tekniği, şüphelenilen suç gelirleri veya bilinen değerlerle ilgili kontrollü teslimattır. Ülkeler bu tekniği desteklemeye teşvik edilmelidir.

37- Ülkeler; suç konularında karşılıklı yardımlaşma için, finansal kuruluşlar ve diğer kişiler tarafından kayıtların tutulmasına, kişilerin ve binaların aranmasına, karaparanın aklanması ile ilgili soruşturmaları ve kovuşturmaları, yabancı ülkedeki yargının alanına giren faaliyetlerle ilgili olarak kullanılmak üzere delil elde etme ve müsadere dahil zorunlu tedbirlerin kullanılmasına ilişkin prosedürleri oluşturacaktır.

38- Karaparıyı aklama veya aklama faaliyetinin arkasında yatan suçlardan elde edilen kazançlar veya bu tür kazançlara tekabül eden diğer malvarlıklarının tespiti, dondurulması ve müsadere için, yabancı ülkelerin taleplerine cevap vermede acil tedbirler alacak yetkili makamlar bulunmalıdır. Ayrıca, malların müsaderesinde koordinasyon sağlanması ve el konulan malların paylaşımını da içeren düzenlemeler yapılmalıdır.

39- Yargı yetkilerinde çakışmaları önlemek için, suçun birden fazla ülkede kovuşturmaya tabi tutulması durumlarında, sanığın kovuşturulmasının en uygun mahkemede yapılmasının tespiti için mekanizmalar oluşturmaya ve uygulamaya önem verilmelidir.

40- Ülkelerin; suçluların, mümkün olduğu takdirde kara parayı aklama suçundan veya bununla ilgili suçlardan sorumlu olan kişilerin iadesi için düzenlemeleri olmalıdır. Kendi ulusal mevzuatları bakımından her ülke karapara aklamayı, iade edilebilir bir suç olarak görmelidir. Kendi yasal çevrelerine tabi olmak üzere, ülkeler uygun bakanlıklar arasında iade taleplerini doğrudan iletme

imkanı sağlamayı, kişilerin sadece tutuklama evrakı ve mahkeme kararına dayanılarak iadesini, kendi vatandaşlarının iadesini kolaylaştırmayı ve/veya resmi iade usullerinden feragat eden kişilerin muvafakatı alınarak kolayca iadesine başlamayı, dikkate almalıdır.

Ayrıca FATF'ın öncülüğünde, aynı tip bölgesel düzeyde örgütler oluşturulmuş olup FATF'la işbirliği halinde karapara aklamaya karşı etkili bir mücadele vermektedirler¹.

FATF, New York ve Washington D.C'deki 11 Eylül 2001 olaylarını takiben terörizmin finansmanı konusunun taşıdığı önem dolayısı ile tamamen bu konuya yönelik olarak 29–30 Ekim 2001 tarihleri arasında olağanüstü bir toplantı düzenlemiş ve bu toplantı neticesinde daha önce karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik olan hükümlerini terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde genişletmiştir. Yine aynı toplantıda tüm ülkelerin kabul ettiği ve uygulamasının öngörüldüğü, terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik 8 özel tavsiye, 40 tavsiyeye ek olarak geliştirilmiştir. Bu 8 özel tavsiyeye 22.10.2004 tarihinde 9. özel tavsiye eklenmiştir².

8. Egmont Grubu

9 Haziran 1995 tarihinde Brüksel'de 24 ülke ve 8 uluslar arası kuruluşun bir araya gelmesiyle oluşturulmuş olan ve adını toplantının yapıldığı saraydan alan Egmont Grubun temel amacı, ülkelerin ulusal düzeydeki aklama ile mücadele sistemlerinin gelişmesine yardımcı olmak ve aklama ile ilgili uluslar arası bilgi değişimlerin önündeki engelleri ortadan kaldırmaktır.

Egmont Grubu içerisinde dört ayrı çalışma grubu bulunur:

Mevzuat Çalışma Grubu; mali istihbarat birimlerinin yasal olarak nasıl bilgi alışverişinde bulunabilecekleri konusuyla ilgilenir.

Teknoloji Çalışma Grubu; gerekli bilgisayar sistemlerini tespit eder.

Eğitim Çalışma Grubu; bu imkanları nasıl kullanacağımızı öğretir.

¹ Ergin ERGÜL, “Uluslararası Hukukta Karapara İle Mücadele”, **Gümrük Dünyası Dergisi**, Sayı 42, <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/42/6.html>, Erişim 16.09.2009.

² “Uluslar Arası Sözleşmelerde Terörizm”. <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm>, Erişim, 16.09.2009.

Geliştirme (Outreach) Çalışma Grubu; Egmont Grubu'na üye olabilecek yeni ülkeleri araştırır¹.

Egmont Grubu üyesi ülkeler arasındaki bilgi değişimleri ülkelerin mali istihbarat birimleri (FIU) aracılığı ile yapılmaktadır. Mali istihbarat birimi Egmont tarafından aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır: “Suçtan elde edildiğinden şüphe duyulan gelirlere ve potansiyel terörün finansmanına veya karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla ulusal mevzuat ve düzenlemelerin gerektirdiği mali bilgilere ilişkin bildirimleri toplamak, analiz etmek ve ilgili makamlara sevk etmekle sorumlu merkezi ulusal birimdir.” Türkiye'nin mali istihbarat birimi, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) dur. MASAK daha önce bu fonksiyonuna ilişkin yetkiyi 4208 sayılı Kanundan almakta idi. Mali istihbarat birimleri arasında hızlı, sistematik ve güvenli bilgi değişimi amacıyla Egmont Güvenlik Ağı (ESW) bilgisayar ağı sistemi oluşturulmuştur.

1997 yılında faaliyete geçen bu sistem sadece ağa dahil mali istihbarat birimlerinin kullanımına açıktır. Bu ağ sayesinde mali istihbarat birimleri diğer ülkelerin istihbarat birimleri ile istihbari nitelikteki bilgileri hızlı ve güvenilir bir şekilde paylaşmaktadırlar. ESW aynı zamanda FIU'lara diğer ülke mevzuatlarına ve tipolojilere ulaşma imkanı da sağlamaktadır. Ülke FIU'ları arasında sistematik bilgi değişimini amaçlayan mutabakat muhtırası (MOU) imzalanmaktadır. 5549 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi uyarınca MASAK uluslararası anlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalama konusunda yetkilendirilmiştir. Bu konuda ilk MOU Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile imzalanmıştır.

Tablo 1 : Egmont Kapsamında Bilgi Alışverişinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Diğer FIU'ların MASAK'tan Talepleri	MASAK'ın Diğer FIU'lardan Talepleri
2006	136	132
2007	196	59
2008	143	46

Kaynak: Masak 2008 Yılı Faaliyet Raporu, www.masak.gov.tr, Erişim, 28.03.2010

¹ Gökhan SAYIN, “Karapara Aklama”, <http://www.abchukuk.com/makale/makale422.html>, Erişim 16.09.2009.

Egmont Grubu'nca Türkiye'den 2006 yılında 136, 2007 yılında 196, 2008 yılında ise 143 bilgi talebinde bulunuldu. MASAK da, diğer üye ülkelerden 2006 yılında 132, 2007 yılında 59, 2008 yılında ise 46 konuda bilgi istedi.

Egmont'a şu anda 106 ülke üye olup, ülkemiz üyelik için Şubat 1998'de müracaat etmiş ve Haziran 1998'de üyeliğe kabul edilmiştir.

Mali istihbarat birimleri arasında bilgi değişimini düzenleyen ilk ve temel belge Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı Olayları İçin Mali İstihbarat Birimleri Arasında Bilgi Değişimi İlkeleri belgesidir. Egmont Grubu tarafından 13 Haziran 2001 tarihinde kabul edilen belge mali istihbarat birimleri arasında en geniş işbirliği ve bilgi değişimini amaçlamaktadır¹.

Söz konusu belge başlıca iki ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar yasal hükümler ile uygulama kapsamındaki hükümlerdir. Yasal hükümlerin başında mali istihbarat birimleri arasındaki bilgi değişiminin kendiliğinden değişimi de içeren karşılıklılık esasına dayanması gelmektedir. Mali istihbarat birimlerinin idari, yasa uygulamaya bağlı (polis, gümrük) veya adli olup olmadıklarına bakılmaksızın bilgi değişimi gerçekleştirilmelidir. Diğer önemli bir düzenleme ise mali istihbarat birimlerinin yetkisinin tüm öncül suçları içermesi gerektiğidir².

Egmont prensiplerine göre yapılacak bilgi taleplerinde bilginin hangi olaydan dolayı istendiği açıklanmalı, yani incelemenin konusu açık ve özet bir şekilde belirtilmelidir. Ayrıca, hangi bilgilerin talep edildiği (şüpheli işlem alınıp alınmadığı, suç kaydı bulunup bulunmadığı, karapara aklama incelemelerine konu olup olmadığı, ticari faaliyet bilgileri vb.) açıkça talepte yer almalıdır.

Özellikle belirtmek gerekir ki, bilginin temin ediliş amacı öncelikle delil olarak kullanmak değil, delile ulaşmayı sağlayacak bir araç olarak kullanmaktır. Bu nedenle elde edilecek istihbari nitelikteki bilginin doğrudan herhangi bir araştırma ve inceleme raporunda kullanılması yerinde olmayacaktır. Ancak yine de böyle bir amaç varsa, talepte bulunulurken bu hususun ayrıca belirtilmesi, yani ön izin

¹ Cevdet KAPANŞAHİN, "Karaparanın Aklanması Suçuyla Mücadelede Uluslar Arası Bilgi Değişim Kanalları", **E-Yaklaşım**, Eylül 2008, S.62, http://www.karapara.net/articles.php?article_id=22, Erişim 06.08.2009.

² KAPANŞAHİN, a.g.m.

alınması zorunludur. Böyle bir izin alınmadan raporda kullanılması halinde sonradan sorunlarla karşılaşılabilir. Söz konusu izin, gelen bilginin niteliğine göre sonradan da istenebilir. Ancak her durumda bilgiyi veren birimin izni alınmalıdır.

9. İşbirliği Yapmayan Ülkeler ve Bölgeler

FATF, ülkelerin karapara aklama ile mücadele sistemlerindeki zayıflıkları tespit etmek amacıyla geliştirdiği 25 Kriter belirlemiştir. FATF, bu kriterlere dayanarak “İşbirliği Yapmayan Ülke ve Bölgeler” (NCCT) listesi yayınlamakta ve söz konusu listede yer alan ülkeler için diğer ülkelerin finansal kuruluşlarının, bu ülkelerle girecekleri iş ilişkilerine ve yapacakları işlemlere özel dikkat göstermelerini istemektedirler.

13 Ekim 2006 tarihi itibarıyla Myanmar'ın da listeden çıkarılmasıyla NCCT listesinde şu an itibarıyla herhangi bir ülke bulunmamaktadır.

10. Güneydoğu Avrupa İşbirliği İnisiyatifi (SECI) ve Sınır Asan Suçların Önlenmesi ve Bu Suçlarla Mücadele Konusunda İşbirliği Anlaşması

İlgili anlaşma 26 Mayıs 1999 tarihinde Bükreş'te imzalanmıştır. Bu anlaşmayı imzalayan ülkeler; Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan, Makedonya, Moldova, Romanya, Türkiye ve Yunanistan'dır. ABD, Fransa, İtalya, Rusya ve Avusturya gibi bölge dışında bulunan ülkeler ile AB, Dünya Bankası, Avrupa Kalkınma Bankası gibi kuruluşlar da anlaşmaya destekçi konumda bulunmaktadır.

Bu anlaşma uyarınca “Sınır Ötesi Suçlarla Mücadele Bölgesel Merkezi” Romanya Bükreş'te kurulmuş olup, bu merkezde sınır aşan suçlara ilişkin bir veri tabanı oluşturulması kararlaştırılmıştır. Merkezin faaliyetleri “Ortak İşbirliği Komitesince” koordine edilmekte olup, taraflar sınır aşan suçlarla mücadelede istihbarat görevlileri aracılığıyla bilgi ve belge alışverişinde bulunmaktadır¹.

Anlaşmanın amacı; sınır ötesi suçlarla mücadelede etkili olmak, sınır ötesi suçlarla mücadelede ülkelerarası işbirliğini sağlamak ve bu konuda alınacak

¹ Sedat GÜNER; “Organize Suç Örgütleri Karapara ve Aklanması”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003, s.355.

tedbirleri koordine etmektir. Anlaşmanın kapsamındaki konular arasında belirli yardım şekilleri, bilginin gizliliği ve kişisel verilerin korunması, yetkilendirilmemiş veya yanlış veri işlemlerinde sorumluluk ve yasal koruma, tanıklar ve uzmanlar, taleplerin bildirim, taleplerin yerine getirilmesi ve muafiyetler yer almaktadır¹.

11. Karayipler Mali Eylem İşbirliği Gücü (CFATF)

8–10 Haziran 1990 tarihlerinde Aruba’da 25 Karayip ülkesinin katılımıyla bir toplantı yapılmıştır. Üye ülkeler toplantı sonucunda G–15 ülkeleri tarafından kabul edilen 40 tavsiye kararının benimsenmesini kabul etmişler ve ayrıca karapara aklamayla mücadeleyle yönelik 9 tavsiye kararı almışlardır. Bu örgütün üyeleri Antigua&Barbuda, Anguilla, Aruba, Bahamalar, Barbados, Belize, Bermuda, Virgin Adaları, Cayman Adaları, Kosta Rika, Dominik, Dominik Cumhuriyeti, Grenada, Jamaika, Montserrat, Hollanda Antileri, Nikaragua, Panama, St.Kitts&Nevis, St.Lucia, St.Vincent&The Grenadines, Surinam, The Turks&Caicos Adaları, Trinidad&Tobago ve Venezuela’dır².

Uyulması konusunda karar alınan 9 tavsiye kararı ana hatlarıyla; karapara suçlarını araştırma kurulu, karapara aklama suçu, avukat-müvekkil ilişkisi, müsadere, el konulan malların ve kimyasal maddelerin elde çıkarılması, idari makamlar, kayıt tutulması, nakit işlem bildirim, kurumlar arası işbirliği, uluslar arası yardımlaşma ve işbirliği, eğitim ve yardım konularında FATF tarafından yapılan 40 tavsiyeyi tamamlayıcı ya da yorumlayıcı mahiyetteki hükümlerden oluşmaktadır³.

12. Amerika Kıtası Devletler Örgütü (OAS)

Amerika Devletleri Örgütü’ne üye 21 Latin Amerika devleti tarafından 1996 yılının Mart ayında imzalanan Yolsuzlukla Mücadele Anlaşmasına aynı yıl içerisinde Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada da dahil olmuştur.

Taraf devletleri yerel ve uluslar arası düzeyde yolsuzluğu önleme, ortaya çıkarma, cezalandırma ve yok etmeye yönelik yasal tedbirler almaya zorlayan

¹ Kuntay ÇELİK, Işıl S. KOÇAĞRA, Kadir GÜLER; **Karapara Aklama**, Masak Yayınları , Yayın No 1, Ankara 2000,s. 100.

²Member Of CFATF; <http://www.cfatf.org/eng/membership/members.html>, Erişim 22.09.2009.

³Pierre LAPAQUE -The International Anti Money Laundering Network”, www.cfatf.org/eng/2000conf/PLapaque-speech-eng.pdf , Erişim, 17/09/2009.

anlaşma, yolsuzluk tanımını oldukça geniş tutarak, gizli devlet bilgileri veya kamu mallarının kamu görevlilerince kendileri veya başkalarına çıkar sağlamak için kullanılması, kamu otoritelerinden kanundışı menfaat sağlamak için karar çıkartılması ile taşınır ve taşınmaz kamu mallarının kendi veya başkasının özel işlerinde kullanılması eylemlerini de kapsamaktadır¹.

13. Interpol

Interpol'ün amacı; Uluslar Arası Polis Teşkilatları arasında işbirliğini güçlendirmek ve uluslar arası suçların izlenmesi ve yakalanmasını sağlamaktır. Kurumun bünyesinde FOPAC adıyla bir birim oluşturulmuştur. Bu birim karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin çalışmalar yapmakta ve bu suçu işleyenlerin yakalanması, gelirlerinin dondurulması, mal varlıklarının müsadere edilmesi ve ilgili kayıtların 5 yıl süre ile saklanmasına ilişkin tavsiyeler almıştır.

1995 yılı Kasım ayında Interpol Genel Kurulunun 64. toplantısında Karapara Karşıtı Deklarasyon yayınlanmıştır. Deklarasyonda temel olarak; kanun dışı faaliyetlerden türetilen geliri bilerek aklayan kişilerin kovuşturulmasını sağlanması; kanun dışı faaliyetlerden elde edilen para, mal ve değer araştırılması, tespit edilmesi, müsadere edilmesi için ilgili mercilerin yetkili kılınması; banka ve banka dışı kuruluşların yetkili mercilere şüpheli ve nakit işlem bildiriminde bulunmalarını gerektiren düzenlemelerin çıkarılması konularında hükümler bulunmaktadır.

14. Europol.

Avrupa ülkeleri polis teşkilatları arasında güvenli bilgi değişimini hedefleyen Europol, 1 Ekim 1988 tarihinde resmîyet kazanmış olup, merkezi Lahey'dedir. Europol'ün görevleri arasında, uyuşturucu ticareti, kanun dışı göç, oto kaçakçılığı, çocuk pornografisi, insan ticareti, dolandırıcılık, kalpazanlık, radyoaktif ve nükleer maddelerin kanun dışı ticareti, terörizm ve karaparanın aklanmasının önlenmesi yer almaktadır.

¹ A.Atilla ÇAĞLAR; "Yolsuzlukla Mücadelede Uluslar arası İşbirliği ve Örgütler", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, SBE, Ankara 2007, s.92.

15. Karaparanın Aklanmasını Önlemek İçin Uluslar Arası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet İle Mücadele Sözleşmesi

Sözleşme, taraf devletlerin yabancı kamu görevlilerine rüşvet verilmesi fiillerinin önlenmesi, tespiti, yargılanması ve cezalandırılmasına yönelik kapsamlı yasal düzenleme yapmalarını öngörmektedir¹.

Sözleşme aktif rüşvetle ilgili olup, pasif rüşvetin cezalandırılması her ülkenin kendi mevzuatına bırakılmıştır. Aktif rüşvet, rüşveti veren veya rüşvet için söz veren kişi tarafından işlenen suçtur. Pasif rüşvet ise, rüşveti alan devlet memurunca işlenen suçtur.

Sözleşmede rüşvet; uluslar arası ticaretin yürütülmesinde bir işin veya haksız bir yararın elde edilmesi ve muhafazası amacıyla resmi görevlerin ifası zımında hareket etme veya hareket etmekten kaçınması için, yabancı bir kamu görevlisine kasıtlı olarak doğrudan veya aracılar vasıtasıyla hak edilmemiş para veya diğer yararlar önermek, vaat etmek veya vermek olarak tanımlanmıştır².

16. 1373 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı

1373 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 28 Eylül 2001 tarihindeki 4385'inci toplantısında kabul edilmiştir. Kararda ülkelerin;

- Terörist eylemlerin finansmanını suç haline getirmesi,
- Terörist eylemlerde bulunmak suçunu işleyenlere ya da işlemeye kalkışanlara, bu nevi eylemlere katılanlara veya kolaylaştıranlara ait fonları ve diğer mal varlıklarını dondurması,
- En kısa sürede, 9 Aralık 1999 tarihli Terörizmin Finansmanın Önlenmesine Dair Uluslar Arası Sözleşme de dâhil olmak üzere,

¹ Hasan AYKIN, Şerife AVCI; "Karapara Aklama Suçu Açısından OECD Uluslar Arası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlisine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi ve Türkiye", **Vergi Sorunları Dergisi**, Aralık 2008, S.243, s.66.

² ÇELİK, KOÇAĞRA, GÜLER; a.g.e., s.166.

terörün önlenmesine ilişkin uluslar arası sözleşme ve protokollere taraf olması gerektiği vurgulanmıştır¹.

B. Seçilmiş Bazı Ülkelerde Karapara Aklama Suçunun Önlenmesine İlişkin Çalışmalar

Karapara aklamanın suç sayılması ilk olarak, organize suçluluğun tehdidiyle en fazla muhatap olan ABD ve İtalya'da başlamıştır. Diğer ülkelerde ve bu arada ülkemizde bu süreç, uluslar arası hukukun harekete geçirmesiyle gerçekleşmiştir. Bu alanda, uluslar arası hukuk temel ilke ve tanımları koymuş, devletler de bunları iç hukuklarına yansıtmışlardır².

Karapara tanımı ülke mevzuatlarının çizdiği sınırlara veya karaparaya kaynaklık edebilecek suçlarla (öncül suçlar) ilgili benimsenen yaklaşıma göre farklılık arz etmektedir. Öncül suçların tayininde liste yaklaşımı, eşik yaklaşımı, tüm suçlar yaklaşımı veya karma yaklaşımlar söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle karapara tanımının yapılmasında çoğunlukla hukuk sisteminin öncül suçlarla ilgili olarak tercih ettiği yaklaşımı bilmek gerekmektedir. Örneğin İtalya kasıtlı olarak işlenmiş bütün suçları, İspanya tüm suçları öncül suç olarak düzenlemiştir. Amerika Birleşik Devletleri ise listeleme yöntemini benimsemiş 250 civarında suç öncül suç olarak kabul etmiştir. Türkiye'de 4208 sayılı Kanunla öncül suçlar tek tek sayılarak liste yöntemi benimsenmiş iken, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 inci maddesinde alt sınırı bir yıl ve üzeri hapis cezası gerektiren suçları öncül suç kapsamına alarak alt eşik yöntemine geçilmiştir³.

Karapara aklama olayı karmaşık malî işlemler içermesi nedeniyle, bu konuda uzman birimler ile araştırmacı ve soruşturmacılara gerek vardır. Bu nedenle, Japonya, Belçika ve Almanya'da malî konularda uzmanlaşmış kişilerin savcılıklarda çalıştırıldığına ya da savcılarının uzmanlaştırıldığına tanık olunmakta; ekonomik suçların soruşturulması ekip teşkil ederek yapılmaktadır.

¹ Oktay ÜSTÜN; "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/65.pdf. Erişim, 22.09.2009.

² Ergin ERGÜL; "Uluslararası Hukukta Karapara Aklama İle Mücadele", <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/42/6.html>, Erişim 10.08.2009.

³ Hasan AYKIN; "Kayıt dışı Ekonominin Yaygın Olduğu Ortamda Karapara İle Etkin Mücadele Mümkün Mü?", *Yaklaşım Dergisi*, Sayı 183, Mart 2008, s.27.

İtalya’da ve İspanya’da uyuşturucu ve örgütlü suçlar için yetkileri ulusal toprakların tamamını kapsayan, emrinde uzman maliyecilerin ve teknik görevlilerin bulunduğu uzman savcılar bulunmaktadır.

Fransa’da da, karapara aklama suçlarının soruşturulması bünyesinde malî uzmanların yer aldığı malî savcılıklar ve sorgu hâkimlerince, yargılama ise ekonomik ve malî konularda uzmanlaşmış mahkemelerde yapılmakta ve Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, karaparaya karşı adlî mücadelenin ulusal düzeyde koordinasyonu görevli bir birim bulunmaktadır¹.

1. Amerika Birleşik Devletleri

ABD’de karapara aklama suçu ile ilgili olarak bütün suç kaynaklı gelirler değil, yalnızca bazı kanunlarda sayılan öncül suçlardan elde edilen değerler “karapara” kapsamına alınmış olup, bu bağlamda ağır mali suçlar, yasadışı kumar, silah satışları, terörizm, uyuşturucu madde kaçakçılığı gasp ve göç suçları gibi öncül suçlardan elde edilen gelirlerin aklanmasıyla karapara aklama suçu oluşmaktadır².

ABD’deki karapara aklama olaylarının %60-80’inin uyuşturucu maddelerin kaçakçılığından elde edilen gelirlere dayandığı tahmin edilmektedir. Yine çoğunlukla yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin beyaz yakalı suçluluğa ve organize suçluluğa bağlı suçlardan ürettiği belirtilmektedir³.

ABD’de karapara aklanması konusunda ilk önlemler 1970’de yürürlüğe giren Bank Secrecy Act (Banka Sırları Kanunu) da yapılan bazı değişikliklerle alınmıştır. Ancak karapara aklamının bağımsız bir suç haline getirilmesi 1986’da yürürlüğe giren Money Laundering Control Act (Karapara Aklama Kontrol Kanunu) ile olmuştur. ABD’de karapara aklama suçu ve bu suç için öngörülen cezalarla ilgili düzenlemeler ABD Ceza Kanununda (US Code) yer almaktadır. ABD Ceza Kanununun 18. babının 1956. ve 1957. maddelerinde iki ayrı karapara aklama suçu yer almıştır.

¹ Ergin ERGÜL, “Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulu”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_37.htm, Erişim 11.08.2009.

² ÇELİK, KOÇAĞRA, GÜLER; a.g.e., s.115

³ GÜNER; a.g.e. , 280.

1956. maddede;”Belli Kanun dışı Faaliyetler” (Specified Unlawful Activity) sonucu elde edilen ya da elde edildiği bilinen kazançların yerinin, kaynağının, niteliğinin, mülkiyetinin değiştirilmesi; bu kazançların transfer edilmesi, sınır ötesi işlemlere tabi tutulması gibi fiiller karapara aklama suçuna girmektedir. Aynı maddede belli kanun dışı faaliyetler tanımı yapılırken çeşitli kanun maddelerine atıfta bulunulmuş, söz konusu kanun maddelerinde suç sayılan fiillerin bu kapsama girdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Belli Kanun Dışı Faaliyetler kapsamında yer alan suçlar, karapara aklamanın öncül suçunu oluşturmaktadır. Toplam sayısı 130 kadar olan bu faaliyetlerin başlıcaları uyuşturucu kaçakçılığı, emtia kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, nükleer madde kaçakçılığı, kredi dolandırıcılığı, banka ve mali kurumlarla ilişkili dolandırıcılık, evrakta sahtekarlık, kalpazanlık, tehdit, gasp, soygun, adam kaçırmaya, rehin alma, rüşvet, irtikap ve zimmettir. 1996 yılında yapılan değişiklikle terörizm suçları, kamu sağlığıyla ilgili suçlar ve kanun dışı göçmen kaçakçılığı suçları da bu kapsama alınarak karapara aklama suçunun öncül suçları arasına katılmışlardır. Bu öncül suçlardan kaynaklanan işlemlerle ilgili bildirim yükümlülüğünün, yükümlüler tarafından kasten yerine getirilmemesi de karapara aklama suçu kapsamına girmektedir.

1957. maddede ise suçtan elde edilen veya Belli Kanun Dışı Faaliyetlerden elde edilen varlıklarla ilgili olarak bilerek 10.000 doları aşan tutarda parasal işlem gerçekleştirmek veya gerçekleştirmeye teşebbüs etmek suç sayılmış ve bu suç için on yıla kadar hapis cezası ve para cezası öngörülmüştür¹.

ABD’de karaparanın aklanmasıyla mücadelenin esasını “nakit işlem bildirim” uygulaması oluşturmakta, uluslar arası alanda ise ABD karapara aklamayla mücadele çabalarına diğer ülkelerin katılımının sağlanması, işbirliğine yönelik ikili anlaşmaların yapılması ve tüm dünyada karapara aklamayla mücadeleye yönelik eğitim programlarının yürütülmesini üstlenmiş bulunmaktadır².

ABD’nin karapara aklamayla mücadelede bazı avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlardan birisi kolay ve hızlı erişilebilir, çok zengin veri tabanlarının bulunmasıdır. Mali, ticari, idari veri tabanları sayesinde emlak ve şirket kayıtları,

¹ ÇELİK, KOÇAĞRA, GÜLER, a.g.e., s.50

² Ülker MAVRAL, “**Karapara Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları**”, Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara 2001, s.153.

iflas bilgileri, mahkeme kararları, gemi ve uçak sicilleri ile trafik sicili kayıtları gibi gerekli olan tüm bilgiler kısa bir zaman zarfında soruşturmacının elinde olabilmekte ve bu sayede de karapara aklamaya daha etkin bir mücadele mümkün olabilmektedir¹.

FAFT'ın tavsiyelerine paralel olarak düzenlemeler yapan ve uygulayan ABD'de belli yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin aklanmasına yönelik çok sayıda fiili kapsayan aklama suçlarında öngörülen yaptırım 20 yıla kadar hapis cezası ve 500.000 Dolar veya işlem tutarının iki katı para cezasıdır. Mali kuruluşların 10.000 Dolar ve üzerinde, suç gelirleri ile ilgili işlemlerle ilişkileri bulunmaları ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçlar için öngörülen cezalar ise 10 yıla kadar hapis ve öngörülen para cezasından ibarettir².

2. İngiltere

İngiltere'de örgütlü suçluluk bakımından terörizm, uyuşturucu madde ticareti, organize dolandırıcılık, sahtecilik, sanat eseri ve antika hırsızlığı, silah kaçakçılığı ve pornografi karapara aklama suçları olarak dikkat çekmektedir. Uyuşturucu madde üretimi ve nakli az, uyuşturucu madde tüketimi ise fazla olan İngiltere'de uyuşturucu maddeler karapara aklayıcıları için hala başlıca yasadışı gelir kaynağı olmasına rağmen, mali dolandırıcılık, içkilerden alınan dolaylı vergiye tabi maddelerin kaçakçılığı gibi diğer suçların kazancının gün geçtikçe önem kazandığı görülmektedir³.

İngiltere'de başlangıçta sadece uyuşturucu ve terör suçlarından elde edilen gelirlerin aklanması suç iken; günümüzde bütün ciddi suçlar sonucunda elde edilen kazançlar karapara aklama suçu kapsamına alınmıştır. Karapara aklama suçunda öngörülen yaptırım 14 yıl hapis ve para cezasıdır. Para cezasının üst sınırı ise belirlenmiş değildir⁴.

Ayrıca İngiltere'de Uyuşturucu Madde Suçları Kanunu 1986'dan beri fonların yasal kaynağının ispatı yükünün ters çevrilmesini öngörmüş buna göre; bir

¹ Ergin ERGÜL, “Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu”, Yargı Yayınevi, Ankara 2001, s.136

² MAVRAL, a.g.e. s.154.

³ ERGÜL; a.g.e. , .44.

⁴ ÇELİK, KOÇAĞRA, GÜLER; a.g.e. , s.56

şahıs uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlusu olarak kabul edildiği zaman mahkeme mahkumiyetinden itibaren hangi tarihte olursa olsun ya da kovuşturmadan önceki 6 yıl içinde kendisine verilen, onun tarafından tediye ya da mükafat olarak alınan elindeki tüm malların isnat edilen kaçakçılıktan elde edilmiş olduğu değerlendirilebilir¹.

3. İtalya

İtalya'da 1978 yılında çıkarılan bir yasa ile karapara aklama suç olarak kabul edilmiştir. Ancak; bu yasada karapara aklama suçu, yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı, gasp, fidye istemek amacıyla adam kaçıрма suçlarından elde edilen gelirleri kapsamaktaydı. 1993 yılında yürürlüğe giren yasa ile karapara aklama suçunu düzenleyen maddeler yeniden ihdas edilerek, karaparanın kapsamı tüm suçlardan elde edilen gelirleri kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmiştir. Yani; günümüzde İtalya'da tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması karapara aklama suçunu oluşturmaktadır.

Karapara aklama suçunun yaptırımını 4 ile 12 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Para cezası ise 30 milyon lirete kadardır (Yaklaşık 18.000 Dolar). Eğer karapara aklama suçu profesyonel olarak islenirse cezalar 1/3'e kadar arttırılır².

4. Fransa

Fransa uyuşturucu üreten veya uyuşturucunun önemli ölçülerde tüketildiği, uzun yıllar süren kambiyo kontrolleri ile önemli para aklama faaliyetlerinin de gerçekleştiği bir ülke olmamasına rağmen, Paris gibi önemli bir finans merkezinin varlığı aklama sürecine dâhil olma riski doğurmaktadır³.

Fransa'da karapara aklama suçu 31 Aralık 1987 tarihli kanun ile oluşturulmuştur. Fakat bu kanun sadece uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen gelirlerin aklanmasını cezalandırmaktaydı. 1988 yılında ise yurtdışıyla bağlantılı mali işlemler için Gümrük Kanunda değişiklik yapılmıştır.

¹ ERGÜL; a.g.e. s.142.

² ÇELİK, KOÇAĞRA, GÜLER; a.g.e. , s.58.

³ Dilşat ŞAHİNLER; "Dünya'da ve Türkiye'de Karapara Sorununa Karşı Önlemler", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Pamukkale Üniversitesi, SBE, Denizli 2006, s.175.

13 Mayıs 1996'da karapara aklama ile ilgili düzenlemeler yapılmış olup, karapara aklama suçu ceza yasasına eklenerek oluşturulmuştur. Buna göre; "cürüm işleyerek doğrudan veya dolaylı olarak kazanç sağlayan faile ait malvarlığının veya paranın kaynağının herhangi bir şekilde saptırılarak farklı gösterilmesi" karapara aklama olarak tanımlanmıştır. Ayrıca; cürümden elde edilen kazançların parasal sisteme yerleştirilmesi, dönüştürülmesi veya gizlenmesi olduğu gibi bu fiillere yardım etmek de karapara aklama suçu kapsamına alınmıştır. Karapara aklama suçunun profesyonel olarak işlenmesi ya da organize suç örgütleri tarafından işlenmesi ağırlatıcı sebep sayılmıştır¹.

1996 tarihli kanunla uyuşturucu kaçakçılığı ve gümrük kanununa aykırı faaliyetlerin yanı sıra kabahatler dışındaki bütün suçlardan elde edilen karapara aklama işlemleri suç haline getirilmiştir.

Basit karapara aklama suçunda yaptırım 5 yıl hapis ve 2.500.000 Frank ağır para cezası olarak belirlenmiş olup, karapara aklama suçunun alışkanlık haline getirilmesi, bir mesleki faaliyetin icrasının sağladığı kolaylıkların kullanılması ya da teşekkül halinde işlenilmesi ağırlaştırılmış karapara aklama suçu sayılmış ve cezaların ikiye katlanması öngörülmüştür².

Ayrıca Gümrük yasalarında bulunan karapara aklanmasıyla ilgili hükme göre; fonların uyuşturucu madde olarak sınıflandırılmış bulunan zararlı madde ve bitkilerle ilgili yasa hükümlerini doğrudan ya da yabancı ülkeler arasında ihracat, transfer ve tazmini gibi finansal işlemleri yapmak veya yapmaya kalkışmak bir aklama suçudur. Bu suçun yaptırımı olarak da 2 yıldan 10 yıla kadar hapis, yasadışı fonların müsaderesi ve bunun eşiti veya beş katı değerinde para cezası öngörülmüştür³.

5. Almanya

Almanya'da en az bir yıl hapis cezasını gerektiren tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması da suç teşkil etmektedir. Bir başka ifadeyle öncül suç olarak saymaktadır. Bunların dışındaki diğer öncül suçlar neticesinde elde edilen gelirlerin kasten veya ihmalle aklamasını kapsamaktadır.

¹ ÇELİK, KOÇAĞRA,GÜLER; a.g.e., s.53.

² ERGÜL; a.g.e., s.142.

³ ÇELİK,KOÇAĞRA,GÜLER; a.g.e. , s.54.

Ceza Yasası 261. madde Karapara Aklamayla Mücadele Yasası ile 29 Kasım 1993'te yürürlüğe giren Para Aklama Kanunu ile banka ve diğer mali kuruluşlara kimlik tespiti, şüpheli işlemlerin bildirim ve bazı meslekler için para aklama saikiyle kullanılmalarının önlenmesi için tedbir alma, yükümlülüğü getirilmiş olan bankaların denetimi; maliye bakanlığının bünyesinde bulunan bağımsız bir otorite tarafından yürütülmekte ve bankacılık faaliyetinde bulunabilmek için ise bu bağımsız otoriteden izin alınması gerekmektedir.

Bu otorite bankaların tüm bankacılık işlemlerinin yanı sıra bankacılık sisteminin ekonomiyi etkileyebilecek şekilde kötüye kullanılmasının önlenmesi amacıyla her türlü denetimi yapabilmekte ve bankaların ağır suç faaliyetlerine karıştığına tespiti halinde savcılığa suç bildiriminde bulunmasının yanı sıra bankaların çalışma iznini de iptal edebilmektedir¹.

Ayrıca vergi kaçırılmasını önlemek amacıyla, kredi kurumlarının isimsiz hesap, mevduat sertifikası hesabı, yanlış ve hayali olduğu bariz bir şekilde belli olan bir isim altında hesap açmaları yasaklanmış ve bu kurumlara müşterilerinin kimliklerinin doğruluğunu tespit yükümlülüğü getirilmiştir².

Alman Hukukunda; karapara aklama suçuna yardım ve iştirak da suçtur. Suç gelirlerini bilerek aklama suçu için öngörülen yaptırım suçun ağırlığına göre 5 ile 10 yıl arasında hapis cezası, ihmalle işlenen aklama suçunun cezası ise 2 yıla kadar hapis veya para cezası verilmektedir³.

6. İsviçre

İsviçre'de ilk olarak, 1990 tarihli bir yasa ile en az 1 yıl hapis cezasını gerektiren suçlardan kaynaklanan gelirler karapara olarak tanımlanmış, bu tür suçlardan elde edilen gelirlerin saklanması, gizlenmesi, sair aklama işlemleri cezai müeyyideye bağlanmıştır. Ancak, 1999 yılında Ceza Yasasında yapılan bir düzenleme ile karapara aklama suçu tüm ciddi suçlar sonucunda elde edilen gelirlerin aklanması olarak tanımlanmıştır. Bu kapsama İsviçre kanunlarında düzenlenen 80

¹ Dül DANZANJAMTS, Karapara Aklama ile Mücadelede Uluslar arası Boyut, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Birimleri Enstitüsü, 2009, s.95–96.

² ERGÜL; a.g.e. , s.74.

³ ÇELİK,KOÇAĞRA,GÜLER; a.g.e. , s.51.

kadar suç girmekte olup, söz konusu suçlardan elde edilen para, döviz, kıymetli evrak, kıymetli maden ve taslar ve ekonomik değere sahip her türlü varlık karapara kapsamına dahil edilmiştir.

Tüm ciddi suçlar kapsamında 1 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar bulunmaktadır. İsviçre’de karapara aklama suçu için öngörülen yaptırım, suçun ağırlığına göre 5 yıla kadar hapis cezasıdır¹.

7. Japonya

Japonya uyuşturucu üreticisi bir ülke olmayıp uyuşturucu ticaretinde de transit nokta olarak ta kullanılmamaktadır. Bunun yanında Japonya’da uyuşturucu kullanımı yüksek olduğu bilinmektedir. Günümüzde Japon mafyasının 89.000 aktif üyesinin, 3305 çetenin aktif olduğu ve bu suç örgütlerinin değişik faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin yıllık 6 milyar doları bulduğu belirtilmektedir².

Suç gelirleri aklanması ile ilgili olarak düzenlenen kanunlar arasında en önemlisi 1992 yılında yürürlüğe giren “Anti-Uyuşturucu Kanunu” ilk olarak gelmektedir. Bu kanuna göre uyuşturucu suçlarından elde edilen gelirlerin aklanmasının suç olduğu ve bu şekilde elde edilen gelirlerin müsaderesi bu kanunla düzenlenmiştir.

Kimlik tespiti zorunluluğu eşik olarak belirlenen miktar burada yüksek tutulmuş ve 30 milyon yen (270 bin ABD doları) üzerindeki nakit ve çek işlemleri ve yurt dışı ile döviz cinsinden 5 milyon yen üzerindeki işlemlerinde kimlik tespiti zorunluluğu getirilmiştir. Japonya’da öncül suçlar içine sadece uyuşturucu suçları sonucunda elde edilen değerlerin aklanması suç gelirleri aklama suçu olarak kabul edilmiş diğer suçlardan elde edilen gelirler karapara olarak kabul edilmemiştir.

¹ MAVRAL, a.g.e., s.158.

² Mustafa ŞEVİK; “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklama Suçunun Analizi”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul 2005, s.47.

II. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Ulusal Girişim ve Düzenlemeler

Türkiye gerek coğrafi gerekse jeopolitik konumu itibariyle Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan bir köprü niteliğindedir. Nitekim Asya ve Avrupa arasındaki uyuşturucu, silah ve insan kaçakçılığı faaliyetlerinde ülkemizin kritik bir konumda bulunduğu hususunda şüphe yoktur. Terör ve mafyanın varlığı da karapara davet eden önemli unsurlardır. Rüşvet ve yolsuzluk açısından yapılan uluslar arası değerlendirmelerde, ülkemizin yolsuzluk ve rüşvetin yoğunluklu olduğu ülkeler içinde addedilmesi dikkati çekmektedir. Ayrıca ekonomimizin küçük sayılamayacak bir oranının kayıt dışı ekonomiyi teşkil etmesi ve kayıt dışı ekonomi oranının büyümeye devam etmesi bir diğer risk faktörüdür. Bütün bu sebeplere istinaden ülkemizde karapara yoğunluğunun olması kaçınılmazdır. Bu riskin fazlalığı göz önünde tutularak doğru orantılı koruma tedbirleri alınmasının gerekliliği mutlaklıdır.

Türkiye'de karapara, uyuşturucu ticareti ile 1960'larda görülmeye başladı. O yıllarda Avrupa'ya başlayan gurbetçi akımı, yüzyıllardır içine kapanık yaşayan Türk insanını çok farklı dünyalara dahil etmiştir. Gurbetçilerin önemli bir kısmı kendilerine verilen işlerde çalışmışken, bir kısmı da kanun dışı yollara sapmıştır¹.

1970'lere gelindiğinde, bu azınlık yurt içindeki uzantılarıyla sıkı bağlar kurmak suretiyle, Avrupa'da kendilerine ortaklar bularak Türk mafyasını oluşturmuştur. Aynı yıllarda yükselen terör dalgasıyla mafyanın el attığı ikinci alan silah kaçakçılığı olmuştur. Kaçak sigara ve içki ticareti de karapara oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Türkiye'nin siyasi çekişmelerin etkisiyle düzeltilmediği döviz sorunu, dövize çevrilebilir mevduatla aşılmaya çalışılmış, Türkiye'ye getirilen dövizin kaynağı kesinlikle araştırılmamıştır².

1980'lerde ise siyasi iktidarlar, yoğun bir döviz bunalımı korkusuyla hareket etmişlerdir. Ekonominin reel kesiminde hayali ihracat aracılığıyla, finans kesiminde

¹ Ergin ERGÜL; "Türkiye'de Karapara Aklama", http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_47.htm, Erişim, 10.08.2009.

² Cahit UYANIK; "32 Kısım Tekmili Karaparanın Macerası", <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>, Erişim 10.08.2009.

ise kayıtsız şartsız açılan döviz tevdiat hesapları ve sırdaş hesaplarla karapara aklamanın kapıları ardına kadar açılmıştır. Hayali ihracat, yurt dışında ki karaparanın Türkiye'ye ihracat teşviklerinden yararlanarak geri dönmesinde önemli rol oynamıştır. Hayali ihracat gelirleri, bazı araştırmacılara göre ihracat gelirlerinin üçte biri; bazılarına göre ise yarısına ulaşmıştır. Sırdaş hesaplar ise yurt içindeki karapara akımlarının fikrini çelmeye yönelik olmuştur. Sırdaş hesaplar 1986 ve 1987 yıllarında sırasıyla, bankacılık sektöründeki toplam mevduatın %5 ve % 5,7'sine kadar tırmanabilmiştir. Sırdaş hesap, bankanın mevduat sertifikası satması esasına dayanmaktadır. Müşteri, bu sertifikayı gerek satın alırken, gerek bozdururken en küçük kimlik beyanında bulunmamaktadır.

Ayrıca 1984'te vergi kanunlarında yer alan servet beyanının kaldırılmasından ötürü, kişilerin servetlerinde meydana gelen aşırı artışlar sorgulanamamış ve yasadışı yollardan elde ettikleri gelirleri tespit edilememiştir. Böyle bir ortamın karaparanın varlığı açısından uygun bir zemin yaratmıştır.

Cazip ve yüksek faizli döviz tevdiat hesapları ise Türkiye ile başka karapara aklama merkezlerini kıyaslamak isteyen yabancılara yöneliktir. 1980'lerde siyasi mevkideki ekonomi yöneticilerinin “ bankalarımızın kapısı ardına kadar açık, isteyen istediği gibi yararlanabilir” yollu demeçleriyle ifadesini bulan karaparaya çağrı pusulalarının, yerine ulaştığı kolayca söylenebilir.

Hayali ihracat, sırdaş hesap ve döviz tevdiat hesaplarının cazibesi ortadan kalkınca, sıcak parayı körüklemek için TL faizlerini yükseltip, kuru baskılamışlardır. Özellikle mali sistem içinde karapara, bu kez sıcak paranın içine karışarak Türkiye'ye girmiştir. Öte yandan ülkeyi baştan başa saran döviz büfeleri de sırdaş hesapların yerine geçmiştir.

Türkiye'de kayıt dışı ekonomi kaynaklarının giderek büyümesi ve gelişmesi, Türk Parasının Kıymetini Koruma Mevzuatındaki aşırı liberalleşme ve hayali ihracat gibi çeşitli faktörler karaparanın Türkiye'de aklanmasına neden olmuştur.

Diğer taraftan, 1980'li yıllardan sonra boy göstermeye başlayan terör örgütü, eylemlerinin finansmanı ve daha güçlü kalabilmek için illegal gelir getirici kaynaklara yönelmiştir. Terörün maddi altyapısını sağlamada 4 temel araç vardır:
1) Haraç / Şantaj / Bağış,

- 2) Soygun,
- 3) Uyuşturucu Parası,
- 4) Diğer Yasadışı Gelirler.

Bunlar içinde uyuşturucu kolay ve sürdürülebilir para olarak çoğu kez ön plana çıkar. Tüm dünya uyuşturucu pazarının 400-500 milyar dolar civarında olduğu hatırlanacak olur ise böyle bir rakamın terör örgütlerini değil, ülkeleri dahi ayakta tutmaya yeteceği anlaşılır. Uyuşturucu pazarında dönen para neredeyse ABD'nin bir yıllık savunma harcamasına eştir ve Türkiye'nin bir yıllık gayrisafi milli hâsılasını aşmaktadır. Böylesine büyük bir pazarın en önemli bölgelerinden Avrupa'da zaman zaman pazarın % 80'ini kontrol edebilmiş bir örgüt olarak PKK'nın nasıl bu kadar uzun süre ayakta kalabildiğini anlamak zor olmasa gerekir¹.

PKK-KONGRA-GEL-KADEK terör örgütünün uyuşturucu suçlarına karıştığını uluslar arası raporlar, Türkiye'de gerçekleştirilen uyuşturucu madde operasyonlarında yakalanan şahısların ifadeleri, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtları, örgüte ait sığınak/hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddeler ve dokümanlardaki uyuşturucu alış verişinin para kayıtları açıkça ortaya koymaktadır. 2002 ve 2006 yılları içerisinde Türkiye'de yapılan operasyonlarla da PKK-KONGRA-GEL-KADEK terör örgütünün, uyuşturucu kaçakçılığı yapmaya devam ettiği teyit edilmiştir².

Bütün bunlara Türkiye'de karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmaması da eklenince, sonuçta ülkemiz karapara aklayıcıları için uygun bir ortam haline gelmiştir.

Yine 1980'lerde karaparayı ülkeye getirmek için yaşanan bir başka gelişme ise "ekonomik suça ekonomik ceza" formülü ile masumlaştırılan günümüzün pek çok ağır cezalı suçlarının sırf döviz rezervi tutmak kaygısı ile hoş görülmüş olmasıdır. Dünyanın belli başlı karapara tacirleriyle yakın ilişkideki bazı altın

¹ Sedat LAÇİNER; "Terörün Geliri de Ölümünden", <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=38>, Erişim 23.09.2009.

² Ahmet PEK; "Narko Terörizm", <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=37>, Erişim 23.09.2009.

kaçakçıları yapılan yasal değişikle affedilmekteydi. Yapılan bu yasal değişiklikler ve hazırlanan yasal altyapı ile adeta karapara aklamaya zemin oluşturulmaktaydı.

1990'lara gelindiğinde ise dünyadaki genel eğilimlere bağlı olarak Türkiye'nin karapara konusunda ciddi dış baskılara maruz kaldığını görmekteyiz. Sosyalist Blok'un yıkılmasıyla yaşanan otorite boşluğunun palazlandırđı mafya ve karapara akımları sonrasında iyice güçlenen ve umut bağlanan FAFT bu baskı odaklarının başında geliyordu. Ancak Türkiye'deki yöneticiler bu konuda çoğu zaman ağırdan almayı yeğlediler.

Bu gelişmelere rağmen Türkiye'de karapara ile mücadeleye başlanmıştır. Mücadelenin başlangıç tarihi olarak FATF'a üyelik tarihi olan 25 Eylül 1991 kabul edilebilir. Bu tarihten sonra FATF'ın 40 tavsiye kararlarının gereğini yerine getirmek amacıyla karapara aklamayı suç haline getirecek bir kanun çıkarılması çalışmalarına başlanmıştır. Bu konuda 1994'te bir kanun taslağı hazırlanmış ve 9 Ekim 1994'te TBMM'ne sunulmuştur. Ancak kanunun TBMM'ye sunulduğu yasama yılı içinde TBMM tarafından onaylanamayan tasarı, yasama yılının sona ermesiyle kadük olmuştur.

2-4 Kasım 1994 tarihinde ilk defa FATF, Türkiye'de incelemelerde bulunmuştur. Türkiye'nin 40 Tavsiye kararları ile uyum konusunda gerekli adımları atmadığını tespit eden FATF, 19 Eylül 1996 tarihinde Türkiye'ye yaptırım uygulama kararı almıştır. Bu gelişme üzerine önceden hazırlanıp kadük olan kanun tasarısı yeniden TBMM'ne sunulmuş, yapılan görüşmeler sonucunda 4208 sayılı Karaparanın nlenmesi Hakkındaki Kanun kabul edilmiş ve bu kanun, 19 Kasım 1996 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesiyle FATF, önceden almış olduğu yaptırım kararını 12 Aralık 1996 tarihinde kaldırmıştır.

Bu tarihten sonra Türkiye, karapara ve karaparanın aklanması konusunda dünyadaki gelişmelere paralel olarak tavır almış ve bu tavır, başta FAFT ve ABD olmak üzere dış ülkelerden destek bulmuştur.

A. Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemleri

- 1- 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun
- 2- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- 3- 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
- 4- Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik; şeklinde sıralayabiliriz.

1. 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun

22822 sayılı, 19 Kasım 1996 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak kabul edilen 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile karapara aklama suçu adında bağımsız bir suç tipi oluşturulmuştur. Bu suç tipinin düzenlenmesi ile birçok hukuki yarar korunmak amaçlanmıştır. İlk olarak, karapara aklama fiili, suçlulara suçtan elde ettikleri yararları kullanabilme olanağı vermekte, gelir getiren suçların işlenmesini tahrik etmekte ve yeni suçlara finansman yaratmaktadır. Aklamayla daha çok, işledikleri suçlar ile büyük miktarda gelirler elde eden organize suç örgütlerinin ihtiyaç duyduklarını ve karapara aklama suçunu çoğunlukla bu tür örgütlerin işledikleri belirtilmişti. Bu suç ile mücadele, bu örgütlerin ekonomik gücünü çökertmeyi, elebaşlarına ulaşmayı, işledikleri ağır suçların ürününden yararlanmalarını güçleştirmeyi amaçladığından, bu kanun ile korunan ilk ve en önemli hukuki menfaat, kamu düzenidir.

Bunun dışında, karaparanın kanuni ekonomiye sızması ve bu yapılırken kanuni finans sisteminin kullanılması, ekonominin denge, istikrar ve sağlamlığını bozmakta, finans kurumlarının saygınlığını zedelemektedir. Bu kanun ile korunan ikinci hukuki menfaat ekonomi, kamu maliyesi ve finansal sistemin bütünlüğü ve saygınlığıdır.

Ahlaki değerler ve adalet duygusu da, suç kökenli paranın aklanmasının önlenmesini ve cezalandırılmasını gerektirmektedir. Rüşvet ve yolsuzluğa sebebiyet veren karapara aklama faaliyeti, toplumsal yozlaşmaya ve temel değerlerin

çiğnenmesine yol açmaktadır. Toplumun temel ve demokratik değerleri bu kanun ile korunan diğer hukuki menfaattir¹.

Ülkemiz mevzuatında bu amaçla yapılan girişimlerin basında 4208 Sayılı Kanunla karapara aklamanın suç olarak kabul edilmesi sayılabilir.

Kanunumuz, kazuistik yöntemi tercih etmiş, tek tek ve tahdidi olarak sıralamak yoluyla karaparanın elde edilebileceği suçları belirlemiştir². 4208 Sayılı Kanun kapsamında karapara suçundan bahsedebilmek için iki ön şart bulunmaktadır. Bu ön şartlardan ilki, karaparanın Kanunun 2a maddesinde yer alan ve sınırlı olarak sayılan suçlardan elde edilmiş bulunmasıdır. İkinci şart ise, bu öncül suçların işlenmesi sonucunda maddi menfaat elde edilmiş olmasıdır. Bu çerçevede karapara aklama suçunu düzenleyen kanuni tip, bir suçu diğer bir suç fiilinin ön şartı olarak kabul edilen tiplerden sayılmalıdır³. Dolayısıyla, 2a maddesinde yer almayan suçlardan elde edilen menfaatleri karapara olarak nitelendirmek mümkün olmayacağı gibi, 2a maddesinde sayılan öncül suçlardan bir maddi menfaat elde edilemediği durumlarda da karaparadan bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bununla birlikte, Öncül suçun yurtdışında işlenmiş olması önem taşımaz. Türkiye'nin yargı yetkisi dışında işlenen öncül suçlar açısından da karaparanın aklanması suçu Türk Yargı sahası içinde işlenmişse Türk Kanununa göre cezalandırılır. Nitekim Strazburg Sözleşmesinin 2. paragrafı da, cezalandırmaya ilişkin hükümlerin uygulanması için 'öncül suçun sözleşen tarafların ceza mahkemelerinin yetkisine girip girmediğinin önemli olmayacağını' öngörmektedir⁴.

Mevzuatımızda ilk kez karapara aklama suçu tanımlanmış olup, ileride gerçekleşecek olayları da kapsayacak bir tanım yapılmıştır. Bu kanunla Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ve Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK) oluşturulmuştur. Mevzuatımızda ilk kez şüpheli işlem bildirimini ve kontrollü teslimat uygulamalarına yer verilmiştir.

¹ Abdurrahman ÖNGEOGLU –“Karapara Aklama Suçu”,**Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 119, Ağustos 1999,s.22.

² Mehmet ÖZCAN- Galip KÜÇÜKÖZYİĞİT, “Karaparanın Aklanması Suçu ve Hukukumuzda Düzenlenmesi”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=24>, Erişim, 22.09.2009..

³ Tuğrul KATOĞLU, , 4208 Sayılı Kanun ile Düzenlenen ‘Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 211, Mart 1999, s.122.

⁴ ÖZCAN-KÜÇÜKÖZYİĞİT, a.g.e.

Sonuç olarak bu suçun cezalandırılması ile korunan hukuki yarar, bir kısım suçların işlenmesinden elde edilen suç gelirlerinin kullanılmasının önlenmesi, bu suçların işlenmesini cazip kılan suç gelirlerine el konulabilmesi, suç örgütlerinin ekonomik yönden güçlenmelerinin önlenmesi yoluyla aynı tür suçların işlenmesi olanağını ve bu suçların işlenme amacını ortadan kaldırmak, suç örgütlerinin elebaşlarına ulaşmak, meşru finansal sistemin, kurumların itibar ve istikrarını korumaktır¹.Türkiye'nin ekonomik, mali ve hukuki sistemi kapsamına yeni ve çok boyutlu müesseseler kazandıran, karaparanın aklanmasıyla ilgili girişilen mücadelede birçok idari ve adli birime muhtelif görevler yükleyen 4208 Sayılı Kanun, bazı eksikliklerine karşın karapara ile mücadelede atılan önemli bir adım olmuştur².

Kanunun 2a maddesine göre karapara teşkil eden suçlar:

- 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanundaki (Kaçakçılık Suçları)
- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki (Silah ve Mühimmat Kaçakçılığı)
- 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki (Organ ve Doku Kaçakçılığı)
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki (Kültür ve Tabiat Varlıklarının Kaçakçılığı)
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (b) fıkrasındaki (Vergi Kaçakçılığı)
- 4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun 22 inci maddesinin 4 numaralı fıkrasındaki fiiller (Bankanın içinin boşaltılması olarak nitelendirilen fiiller)
- 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47 inci maddesinin 1 inci fıkrasının A bendinin 1 ile 7 numaralı alt bentlerindeki fiiller (Sermaye Piyasası araçlarını etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanarak mameleki yarar sağlamak veya sermaye piyasasının araçlarının değerini etkileyebilecek yalan, yanıltıcı, asılsız bilgi verme, yorum yapma veya

¹ Feyyaz YONCALIK; "Türk Hukukunda Karaparanın Aklanması Suçları ve Önleyici Düzenlemeler", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, SBE, Ankara 2008, s.62.

² Murat TOKMAKKAYA, "Karapara Aklama Suçunun Tespitine Dönük İnceleme Sürecine İlişkin Özellik Taşıyan Hususlar", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 222, Şubat 2000, s.135.

açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri açıklamama gibi fiilleri işlemek suretiyle menfaat temini)

Bu maddelere 2.1.2003 tarih 4782 sayılı yasa değişikliği ile 4208 sayılı Kanunda yer alan öncül suçlar arasında sayılmayan rüşvet, anılan kanunla yapılan ilave sonucunda öncül suç olarak eklenmiştir¹.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ile aynı Kanunun sayılan diğer maddelerindeki, fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer karapara olduğu belirtilerek bu suretle elde edilen karaparanın ekonomik ve mali sisteme dahil edilerek meşrulaştırılması fiili de karapara aklama suçu olarak tanımlanmıştır. Karaparanın tanımında 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan aşağıda belirtilen suçların işlenmesi suretiyle elde edilen gelirler de karapara olarak addedilmiştir.

Madde 125: Vatan hainliği, devletin ilkesine ve egemenliğine karşı islenen suçlar

Madde 126: Vatandaşın devlete karşı silah kullanması veya harbe katılması

Madde 127: Devlete karşı harbe veya düşmanca hareketlere tahrik, yabancı devlet müdahalesine çalışma, milli menfaatlere karşı hareketler, propaganda suçu

Madde 128: Asker toplama, devlete düşmanca hareketler, Türkiye'yi harp tehlikesine koymak

Madde 129: Düşman askeri hareketlerine yardım

Madde 130: Harp zamanlarında taahhüdü yerine getirmemek, taahhüde hile karıştırmak

Madde 131: Askeri tesisleri tahrip

¹ Abdurrahman ÖZTÜRK, “ Karapara Aklama Suçuyla Ulusal ve Uluslararası Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**”, Polis Akademisi, Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara 2004, s.69.

Madde 132: Devletin güvenliğine, siyasi menfaatlerine ilişkin belgeleri yok etme veya bozma, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri elde etme

Madde 133: Askeri veya siyasi casusluk

Madde 134: Taksirle islenen casusluk

Madde 135: Gizli askeri bölgelere girme, devlet güvenliği ile ilgili belgeleri bulundurma

Madde 136: Devlet sırlarını ifşa

Madde 137: Yayılması yasaklanan haberleri ifşa

Madde 138: Devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetlerinde sadakatsizlik

Madde 139: Harp zamanlarında devlet buyruklarına uymama

Madde 140: Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 141: Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 142: Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 143: Milletlerarası dernekleri izinsiz kurma, böyle bir derneğe izinsiz girme

Madde 144: Vatana manevi hıyanet, düşman devletten nisan ve aylık alma

Madde 145: Milli bayrağa ve milli alamelere saldırı

Diğer Suçlar:

Madde 179: Kişi hürriyetine mahrumiyet

Madde 192: Tehdit ile menfaat temini

Madde 264: Yıkıcı, öldürücü aletler veya ateşli ecza kaçakçılığı ve ticareti

Madde 316: Paralarda kalpazanlık

Madde 317: Para değerini indirerek tağyir

Madde 318: Taklit parayı tedavüle çıkarma

Madde 319: Önceki üç madde ile ilgili cezayı arttıran haller

Madde 322: Kıymetli damgaları taklit, tağyir, memlekete ithal etmek, alım, satım, saklama ve kullanma

Madde 325: Kamu tasıma biletlerinde kalpazanlık
Madde 332: Devlet mührünü taklit veya kullanma
Madde 333: Resmi mühür ve aletleri taklit veya kullanma
Madde 335: Taklit edilmiş olan işaret ve eserleri kapsayan evrak veya eşya ve vesikaların satılması

Madde 339: Resmi belgede sahtecilik

Madde 341: Resmi belgenin suretiyle sahtecilik

Madde 342: Memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği

Madde 345: Hususi belge veya sahtecilik

Madde 350: Meşruiyet belgelerinde sahtecilik

Madde 403: Uyuşturucu madde ticareti

Madde 404: Uyuşturucu madde kullanma, kullanılmasını kolaylaştırma

Madde 406: Önceki iki maddedeki cezayı arttıran haller

Madde 435: Fuhuşa teşvik, kadına erkek tedariki

Madde 436: Irza tecavüz, erkeğe kadın tedariki

Madde 495: Yağma

Madde 496: Senedin yağması

Madde 497: Önceki iki maddedeki cezayı arttıran haller

Madde 498: Korkutarak faydalanma

Madde 499: Adam kaldırma

Madde 500: Adam kaldırmada haberleşme nakli

Madde 504: Nitelikli dolandırıcılık

Madde 506: Hileli iflas

Yukarıda da belirtildiği üzere karapara aklama suçunun oluşabilmesi için öncül bir suçun varlığı gereklidir. Yani; öncesinde bir suç işlenilip de bu suçtan elde edilen gelir meşru hale getirilmeye çalışılmadan karapara aklama suçunun oluşmasının olanağı yoktur.

Genel olarak suçun maddi ve manevi unsurları şu şekilde sıralayabiliriz.

- Karaparanın Meşruiyet Kazandırılması Amacıyla Değerlendirilmesi,
- Karaparanın Kullanılması,
- Karaparanın Kaynak veya Niteliğinin Değiştirilmesi,
- Karaparanın Zilyet veya Malikinin Değiştirilmesi,
- Karaparanın Sınır Ötesi İşleme Tabi Tutulması ve Bu İşlemlerin Gizlenmesi,
- Karaparanın Gizlenmesi,
- Karaparanın 3. Kişilerce İktisap Edilmesi,
- Karaparanın 3. Kişilerce Bulundurulması,
- Karaparanın Faile Yardım Etmek Amacıyla Kaynağının Değiştirilmesi, Transfer yoluyla Aklanması ya da Tespitini Engellemeye Yönelik Faaliyetler¹.

¹ Onur ÖZDOĞAN, “Karapara Aklama Suçu ve Masak”,
http://www.turkhukusitesi.com/makale_597.htm, Erişim 22.09.2009.

Tablo 2- Aklama Suç Duyurularının Öncül Suçlara Göre Dağılımı(2004-2008)

Öncül Suç	2004-2007	2008	Toplam	Toplam İçindeki Payı
Uyuşturucu Madde Ticareti	87	13	100	%45,45
Gümrük Kaçakçılığı	35	8	43	%19,55
Nitelikli Dolandırıcılık ve Hileli İflas	13	12	25	%11,36
Evrakta ve Meşruiyet Belgelerinde Sahtecilik	17	5	22	%10
Sahte Belge Düzenleme	10	1	11	%5
Yağma, Yol Kesme ve Adam Kaldırma	6	2	8	%3,65
Devletin Şahsiyetine Karşı Cürüm	3		3	%1,36
Şahıs Hürriyeti Aleyhine Cürüm	2	1	3	%1,36
Devlete Ait Mühürlerde ve Damgalarda Taklit	2		2	%0,91
Silah Kaçakçılığı	2		2	%0,91
Eski Eser Kaçakçılığı	1		1	%0,45
	178	42	220	%100

Kaynak : Masak 2008 Yılı Faaliyet Raporu, www.masak.gov.tr, Erişim 28.03.2010

2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Hukuk sistemimizde ilk olarak 4208 sayılı Kanun’la tanımlanan aklama suçu, 1 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlıklı 282 inci maddesinde yeniden düzenlemiştir.

Maddeye göre;

Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak

maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi hâlinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır. Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.

Ülkemizde 4208 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde aklamaya konu değerlerin elde edildiği öncül suçlar sayma yöntemi ile belirlenmişken, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun aklama suçunun düzenlendiği 282. maddesinde “alt sınırı bir yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar” denilmek suretiyle eşik yaklaşımı benimsenmiştir. 4208 sayılı Kanunda kullanılan “karapara” kavramı yerine ise “suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri” ibaresine yer verilmiştir¹.

3. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

Suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede uluslar arası standartlar da dikkate alınarak hazırlanan 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, 18 Ekim 2006 tarih ve 26323 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Daha önce yönetmelik ve tebliğlerle belirlenen yükümlülüklerle ilgili temel esaslar 5549 sayılı Kanun kapsamına alınmış ve yükümlülüğe aykırı davranışların cezalandırılmasında ikili bir ayrıma gidilmiştir. Buna göre daha önce hapis cezası

¹ Türkiye'de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, http://www.karapara.net/articles.php?article_id=7 , Erişim 10.08.2009

yaptırımı öngörülen kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim gibi bazı temel yükümlülüklerin ihlalinde idari para cezası uygulaması benimsenmiştir.

5549 sayılı Kanunda öngörülen bir diğer önemli değişiklik ise aklamamın önlenmesine yönelik tedbirlerin terörün finansmanı için de uygulanmasıdır. 4208 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği gereğince yükümlüler, işleme konu malvarlığının yasadışı yollardan elde edildiğine dair şüpheli bir hususun bulunması halinde bu işlemleri MASAK'a bildirmek zorundadır. 5549 sayılı Kanunda ise işleme konu malvarlığının yasadışı amaçlarla kullanıldığına dair şüpheli bir hususun varlığı halinde de şüpheli işlem bildirim zorunluluğu öngörülmüştür. Böylece özellikle terörün finansmanı amacıyla kullanılan fonlar ve ilgililer hakkında gerekli tedbirlerin alınması amaçlanmıştır.

4. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik

5549 sayılı Kanuna istinaden hazırlanan “Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik” 09.01.2007 tarih ve 26751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

01.04.2008 tarihinde yürürlüğe giren bu yönetmeliğin hazırlanmasında; bilişim alanındaki gelişmeler, finansal araçlardaki çeşitlenmeler, finansal faaliyetlerin hızlı, karmaşık ve sınır tanımayan bir boyut kazanması hususları göz önünde bulundurularak ülkemiz ihtiyaçlarını karşılamak ve aynı zamanda mevzuatımızı uluslar arası standartlarla uyumlu hale getirmek amacı göz önünde tutulmuştur.

Yönetmelik, aklama suçunun yanında terörün finansmanının önlenmesine yönelik tedbirleri de içermesi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Yönetmelikte temel olarak;

Yükümlüler;

- i- Müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar
- ii- Şüpheli işlem bildirimine ilişkin esaslar
- iii-Bilgi ve belge vermeye ilişkin esaslar
- iv-Yükümlülük denetimi

v- G m ruk idaresine yapılacak açıklama

vi-Muhafaza ve ibraz; konuları düzenlenmiştir.

Yönetmelikte yer alan temel tedbirler, başta finansal kuruluşlar olmak üzere yükümlülerin iş ilişkisi içinde oldukları müşterilerini tanınmalarını, aklama ve terörün finansmanı ile ilgili olarak karşılaştıkları şüpheli işlemleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) bildirmelerini, ilgili bilgi ve belgeler ile kayıtları muhafaza ve yetkili birimlerce istenildiğinde ibraz etmelerini içermektedir

Aklama ve terörün finansmanı suçunun önlenmesinde en önemli unsur, müşterinin tanınmasıdır. Yönetmelik, yükümlülerce gerektiğinde risk temelli yaklaşımlar benimsenerek müşterinin tanınması konusunda gerekli tüm önlemlerin alınmasına ve aklamanın yanı sıra terörün finansmanının önlenmesi konusunda da yeterli dikkat ve özeni göstermelerinin sağlanmasına yönelik hükümler içermektedir.

Uygulamada tereddüt yaşanmaması için kimlik tespitini gerektiren işlemler, nitelik ve eşik tutarlar belirtilmek suretiyle detaylı şekilde belirlenmiştir. Bu kapsamda gerçek kişiler, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler, dernek ve vakıflar, sendika ve konfederasyonlar, siyasi partiler, yurt dışında yerleşik tüzel kişiler, tüzel kişiliği olmayan teşekküller ve kamu kurumları için ayrı ayrı düzenleme yapılmıştır.

Müşterinin tanınması sadece kimlik tespiti yapılması ile sınırlı bir yükümlülük olmadığından aklama ve terörün finansmanı bakımından yüksek risk taşıyan müşterilerin, iş ilişkilerinin ve işlemlerin belirlenmesi de önleyici tedbirler kapsamında düzenlenmiştir. Yükümlülere şüpheli işlemlerin yanı sıra karmaşık ve olağandışı büyüklükteki işlemlere özel dikkat gösterme zorunluluğu getirilmek suretiyle bu tür işlemlerin yakın takibi amaçlanmıştır.

Önleyici tedbirlerin ana unsurlarından olan şüpheli işlem bildiriminde ise yükümlü gruplarının sunduğu hizmetlerin, aklamanın yanı sıra terörün finanse edilmesi amacıyla da kötüye kullanılmasının engellenmesi ve bildirim mekanizmasının sağladığı bilgi paylaşımı ile bu suçların önlenmesi ve tespiti amaçlanmıştır.

Yönetmelikte, ayrıca getirilen y k ml l klere uyum düzeyinin ve ihlallerin tespiti ile y k ml l klere uyumun sağlanmasına yönelik yükümlülük denetimine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

B. Karapara Aklama Aklamayla Mücadele Amacıyla Oluşturulan Kurumlar

Ülkemizde karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı ve Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu olmak üzere iki birim oluşturulmuştur. Bu birimlerin oluşturulmasındaki temel amaç, karapara aklama faaliyetlerinin ve terörün finansmanı ile mücadelenin daha etkin hale getirilmesi için tek elden yürütülmesidir.

1. Mali Suçları Araştırma Kurulu

4208 sayılı kanun ile getirilen yeniliklerden biri Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) kurulmasıdır. MASAK, kanunun 3. maddesinde belirtildiği üzere doğrudan Maliye Bakanlığına bağlı olarak çalışır.

MASAK'ın misyonu; aklama suçunun önlenmesi ve tespitine yönelik olarak, politika oluşturulması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplamak ve analiz etmek, araştırma ve inceleme yapmak, elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmektir. Vizyonu ise, suç gelirlerinin aklanmasıyla etkili bir şekilde mücadele ederek tekin bir ekonomi ve temiz bir toplum oluşmasına katkıda bulunan öncü bir kurum olmaktadır¹.

Aynı maddeye göre MASAK'ın görev ve yetkileri şunlardır:

i- Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gereken önlemleri almak,

ii-Karapara ile ilgili ulusal ve uluslar arası kurum ve kuruluşlarla görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak, inceleme ve araştırmalar yapmak,

iii-Karapara aklanmasına ilişkin işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden istemek,

iv-Cumhuriyet Savcıları veya Cumhuriyet Savcıları adına zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları incelemek ve bu makamların karaparanın aklanması suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek,

¹ Sefa MARAŞLI; "Karapara Aklama ile Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Polis Akademisi, Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara 2009, s.86.

v-Karaparanın aklanması suçunun işlenip işlenmediği konusunda ön inceleme yapmak ve suçun işlendiğine dair ciddi emarelerin varlığı halinde zabıta makamları ile işbirliği yaparak, 4208 sayılı kanuna ve CMUK'un zapt ve aramaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılmasını istemek,

vi-Ön inceleme işlemleri hakkında Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermek,

vii-Karapara aklanması suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri C.Savcılığına intikal ettirmek,

viii-Karapara aklanması suçunun tespit ve önlenmesi için alınacak tedbirlerle bankalara ve diğer mali kurumlara ve ilgili gerçek ve tüzel kişilere müşterilerinin kimliklerini tespit zorunluluğu getirilmesi hususlarında Bakanlar Kurulunca karar alınmak üzere teklifte bulunmak ve yapılan işlemler hakkında Hazine Müsteşarlığına bilgi vermek,

ix-Karapara aklanması suçlarına ilişkin istatistik ve diğer bilgileri toplamak, değerlendirmek ve bu bilgileri Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ilgili taraf ve mercilere bildirmektir.

Kanuna göre Başkanlık, karapara aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Bankalar Yeminli Murakıpları, Gelirler Kontrolörleri, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanlarından oluşan inceleme elemanları aracılığıyla yerine getirir. Bu kişiler, MASAK Başkanının talebi üzerine, ilgili birim amirinin teklifi ve bunların bağlı veya ilgili buldukları Bakanın onayı ile belirlenecektir. Belirtilen usul çerçevesinde görevlendirilecek olan kişiler, görevlendirme konusuna giren hususlarda bilgi ve belge istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı takip ve denetlemeye, bu amaçla her türlü evrakı incelemeye yetkili olacaklardır.

Yetkilendirilen uzmanlar, görevlendirme süresi içerisinde karapara aklama suçunun mevcudiyeti ile ilgili araştırma ve inceleme yaparak sonucu bir rapor halinde MASAK Başkanlığına bildirirler. Başkanlık, uzmanlar aracılığıyla dosya üzerinden karapara aklama suçunun bulunup bulunmadığını incelemek ve bu yönde bilgi ve bulgulara rastladığında bu hususu Cumhuriyet Savcılığına iletmekle yükümlüdür. Ancak Başkanlık yaptığı inceleme sonucunda aklama suçunun varlığı konusunda kuvvetli bir şüpheye ulaşamazsa, Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermekle

yükümlü değildir. Bu yönüyle Başkanlık adeta bir Cumhuriyet Savcısı gibi işlev görmektedir. Bununla birlikte, Cumhuriyet Savcısının bizzat kendisi veya ihbar sonucunda karapara aklama suçunun işlendiğine dair bilgi ve bulgulara ulaşması halinde CMUK'un verdiği yetkiler çerçevesinde kovuşturma başlatmasına ve kamu davası açmasına bir engel yoktur.

Yukarıda yazılı geniş yetkilere sahip olan MASAK'ın mali ve idari özerkliğe sahip olmaması eleştirilmektedir. Karapara incelemeleri sonucunda müsadere gibi, en temel haklardan mülkiyet hakkına yönelik ciddi cezaların öngörüldüğü bir kanunun uygulanması için MASAK'ın her türlü politik baskıdan uzak ve özerk olması görevini yerine getirmesini kolaylaştıracaktır. Özerklik, hassas sektörlerden sorumlu kurulların, bağımsızlıktan aldıkları güçle görevlerini objektif olarak yerine getirmelerini sağlamaktadır. Bunun en önemli görünüş şekillerinden biri de, kurumların organlarının seçilmesinin ve görevden alınmasının şeklidir. Bunun için MASAK'ın genel idari yapı içinde yer almaması, merkezi idare ile arasında vesayet ilişkisi bulunmaması gerekirdi. Doğrudan Maliye Bakanlığına bağlı olarak çalışmak, özerkliğin sağlanamadığının göstergesidir.

MASAK'ın Adalet Bakanlığı yerine Maliye Bakanlığına bağlı olması da eleştirilmektedir. Zira bu kurula verilen görevler, karaparanın aklanması suçu ile ilgili olup, bu açıdan bir nevi suç inceleme ve kovuşturması yapılmaktadır. Suçlarla ilgili yapılanmayı ve çözümlemeyi de Adalet Bakanlığı yapmaktadır¹.

Kurul hakkında ileri sürülen bir başka eleştiri ise, araştırma ve inceleme yapan uzmanları hakkındadır. Yukarıda uzmanların, hangi kurumlardan seçildikleri belirtildi. Bu sayılan uzmanlar arasında gümrük müfettişleri ve gümrük kontrolörleri bulunmamaktadır. Oysa karaparanın önemli bir bölümünü silah, uyuşturucu madde, tarihi eser ve ticari eşya kaçakçılığı oluşturmaktadır. Ayrıca gümrük ve dış ticaret işlemlerinin birçoğu karapara aklama yöntemi olarak kullanılmaya uygun nitelik taşımaktadır. Karapara trafiğinin uluslararası bir boyut taşıdığı dikkate alındığında gümrük ve dış ticaret işlemlerinin bu konudaki önemi açık bir şekilde görülmektedir.

¹ Sacit YILMAZ, "Karaparanın Aklanması Türkiye Boyutu", **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, 2006, Dumlupınar Üniversitesi, SBE, 2006 s.173-174.

Gümrük ve dış ticaret işlemlerinden kaynaklanan yolsuzlukların incelenmesi ve soruşturulması konusunda en geniş formasyona sahip olan gümrük müfettişleri ve kontrolörlerinin MASAK uzmanları arasında olmaması eksikliklerdir ve bu eksiklik en kısa sürede giderilmelidir¹.

Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK), Karapara Aklama ile Mücadele Kanunu kapsamında MASAK`ın faaliyete geçtiği 17 Şubat 1997 tarihinden 2006 yılı başına kadar olan dönemde yapılan çalışmaları, 2006 yılı Faaliyet Raporu ile ortaya koydu.

Bu süreçte, dava konusu olan 172 dosyada, 1 katrilyon 305 trilyon 568 milyar lira karapara amlandığı saptandı. Aynı şekilde 710 milyon 423 bin 309 dolar, 17 milyon 163 bin 694 avro ve 43 milyon 877 bin 309 Alman Markı ile çeşitli tutarlarda İngiliz Sterlini, Hollanda Florini, Fransa Frangı ve Belçika Frangı da aklamaya konu edildi. Böylece, yabancı paraların TL karşılığı ile birlikte amlandığı belirtilen karapara tutarı, 2 katrilyon 331 trilyon 709 milyar 990 milyon liraya ulaştı.

Bu süreçte, toplam 52 taşınmaz, 22 bin 210 metre karelik bir zeytinlik, 22 bin 379 metre karelik bir bağ ve 55 araç da karapara aklama aracı oldu. Bu dönemde cumhuriyet savcılıkları, 37 trilyon 651 milyar 101 milyonu yabancı paraların TL karşılığı olmak üzere, 38 trilyon 680 milyar 156 milyon lira tutarında nakde tedbir uyguladı².

¹Osman ALTUĞ, "Karaparanın Aklanması Üzerine Düşünceler", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 107, Ağustos 1997, s.26.

² USLU; a.g.m.

Tablo 3: Değerlendirme ve İnceleme Sonucu Aklandığı İddia Edilen Suç Geliri Tutarları

Yıllar	TL	USD	DEM	EUR	GBP	FRF	NLG
2002	192.341.915,01	212.459.713	18.834.801	-	28.962353	-	313.916
2003	999.836.551	44.869.778,82	12.266.005	50.000	261.104	13.987	1.886.012
2004	64.895.368,39	80.265.432	24.572.724,19	16.839.416,01		311.286	3.206.496
2005	95.323.900,67	11.418.611	11.118.883,68	1.279.334,93			20.000
2006	53.576.230,22	9.205.087,94	1.181.072	813.258	1.996		17.840
GENEL TOPLAM	1.405.973.965,3	358.218.622,76	67.973.485,87	18.982.008,94	5.707.852,63	325.273	5.444.264

TL- Türk Lirası, USD- ABD Doları, DEM- Alman Markı,- EUR-Euro, GBP- İngiliz Sterlini, FRF- Fransız Frangı, NLG-Hollanda Florini.

Kaynak : Masak 2006 Faaliyet Raporu, www.masak.gov.tr , Erişim 28.03.2010.

MASAK verilerine göre, karapara aklama suçlarının öncül suçlara dağılımında ilk sırada uyuşturucu madde ticareti gelmektedir. Söz konusu süreçteki aklama suçu duyurularının yüzde 41'ini uyuşturucu madde ticareti oluşturdu. Bunu yüzde 16,6'lık oran ile kaçakçılık suçları, yüzde 13,5 ile nitelikli dolandırıcılık ve iflas, yüzde 12,1 ile de evrakta sahtekarlık izledi.

2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu

Koordinasyon Kurulunun kuruluş ve görevleri kanunun 4. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre Kurul, Maliye Müsteşarının Başkanlığında, Maliye ve Teftiş Kurulu Başkanı, Maliye Hesap Uzmanları Kurulu Başkanı, MASAK Başkanı, Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu Başkanı, Hazine Kontrolörleri Başkanı, SPK Başkanı, Gelirler Genel Müdürü, Banka ve Kambiyo Genel Müdürü, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu, Afrika ve Uluslararası Siyasi Kuruluşlar Genel Müdürü, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanından oluşur.

Bu kurula gerektiğinde, Baş Hukuk Müşaviri ve Muhakemat Müdürü, Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanı ile Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı ve Merkez Bankasından en az genel müdür düzeyinde birer temsilci üye sıfatıyla davet edilebilir.

97/9522 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesinde bu kurulun görevleri belirlenmiştir. Buna göre;

i. Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalarda, MASAK'ın yürüteceği faaliyetleri, ilgili kurum veya kuruluşlarla birlikte koordine etmek,

ii. Karapara aklanmasının önlenmesi amacıyla uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek,

iii. Mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmek ve karara bağlamak.

Kurul, altı ayda bir Başkanın belirleyeceği bir tarihte olağan olarak toplanır. Toplantının yapılabilmesi için üye sayısının yarısından bir fazlasının mevcut bulunması gerekir. Bunun dışında Kurul, Başkanın veya bir üyenin yazılı talebi ile olağanüstü toplanabilir. Kararlar, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır. Üyeler çekimser oy kullanamazlar.

Görüldüğü gibi, koordinasyon kurulu, karapara aklama ile mücadelede adeta danışma ve tavsiye organı olarak görev yapan bir üst kurul niteliğindedir. MASAK ise, mücadelede asıl aktif ve icrai görev ve yetkilere sahip olan kuruldur¹.

C. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Getirilen Tedbirler

Karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin finansal piyasalara yönelik bir takım tedbirler getirilmiştir.

1. Bilgi Verme Yükümlüğü

Mali eylem görev grubuna (FATF) üye ülkelere, mali kuruluşların belli bir miktarın üzerindeki yerel veya uluslar arası nakit işlemlerinin yetkili organlara bildirilmesini ve bu organın, merkezi bir veri tabanı kurulmasını sağlayacak sistemi kurmaya önem vermesini tavsiye etmiştir.

Bu tavsiye çerçevesinde, ABD ve Avustralya dışındaki FATF üyesi ülkeler, merkezi bir veri tabanı kurulmasına yönelik sistem çalışmalarına başlamışlardır. Ancak ABD ve Avustralya söz konusu çalışmaları çok önceden tamamlamışlar ve

¹ İbrahim KORKMAZ; "Karapara Aklama Suçu", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dicle Üniversitesi, SBE, Diyarbakır 2002, S.164.

devamlı bilgi verme sistemini uygulamaya koymuşlardır. Halen ABD’de 10.000 US doların, Avustralya’da ise 10.000 AU doların üstündeki tüm nakit işlemler IRS ve AUSTRAC gibi resmi kurumlara bildirilmektedir.

4208 sayılı karaparanın aklanmasının önlenmesine dair kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik 2 Temmuz 1997 tarihinde yürürlüğe girmiş ve yükümlülerin taraf oldukları veya aracılık ettikleri, tutarı 5 Bin TL veya muadili döviz aşan her türlü işlemlerin mali suçları araştırma kurulu başkanlığına bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. 8 Temmuz 2003 yılında yönetmelikte değişikliğe gidilmiş bu miktar 12 Bin Türk lirası ve muadili döviz miktarı olarak belirlenmiştir. 09.01.2008 tarih ve 26751 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik” ile de 20 Bin Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

4208 Sayılı Kanunun 5’inci maddesi ile 2 Temmuz 1997 tarihinde yürürlüğe giren yönetmeliğin 7. Maddesinde, bilgi ve belge verme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre;

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler başkanlık ile kanunun 3. maddesinde belirtilen diğer yetkililerce istenilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdürler. Yetkililerce, kendilerinden bilgi istenilen kişilerin, savunma hakkına ilişkin hükümler hariç olmak üzere, özel kanunlarda yer alan hükümleri ileri sürerek bilgi ve belgeleri vermektan imtina edemeyecekleri hususu da madde hükümleri arasında sayılmıştır.

Söz konusu düzenleme, güven ve gizlilik prensibinin son derece önemli olduğu başta bankacılık olmak üzere finans sektöründe tereddüt yaratabilecek düzeydedir. Ancak, 4208 sayılı kanunun “yetkililerce, özel kanunlarda yer alan hükümler ileri sürülerek bilgi ve belge vermektan imtina edilemeyeceği” hükmü dikkate alındığında herhangi bir tereddüdün oluşmaması gerekmektedir.

2. Sır Saklama Yükümlülüğü

Kanunun 6. maddesinde belirtildiği gibi; Mali Suçları Araştırma Kurulu başkanı, başkan yardımcıları, mali suçları araştırma uzmanları ve uzman yardımcıları ile Kurul hizmetinde çalışan görevliler, Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu başkan ve üyeleri bu kanun hükümleri uyarınca yetki kullanan diğer kamu

görevlileri; bilgilerine ve ihtisaslarına başvuru alan gerçek ve tüzel kişiler, bilirkişilik görevi ifa edenler; görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar.

Sayılan yükümlülükler aykırı davranış halinde 4208 sayılı kanununun 12. maddesinin 1. fıkrasında; bir seneden üç seneye kadar hapis cezası ve bu sırların herhangi bir menfaat karşılığında ihlal edilmesi durumunda ise hapis cezasının yanı sıra sağlanan menfaat ve nemalarında ayrıca müsadere olunacağı, hüküm altına alınmıştır.

3. Kontrollü Teslimat

Kontrollü teslimat; suç faillerinin belirlenmesi, hür türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphelenilen mal veya fonların müsadere amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek ya da Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin, 1988 tarihli uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin ek (i) ve (ii) numaralı tablolar ile bu tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar ile suç gelirlerine veya aklama konusu olabilecek her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphelenilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini ifade eder.

Kontrollü teslimat ile ilgili olarak İçişleri Bakanlık'ınca 15 Eylül 1997 tarihinde, kontrollü teslimat uygulaması sırasında yapılacak işlemleri, izlenecek yolları ve yöntemleri kapsayan bir yönetmelik çıkarılmıştır.

Kontrollü teslimatın şartları 4208 Sayılı Kanununun 10. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre kontrollü teslimatın uygulanabilmesi için,

a. Kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddi organize edilmiş olması,

b. Organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması ve bunlar hakkında bütün delilerin tespiti için başka bir imkan bulunmaması,

c. Mal veya fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi,

d. Kontrollü teslimat uygulamaya yeterli zamanın bulunması,

e. Türkiye’de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya transit geçecek her türlü kaçak mal veya fonlar için ayrıca,

1. Kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failler hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağına talep eden devlet tarafından garanti edilmesi,

2. Kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile kontrollü teslimata konu mal veya fonlar ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile suç gelirlerinin iadesi hususunun taahhüt edilmiş olması gerekmektedir.

4208 Sayılı Kanununun 10’uncu maddesinde ise Kontrollü Teslimata, belirtilen şartların mevcudiyeti halinde, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi(DGM) Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından karar verileceği, keza İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmeliğin 7. maddesine göre; yabancı ülkelerin kontrollü teslimat talepleri hakkında karar vermeye Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi yetkilidir0 hükümlerine göre kontrollü teslimat ile ilgili her türlü talep DGM Savcılarınca yapılmaktaydı. 16.06.2004 TBMM tarafından 5190 sayılı "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılması ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılmasına Dair Kanunla” artık DGM’ler kaldırıldığından bu görevi Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinin savcılarını yerine getirecektir.

4. Kimlik Tespiti

Kararın aklanmasını önemli ölçüde önleyecek olan tedbirlerden biri de, mali kuruluşların müşterilerinin kimliklerini bilmeleri gelmektedir. Böylelikle hem hayali hesaplar açılmayacak hem de müşteriler kendi asıl kimlikleri ve işlerine uygun olarak işlemlerini yapacaktır. İşlemlerin gizlenmesinin önlenmesi, kişilerin

yapacağı işlemlerin sorumluluğunu taşıması diğer bir ifadeyle işlemleri nedeniyle ilgili şahıslara ulaşabilmenin sağlanmış olması karapara aklamayı büyük ölçüde önleyecektir¹.

Kimlik tespiti yapmak zorunda olan yükümlüler; “4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin” 3. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre;

- 1) Bankalar,
- 2) Özel finans kurumları,
- 3) Bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar,
- 4) Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman şirketleri, faktoring şirketleri,
- 5) 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri,
- 6) İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Takas ve Saklama Bankası A.Ş,
- 7) Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri,
- 8) Yatırım fonu yöneticileri,
- 9) Yatırım ortaklıkları,
- 10) Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları,
- 11) Kıymetli maden, taş veya mücevherlerin alım. satımını yapanlar,
- 12) Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler,
- 13) Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri,
- 14) Finansal kiralama şirketleri,
- 15) Ticaret amacıyla gayrimenkul alım. satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler,
- 16) Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar,

¹ Mahmut SAYIN, “Karaparaya Karşı Düzenlemeler Son Durum”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 119, Ağustos 1998, s.45.

17) İş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım, satımı ile uğraşanlar,

18) Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar,

19) Spor kulüpleri.

20) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü,

21) Türkiye Jokey Kulübü.

Ayrıca söz konusu yönetmeliğin 4. maddesinin 2. fıkrasında; merkezi Türkiye’de bulunan yükümlülerin yurt dışındaki şube ve acentelerinin de yurt içinden yurt dışına, yurt dışından yurt içine yapılan transferler dahil Türkiye ile yapılan işlemler açısından, ülkeler itibariyle, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığınca gerekli görüldüğünde kimlik tespit yükümlülüğüne tabi tutulabilecekleri de hüküm altına alınmıştır.

2 Temmuz 1997 tarihinde yürürlüğe giren yönetmeliğin 5’inci maddesi ile 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan I No’lu tebliğe göre; yükümlülerin; genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler ile bankalar ve özel finans kurumlarının kendi aralarında, kendi namlarına yapacakları işlemlerde kimlik tespiti yapma zorunluluğu yoktur.

4208 sayılı Kanun’un uygulanmasına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılması hakkındaki yönetmeliğin 6’ncı maddesi ile 31 Aralık 1997 Tarihinde yayımlanan I No’lu tebliğe göre; kimlik tespiti için geçerli belgeler kişi ve kurum türlerine göre değişmektedir. Buna göre söz konusu belgeler şöyledir;

-Gerçek kişiler için; nüfus cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaport,

-Yabancı uyruklu gerçek kişiler için; kendi ülke pasaportu veya ikamet tezkeresi

-Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için; tescile dair belgelerin bir örneği ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin temsile yetkili olduğuna dair belge ve imza sirküleri,

-Vakıflar için; vakıflar genel müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgeler,

-Dernekler için; dernekler il müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler,

-Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise idare etmeye yetkili olduğuna ilişkin yönetim kurulu kararı yanında işlemi yapan gerçek kişinin kimliği.

Ayrıca; 4208 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılması hakkındaki yönetmeliğin 4. maddesi ve 31 Aralık 1997 tarihinde yayımlanan I No'lu tebliğe göre; 43. madde de sayılan yükümlülerin, tespit ettikleri kimlik bilgilerini son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl süreyle muhafaza etmek zorunda olacakları da hüküm altına alınmıştır.

5. Şüpheli İşlem

Mali Suçları Araştırma Kurulu'nca yayımlanan yönetmelik ve bu yönetmeliğe istinaden çıkarılan II No'lu genel tebliğinin I. bölümünde şüpheli işlem; belirtilen yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun olması halidir, şeklinde tanımlanmıştır.

Şüpheli işlemleri bildirmek zorunda olan yükümlüler, mali suçları araştırma kurulunca yayımlanan II sıra No'lu Tebliğin 1. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre bankalar, özel finans kuruluşları, bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar, ödünç para verme işleri, ikrazatçılar finansman şirketleri, faktoring şirketleri, 7397 sayılı sigorta murakabe kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri, İstanbul menkul kıymetleri borsası takas ve saklama bankası a.ş. sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri, yatırım fonu yöneticileri, yatırım ortaklıkları, kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları, kıymetli maden, taş veya mücevherlerin alım. satımını yapanlar, kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, posta işletmesi genel müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri, finansal kiralama şirketleri, ticaret amacıyla gayrimenkul alım-satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler, talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar, iş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım-satımı ile uğraşanlar, tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım-satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, spor kulüpleri, noterler, milli

piyango idaresi genel müdürlüğü, tapu sicil müdürlüğü, Türkiye jokey kulübü, şüpheli işlemleri bildirme zorunlulukları vardır.

Tablo 4 : Şüpheli İşlem Bildirimi Sayıları ve Kaynaklarına Göre

Dağılımı

Şüpheli İşlem Bildirim Kaynağı	2004	2005	2006	2007	2008
Bankalar	289	351	1133	2903	4889
Aracı Kurumlar	1	1	7	40	9
Finansman ve Faktoring Şirketleri	-	-	-	-	15
Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri	-	-	-	3	10
Noterler	-	-	-	-	1
TOPLAM	290	352	1.140	2.946	4.924

Kaynak : Masak 2008 Yılı Faaliyet Raporu, www.masak.gov.tr, Erişim 28.03.2010

Mali suçları araştırma kurulunca 31.12.1997 tarihinde yayımlanan 2 sıra No'lu genel tebliğin II/b bölümünde şüpheli işlem tipleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Buna göre;

1. İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla karşılaşılması, az veya gerçek dışı bilgi verilmesi, sahteliğinden şüphe edilen belge ibraz edilmesi, mali durumla ilgili yanıltıcı beyanlarda bulunulması, yapılan işlemin beyan edilen amaca uygun düşmemesi,

2. Uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden ve sınır ötesi merkezlerden (off-shore centres) veya bu ülke ve merkezlere normal olmayan büyük meblağlı transferlerin yapılması,

3. Kişinin banka ve diğer yükümlüler nezdindeki hesaplarında anormal bir artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması,

4. Müşterinin sürekli iş yaptığı veya para gönderdiği adresler dışındaki adres ve hesaplara, şüpheyi gerektirecek şekilde önemli ölçüde para transfer etmesi,

5. Kötü bir ünü olan, belli bir iş kaynağı, ticari geçmişi ve alt yapısı olmayan bir kimse adına veya hesabına büyük miktarlarda nakit hareketlerinin olması veya yurt dışından büyük miktarlarda nakit gelmesi,

6. Genelde bir hesap kullanılmaksızın, yurtdışından veya yurtdışına önemli miktarlarda para transferi yapılması, yeterli açıklama yapılmadan elektronik fon transferlerinin gerçekleştirilmesi ve bunların nakit olarak ödenmesinin istenmesi,

7. Kişinin aynı yükümlü nezdinde, alışılmadık bir şekilde birden fazla hesabının olması ve bu hesaplar toplu olarak ele alındığında büyük meblağlara ulaşılması veya aynı hesapta toplanabilecek tutarların parçalara bölünerek ayrı ayrı hesaplarda tutulması veyahut devamlı bilgi verme kapsamına dahil olmamak amacıyla işlem miktarının bildirim yapılmayacağı tutara düşürülmesi,

8. Çok sayıda kişinin, makul açıklama yapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya birçok ayrı hesaptan aynı hesaba transferin yapılması,

9. Yurt içinde bir bankayla çalışmayı gerektirmeyecek kadar az ticari işlem hacmi olanların, yabancı bankalara fon transferi için emanet hesap açtırmaları veya sadece fon transfer etmek amacıyla açılan hesaplara yatırılan nakdin kısa süre bekletilerek herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın geçici hesaplara aktarılması,

10. İşletme faaliyetleriyle orantısız hesapların olması ve bu hesaplar arasında transfer işlemlerinin yapılması, bu hesaplardan ticari saikle yapılmadığı açıkça belli olan işlemlerin gerçekleştirilmesi, kişiyle veya şirketle açıkça bağlantısı olmayan kişilere mutata olmayan şekillerde ödemelerin yapılması,

11. Yüksek meblağlarda kredi veya borç para alınması ve bunun makul bir açıklaması olmadan beklenmedik bir şekilde kısa sürede geri ödenerek kapatılması,

12. Yurt dışında bir hesap teminat gösterilerek, yurt içinde kredi alınması, daha sonra bu kredi ödenmeyerek borcu veren kurumun teminat gösterilen hesaptaki parayı haciz ederek yurda getirme koşullarının oluşmasının sağlanması veya yurt içinde normal koşullarda alınan bir kredinin geri ödenmesinin yurt dışında bulunan off-shore bankalardan yapılan transferlerle karşılanması,

13. Kredi talebinde, alınacak olan kredinin nerede kullanılacağına yönelik ikna edici bilgilerin verilmemesi ve bu kredinin geri ödenmesine dair net bilgilerin sunulmaması,

14. Birbirine yakın tutarda paranın yine birbirine yakın zamanda ülke dışına çıkması ve girmesi,

15. Menkul kıymetler ve vadeli işlemler piyasasında açılan hesaplarda işlem yapılmış görüntüsünü vermek amacıyla birbirini karşılayacak tutarlarda ve bir amaç veya olağanüstü bir durum olmadığı halde alım-satım emirlerinin verilmesi,

16. Borsada işlem yapmak üzere aynı anda açılan, sürekli kâr veya zarar sonucu veren işlemlerin yapıldığı iki veya daha fazla hesapla, benzer işlemlerin yapılması ve bu hesaplardan yararlanan kişilerin aynı olduğundan şüphelenilmesi veya bilinmesi,

17. Aracı kurum nezdinde açılan hesaplardaki büyük boyutlu zararın, sürekli bir başka yatırımcıdan gönderilen nakitle kapatılması veya başka hesaplardaki karın sürekli aynı yatırımcıya aktarılması,

18. Aracı kurumlar nezdinde nakit olarak çok yüksek miktarda hesapların açılması ve ödemenin hesap açılırken veya takas gününde nakit olarak yapılması,

19. Aracı kurumlar nezdinde işlem miktarını ve hareketleri dikkat çekici kılmamak amacıyla, aynı tür işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın açılması, işlem ve fiilleri şüpheli işlem olarak değerlendirilecektir.

Amerika'da suç gelirleri aklama konusunda uzman kişilerden oluşan bir kuruluş olan ACAMS banka çalışanlarının daha rahat kavrayabilmeleri için şüpheli işlemlerin somut hareketler olarak neler olabileceği konusunda bir çalışma yapmış ve şüpheli işlemleri şüpheli müşteri davranışları, şüpheli müşteri kimlik bilgileri, şüpheli nakit transferi, şüpheli nakit harici yapılan yatırımlar, şüpheli banka kasası işlemleri, şüpheli kredi işlemleri, şüpheli yatırım işlemleri, şüpheli banka çalışanları hareketleri, şüpheli ticari finansman işlemleri başlıkları altında toplamışlardır. Bu somut olaylardan bazıları; müşterinin gergin bir tutum içinde olması, müşterinin bahşiş teklif etmesi, devlet memurlarının aile bireylerinden herhangi birisi adına gelirleriyle uyumsuz yüksek miktarda para yatırarak hesap açması, müşterinin parayı saymadan bankaya yatırılması için vermesi, öğrenci olan müşterilerin hesaplarında yüksek miktarda para hareketlerinin yapılması, çok bilinen kanuni finans kuruluşlarına ismi çok benzeyen off-shore kuruluşlarına para transferleri, gerekli belgeler olmadan vekil sıfatıyla avukat, finansal danışman gibi insanların banka hesaplarında işlem yapmak istemesi hallerinde, müşterini ev veya iş telefonunun kullanıma kapalı olması, müşterinin adresinin yurtdışı veya banka şubesinin olmadığı

bölgede olması, 100 ve 50 dolarlık banknotlarla yüksek miktarda para transferi yapılması, müşterinin sık aralıklarla para yatırması ve hesabından para çekmesi, banka hesabı olmamasına rağmen yüksek miktarda para transferleri yapmak isteyenlerin, müşterinin hesabına küçük miktarlarda havale yapılması ve müşterini bu transferleri yurtdışına transfer etmesi, müşterinin nakit sakladığı bilinen banka kasası işlemlerinin artması, müşterinin birden çok sayıda banka kasası kiralaması gibi daha birçok şüpheli işlem tek tek sayılmıştır.

Şüpheli işlemler, işlemin tespit edildiği tarihte itibaren en geç on gün içinde MASAK'a bildirilir. Ancak gecikmesinde sakınca görülen hallerde şüpheli işlem ve işleme taraf olanlar derhal Başkanlığın yanı sıra yetkili ve görevli Cumhuriyet Savcılığına da bildirilir¹.

Şüpheli işlem Bildiriminde bulunmamanın cezası 4208 Sayılı Kanununun 12 inci Maddesine göre, 6 aydan 1 seneye kadar hapis ve ağır para cezasıdır.

¹ Adile ÖZORTAK; "Karapara ve Karapara Aklama İle Etkin Mücadele", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2005, s.85.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARA VE VERGİLENDİRİLMESİ SORUNU

Toplumların iktisadi ve sosyal gelişmesi ile beraber, kamu hizmetlerine talep de artmakta ve devlet faaliyetleri genişlemektedir. Kamu hizmetlerine olan talebin karşılanabilmesi ve genişleyen devlet faaliyetlerinin finansmanının sağlanabilmesi için kamu gelirlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Kamu kesiminin gelir elde etme gereği, geniş ölçüde kamusal üretimin finansmanından doğmaktadır. Ancak hemen belirtmeli ki bu zorunluluk kamu gelirlerini doğuran en önemli unsur olsa da tek unsur değildir. Devletin çağdaş toplumlarda yüklendiği çok çeşitli görevler, kamu gelirlerine başvurulmasını gerektirmektedir. Diğer ülkelerde de olduğu gibi ülkemizde de kamu gelirin büyük kısmını vergiler oluşturmaktadır.

Vergi, kamusal hizmetlerin gerektirdiği giderler ile kamu borçları dolayısıyla ortaya çıkan yükleri karşılamak amacıyla, devletin egemenlik gücüne dayanarak, karşılıksız olarak, gerçek ve tüzel kişilerden cebri olarak aldığı parasal değerlerdir. Ekonomik, mali, siyasi ve sosyal nedenlerle vergilemeye başvurulmaktadır. Uygulama şekli, yönetimi ve yasal olarak yapılmış olan düzenlemeler, toplumun vergi karşısındaki ilgi ve tepkisini belirleyen en önemli faktörlerdir.

Vergi kavramı konusunda gerek eski, gerekse yeni malî literatürde tam bir görüş birliği olmayıp, aksine verginin tanımı zamanın gereklerine ve tanımı yapan maliye yazarlarının benimsemiş oldukları devlet anlayışına göre değişmektedir.

Birinci Dünya Savaşını izleyen yıllarda verginin mali olmayan fonksiyonları da kabul edilmeye başlandı ve vergiler, iktisadi ve sosyal hayatı düzenlemenin bir aracı haline geldiler. Vergilemenin niteliğinde meydana gelen bu yeni gelişimi dikkate alarak vergi kavramını tanımlayanların başında Gerloff gelmektedir. Yazara göre en geniş anlamıyla vergiler, kamusal mali ihtiyaçların karşılanması veya kamu ekonomisine ait diğer amaçların, özellikle iktisadi ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesi için zorunlu olarak ve özel bir karşılık gözetmeksizin kamu tüzel kişilerince diğer ekonomik birimlere yüklenen ödemelerdir. Haller'e göre vergi, kamu hizmetleri ile herhangi bir şekilde ilişki haline getirilmeksizin zorunlu bir mali yüküm olarak tahsil edilen ve siyasi karar sürecinde çoğunluğun çıkarına göre

belirlenen devlet görevlerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunan bir araçtır¹. Kısaca, devletin yüklenmiş olduğu kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için herhangi bir hizmete karşılık olduğunu belirtmeksizin, egemenlik gücüne dayanarak cebri bir şekilde gerçek ve tüzel kişilerden aldığı maddi katkıya vergi denilmektedir.

I. Vergilendirilebilir Geliri Tanımlayan Teoriler

Geliri tanımlayan 2 adet teori vardır. Bunlar kaynak teorisi ve safi artış teorisidir. Uygulamada ülkeler arası farklılıklar bulunmaktadır. Ülkemizde gelirin tanımı yapılırken kaynak teorisi baz alınmıştır.

A. Kaynak Teorisi

Kaynak teorisine göre gelir; belirli kaynaktan, üretim faktörlerinin üretim sürecinde yarattıkları düzenli ayni ve nakdi gelirleri ifade etmektedir. Bu yaklaşımda, kaynağın kendi değerinde meydana gelen artışlar ile üretim fonksiyonuna bağlı olmaksızın elde edilen değerler ve varlıklar (piyango ve ikramiye gibi) gelir kavramı içinde yer almamaktadır. Bu da, vergi eşitliği ve vergi ödeme gücü açısından olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bir başka ifade ile emekten, sermayeden veya her ikisinin belli oranda bileşiminden ve üretim yapılarak elde edilen gelirden, vergi sisteminin belirlediği esaslara göre vergi ödeme gücü vardır gerekçesiyle vergi alınırken, aynı miktar geliri üretim fonksiyonu dışından elde edilen aynı özellikleri taşıyan başka bir kişi vergilendirilemeyecektir².

B. Safi Artış Teorisi

Safi artış teorisi, vergilendirilecek olan gelir kavramını geniş biçimde ele alır ve servetle meydana gelen her türlü fiili artışı gelir olarak kabul eder. Hangi kaynaktan doğarsa doğsun, satın alma gücünde belli bir dönemde ortaya çıkan artış gelir kapsamında düşünülür. Bir kimsenin belirli bir dönem içinde yaptığı tüketim ile o dönem içinde servetinde meydana gelen artış veya azalışlar arasındaki fark gelir olarak kabul edilmektedir.

¹ Salih, TURHAN, “**Vergi Teorisi ve Politikası**”, Filiz yayınları, İstanbul, 1998, s. 20-21.

² Fevzi Rıfat ORTAÇ; “Vergilendirilebilir Gelir Kavramı, Geliri Belirleyen Teoriler ve Türk Gelir Vergisinde Yer Alan Gelir Tanımlaması”,

<http://www.bayar.edu.tr/~iibf/sakinc/KamuMaliyesi/FevziORTAC.pdf>, Erişim 19.10.2009.

Bu tariflerden de anlaşılacağı üzere, net artış teorisi, gelirin kaynağını ve devamlı olup olmadığını araştırmamaktadır. Sadece, bir kimsenin belli bir dönemde yaptığı tüketim ile servetinde meydana gelen safi artış üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla milli piyango, sigorta, miras gibi yollarla elde edilen gelirler bu kapsamdadır. Kişinin dönem sonu varlık değerinde negatif bir durum söz konusu ise vergiye tâbi gelirden bahsedilemez. Bu teori görünüşte son derece sade ve kesin bir görünüm göstermekte ise de, uygulamada çeşitli zorluklar gösterecek niteliktedir. Çünkü her şeyden önce, herhangi bir satış olmaksızın varlıklarda meydana gelen değer artışlarını hesaplamak son derece güç, hatta imkansızdır¹.

Diğer taraftan, gelir kavramına giren öz tüketimler de bu görüşe göre gelir sayıldığından, bunları da tespit edebilmek aynı zorlukları gösterir. Bu nedenle vergi kanunlarında daha çok gelir, kaynak teorisi esas alınarak kabul edilmektedir

Safi artış teorisinde gelir şu şekilde formüle edilebilir.

Dönem içinde Elde Edilen Gelir = Servette Meydana Gelen Artış +Dönem içinde Yapılan Harcama

Servette meydana gelen artış ise aşağıdaki şekilde ifade edilebilir;

Servette Meydana Gelen Artış = Dönem Sonu Servet – Dönem Başı Servet

Türk Vergi Mevzuatında, 1999 öncesinde kaynak kuramına göre vergileme yapılmaktaydı. Bu vergilendirme rejimini sağlayan ise Gelir Vergisi Kanunu'nun 1, 2, 80, mükerrer 80 ve 82. maddeleridir. GVK'nın 2'nci maddesinde, gelire giren kazanç ve iratlar 7 kaynak halinde tanımlanmış, 7. gelir unsuru ise “diğer kazanç ve iratlar” olarak belirlenmiştir. İlk bakışta, “diğer kazanç ve iratlar” safi artış kuramını çağırırsa da, Kanun'un 80 ve takip eden maddelerinde “diğer kazanç ve iratlar” tanımlanmış ve bunların belirli kaynaklardan elde edilen kazançlar olduğu hükme bağlanmıştır. Yani, diğer kazanç ve iratlar her türlü kazanç ve iradı değil de 80. ve takip eden maddelerde tanımlanan kazanç ve iradları ifade etmektedir. 1999 öncesinde geçerli olan sistem, kayıt dışı ekonomiyle mücadelede safi artış kuramına göre daha başarısız bir sistemdir. Çünkü bu sistemde mükellefler, harcama ya da

¹ Ahmet TAŞKIN; “Türk Vergi Sisteminde Mükellefiyet”, http://www.yayin.adalet.gov.tr/14_sayi%20i%C3%A7erik/Ahmet%20TA%C5%9EKIN.htm, Erişim 02.11.2009

servet artışlarına kaynak oluşturan gelirlerin, kanunda yazılı gelir unsurlarından kaynaklanmadığını iddia edebilmektedirler. Örneğin, yapılan bir vergi incelemesi sırasında, vergi inceleme elemanın mükellefin banka hesabına yüklü bir havale yapıldığının tespit edilmesi halinde, mükellef bunun kumardan elde ettiği gelir olduğunu iddia edebilecektir. Kumar geliri, 2'nci maddede yazılı gelir unsurları içinde değerlendirilmeyeceğinden, mükelleflere bir anlamda kaçış yolu sunmakta ve bu durum vergi inceleme elemanının karaparayı tespitini zorlaştırmaktadır.

1999 yılında 4369 sayılı Kanunla gelirin tanımında değişiklik yapılmış ve bu değişiklik devrim niteliğinde addedilmiştir. Buna göre, vergilemede kaynak kuramından safi artış kuramına geçilmiş ve her türlü gelirin vergilendirilmesi (istisna ve muafiyet hükümleri hariç) öngörülmüştür.

Gelir unsurlarını tanımlayan GVK'nın 2. maddesindeki 7. gelir unsuru değiştirilmiş ve "kaynağı ne olursa olsun diğer her türlü kazanç ve iratlar" ifadesine yer verilmiş, diğer gelir unsurları ise aynen korunmuştur. Eski kanunda diğer kazanç ve iratları tanımlayan 80. ve takip eden maddeler değiştirilmiş ve kaynağı ne olursa olsun diğer her türlü kazanç ve iratlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinin 1-6 numaralı bentlerinde yazılı gelir unsurları ile ilişkilendirilemeyen gelirler olarak tanımlanmıştır.

Gelirin tanımında yapılan değişiklikle 4008 sayılı Kanunla yürürlüğe giren Vergi Usul Kanunu'nun 30'uncu maddesinin 2'nci fıkrasının 7 numaralı bendi de nem kazanmıştır. Bu bent, maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörlerince yapılan incelemeler sırasında mükelleflerin, her türlü harcama ve tasarruflarını vergisi ödenmiş veya vergiye tabi olmayan kazançlardan sağladıklarını kanıtlayamama durumunu re'sen takdir nedeni saymıştır.

Yukarıda anlatılan safi artış kuramına göre vergileme sistemi yürürlüğe girdiği dönemde finans piyasalarının büyük bir tepkiyle karşılanmış ve bu sistemin ekonomiyi çökerteceği iddia edilmiştir. Bunun üzerinde, 4444 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanunu'na geçici 56'ncı madde eklenmiş ve safi artış kuramına geçim 2002 sonuna kadar ertelenmiştir. Bu düzenleme uyarınca, 2002 sonuna kadar kaynak kuramı çerçevesinde vergilemeye devam edilecek ve 2003 basından itibaren de safi artış kuramı çerçevesinde vergilemeye geçilecekti. Ancak, bu ertelemede piyasaların

yasaya olan tepkisini dindirmeye yetmemiş ve 2001 yılında yaşanan ekonomik krizin de etkisiyle, 07/01/2003 tarih ve 4783 sayılı Kanunla yapılan yasal değişiklikler çerçevesinde safi artış kuramı ülkemizde hiç uygulanmadan yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı kanunla, Vergi Usul Kanunu'nun 30'uncu maddesinin 2'nci fıkrasının 7 numaralı bendine yer alan re'sen takdir nedeni de kaldırılmıştır.

Kaynak kuramı çerçevesinde vergilemede, vergi inceleme elemanının defter ve belge üzerinden yaptığı standart vergi incelemesi dışında kayıt dışılığın önlemede elindeki tek kanuni dayanak, VUK 30/7'de belirlenen re'sen takdir nedenidir.

Bu madde, mükelleflere harcama ve tasarruflarındaki artışlarını vergilendirilmiş gelirlerinden kaynaklandığını kanıtlama yükümlülüğü vermektedir. Ancak, bu madde hükmünün kaynak kuramı çerçevesinde işlerliği yok denecek kadar azdır. Çünkü mükellefler harcamalarına ve servetlerindeki artışa kaynak oluşturan gelirlerinin vergiye tabi olmayan gelir unsurlarından kaynaklandığını rahatlıkla iddia edebileceklerdir. Her ne kadar kanun, ispat külfetini mükellefe vermişse de mükellef harcama ve servet artışının, ispatı mümkün olmayan gelirlerden (kumar vs.) kaynaklandığını söyleyebilecektir. Öte yandan, VUK'un 30/7'nci maddesi sadece gerçek kişilerin gelirlerinin vergilenmesinde uygulanabilecekken, bu yetki ağırlıklı olarak şahıs işletmesi incelemesi yapan vergi denetmenlerine tanınmamış, büyük firmalar nezdinde incelemeler yapan maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörlerine tanınmıştır.

Safi artış kuramında vergileme ise uygulama ve denetleme açısından kayıt dışılığın önlemede daha etkilidir. Bu sistemdeki bir vergilemede, mükellef esasen ticari faaliyetlerden kaynaklanan gelirini vergiye tabi olmayan gelir adı altında gizleyemeyecektir, çünkü her türlü gelir bu sistemde vergilenmektedir. Ayrıca, bu sistem VUK 30/7'nin gerçek anlamda işlerlik kazanmasını da sağlamaktadır. Yani, her türlü gelirin vergilenmediği bir sistemde, VUK 30/7 anlamsız kalmaktadır ki, kanun koyucu da tekrar kaynak kuramına dönerken 4783 sayılı Kanunla VUK 30/7'yi de yürürlükten kaldırmıştır.

4369 Sayılı Kanunla 1999 yılında getirilen düzenlemeler kayıt dışılık ile mücadelede daha etkin olabilecekken, finans piyasalarının tepkisiyle karşılaşmış ve hiç uygulanmadan yürürlükten kaldırılmıştır. Bu düzenlemeye yönelik eleştiriler,

paranın yurtdışına kaçmasına neden olacağı ve bunun da bir ekonomik krize yol açacağı yönünde toplanmıştır ki gündemde bulunan ve 31/12/2009 kadar ertelenen varlık barışının amacı da yurtdışındaki paranın ülke içine getirilmesidir.

II. Vergi Hasılatının Düşmesi Getirdiği Sorunlar ve Yasal Düzenlemeler

Vergi, devletlerin en önemli kaynağını oluşturmaktadır. Borçlanma bir diğer kaynak olarak gösterilse de verginin geri ödemesinin olmaması vergiyi daha önemli bir konuma sokmaktadır. Karapara aklanıncaya kadar yasal sistemin içersine girmeye ve aklanmaya çalışırken, aklanma sonrasında yasal sistemin dışında durmaya çalışmaktadır. Bu durum şöyle açıklanabilir; Ülke içersine aklanmış olarak dönen para her türlü değer azalışlarından uzak durmak isteyecektir. Bunun için gerekli vergi planlamaları düşünülerek verginin düşük olduğu alanlara yönelir ya da kayıt dışı faaliyetlere yönelebilirler. Bu da devletin vergi hasılatını olumsuz yönde etkileyecektir¹.

Vergi gelirleri azalan devletin iki seçeneği mevcuttur; bunlardan ilki borçlanmadır. Borçlanma sonucunda özel sektörün verimli yatırımlarını kendisine çeken devlet dışlama (crowding-out) etkisiyle özel sektörün verimli yatırımlarını azaltır. Ayrıca borçlanma sonucu tahvillerin değerinin artmasıyla piyasada faiz oranları artar ve bu mekanizmanın sonucunda enflasyon oranının artışıyla ülke birçok sorunla karşı karşıya gelir. Açıkları kapatmanın diğer bir yolu olan emisyon politikasının da sonuçları anlatılanlardan farklı olmayacaktır².

A. Türk Vergi Sisteminde Vergi Cennetlerine Yönelik Yapılan Düzenlemeler

Vergi cenneti, olmayan/sözde bir genel vergi sistemine sahip olan ya da vergilendirilmemiş/sözde vergilendirilmiş off-shore sektörünün ekonomiye hakim

¹ Murat YILDIRIM; “Karaparanın Kayıt dışı Ekonomideki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler”, **DEÜ SBE Dergisi**, Cilt 9 Sayı 3, 2007, s.172.

² Yusuf KILDİŞ, ‘Kayıt dışı Ekonominin Ulusal-Uluslararası Boyutu ve Çözüm Önerileri’, **DEÜ. SBE. Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2000, s.195

olduğu önemli ve yaygın ayrıcalıklı rejimlere sahip olan küçük yüzölçümüne sahip yerlerdir¹.

Türkiye’de son dönemlerde yapılan yasal düzenlemelerde, vergi cenneti ülkelere karşı devletlerin tek tarafı olarak uyguladıkları yöntemler yer almaya başlamıştır. Bu yöntemler; “ Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Stopaj Uygulaması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi, Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Hükümleri Uygulanması, Zararlı Vergi Rekabeti Uygulayan Ülke Ve Bölgelerin Belirlenmesi” dir².

Vergi rekabeti, ekonomik bütünleşme ve gittikçe artan finansal hareketliliğın sonucu olarak ülkelerin sermaye hareketliliğini sağlamak ve şirketleri kendi piyasalarına çekmek için düşük vergi oranları uygulamasıyla rakiplerin vergi matrahlarında aşınmaya neden olmasındır³.

Vergi rekabetinde amaç cazip vergisel avantajlar sağlayarak yabancı yatırımcıyı ülkeye çekmek yerli sermayenin ülkeden çıkmasını engellemektir. Zararlı vergi rekabeti; birtakım vergisel avantajlarla uluslar arası yatırım kararlarının çarpıtılmasıyla yaratılan etkinlik kaybı sonucu, ülkelerin vergi gelirlerindeki azalmayı ifade etmektedir⁴. Vergi kaybına yol açan bu durumun ortaya çıkmasına sebep olan ülkeler denilince ilk akla gelen vergi cennetleri olmaktadır.

Vergi cennetleri, genel olarak çok düşük vergi oranları uygulayan ya da hiç uygulamayan devletler için kullanılan bir terimdir.

Türk Vergi Sisteminde vergi kayıp ve kaçığına yol açan ve vergiden kaçınmak amacıyla kullanılabilen, başka ülkeler aleyhine fon yatırımları çekebilmek için vergi erteleme olanağı sunan, zararlı vergi rekabetine yol açan uygulamalar yer veren ülkelerdeki iştiraklere ilişkin işlemlerin düzenlenmesi ve ticari ve sınai nitelikte olmayan, yatırımlarını yurt dışındaki düşük oranlı ülkelere yönlendiren mükellef ile

¹ Eran ÖZ; “ OECD Vergi Rekabeti ve Vergi Reformunun Geleceğı” www.sgb.gov.tr/çalışmalar/maliye_dergisi/yayınlar/.../ersanoz.pdf , Erişim 11.11.2009.

² Kemal ÜNLÜ; “Zararlı Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri”, <http://www.bilgidenetim.com/makale/goster/147>, Erişim 11.11.2009.

³ Filiz GİRAY; “Zararlı Vergi Rekabeti ve Etkileri” **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 260, Nisan 2003, s.36.

⁴ Alper C. DEMİR; “Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi”, **Vergi Dünyası Dergisi** ,Sayı 324, Ağustos 2008,s.123.

Türkiye’de yatırım yapan mükellefler arasındaki vergi eşitsizliğinin giderilmesi amacıyla kontrol edilen yabancı kurum kazançlarının vergilendirilmesi ilişkin düzenlemeler getirilmiştir¹. Vergi cenneti ülkelere karşı alınması gereken önlemler 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile doğrudan bu konuyu düzenleyen yasa hükümleri vergi sistemimize girmiştir. Kanunun, Dar Mükellelefiyette vergi kesintisi başlıklı 30. maddesinin 7. fıkrasında getirilen hüküm;

“Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin yarattığı vergilendirme imkanı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dahil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk getirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın %30 oranında vergi kesintisi yapılır.

a) Emsaline uygun fiyatlarla satın alınan mal ve iştirak hisseleri için yapılan ödemeler, emsaline uygun fiyatlarla deniz ve hava ulaştırma araçlarının kiralanması için yapılan ödemeler ile yapılan işin tamamlanabilmesi bakımından zorunluluk arz eden geçiş ücreti, liman ücreti gibi ödemeler üzerinden yapılacak kesinti oranını; her bir ödeme türü, faaliyet konusu ya da sektör itibarıyla ayrı ayrı belirlemeye, sifıra kadar indirmeye veya kanuni seviyesine kadar getirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

b) Yurtdışındaki finans kuruluşlarından temin edilen borçlanmalara ilişkin anapara, faiz ve kâr payı ödemeleri ile sigorta ve reasürans ödemeleri üzerinden bu fıkra uyarınca vergi kesintisi yapılmaz.

c) Bu fıkraya göre vergi kesintisine tâbi tutulan ödemeler, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre ayrıca vergi kesintisine tâbi tutulmaz.”

Buna göre kendilerine yapılacak ödemeler üzerinden kanun hükmünde belirtilen kapsamda %30 stopaj yapılması gerekenler şöyle sıralanabilmektedir.

¹ Filiz EKİNCİ; “5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanununda Vergi Güvenlik Müesseselerine İlişkin Yeni Düzenlemeler”, <http://sbe.dpu.edu.tr/17/288-296.pdf>, Erişim 09.11.2009.

-Vergi Cennetinde mukim olan ve ödemeyi yapan kurumla ilişkisi olmayan kurumlar,

-Vergi Cennetinde mukim olan ve ödemeyi yapan kurumun iştiraki olan kurumlar,

-Ödemeyi yapan kurumun vergi cennetinde faaliyet gösteren işyeri veya şubeleri¹.

Kanun maddesinin uygulama amacı, vergi cennetlerinde faaliyet gösteren kurumlara ödeme yapılmak suretiyle ödeme yapan kurumun Türkiye’de vergiye tabi kazancının aşındırılmasının önlenmesidir. Yani yapılan ödeme neticesinde Türkiye’de vergiye tabi kurum kazancının azalması; bir başka deyişle vergiye tabi kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilecek türde bir ödeme olması gerekmektedir. Kaldı ki kanun maddesinin gerekçesinde aynen şu ifadeye yer verilmiştir:

“Yapılan düzenleme ile vergi cenneti olarak nitelenen ülkelerde yerleşik kişilere çeşitli adlar altında yapılacak ödemelerin, Türkiye’deki vergi matrahlarını azaltmak amacıyla kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır”.

Kanun, vergi cenneti kavramını kullanmamakla birlikte kesinti yapılacak ülkelerin tarif edildiği ilk paragrafta, OECD’nin vergi cennetlerini tanımlarken kullandığı hususlara atıfta bulunmuştur. Vergi kesintisi yapılacak ülkeler, Bakanlar Kurulunca belirlenen, etkin bilgi değişimini engelleyen ve Türk Vergi Sistemiyle aynı düzeyde vergilendirme kapasitesi yaratmayan ülkelerdir. Ancak Bakanlar Kurulu yasayla verilen yetkisini henüz kullanmamış ve vergi kesintisi yapılacak ülkeler belirlenmemiştir. Hangi ödemeler için vergi kesintisi yapılacağı 1 numaralı K.V.K. genel tebliğinde kanunu açıklayacak şekilde ele alınmıştır.

“Bakanlar Kurulunca belirlenen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlar ile tam mükellef kurumların söz konusu ülkelerde bulunan işyeri veya daimi temsilcilerine nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme

¹ Serdar ALTAY; “Yeni Kurumlar Vergisi Kanununda Öngörülen Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelere Yönelik Uygulamalar, www.vergidegundem.com/files/makale1_ocak07.doc, Erişim 11.11.2009.

yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın vergi kesintisi kapsamındadır. Dolayısıyla, anılan ülkelerde yerleşik olan veya buralarda faaliyette bulunan kurumlara ödenen kredi anaparası, tasfiye bakiyesi gibi değerlerde vergi kesintisi kapsamında bulunmaktadır.

Bakanlar Kurulunca belirlenen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlar ile tam mükellef kurumların söz konusu ülkelerde bulunan işyeri veya daimi temsilcilerine, kapsam dışında olan bir ülke üzerinden ödeme yapılması halinde de vergi kesintisi uygulanacaktır.

Ödemeye esas teşkil eden bir belgenin Bakanlar Kurulunca belirlenecek ülkelerde düzenlemesi, vergi kesintisi için yeterlidir.

Tebliğ, kanundan farklı olarak tam mükellef kurumların ilgili ülkelerdeki işyerlerinin yanında daimi temsilcilerine yapılacak ödemeleri de vergi kesintisine tabi ödeme kapsamında değerlendirmiştir. Nitekim kanun lafzında “yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara denilerek her türlü kurumun bu düzenlemenin kapsamında yer aldığı altı çizilmiştir. Ayrıca, Kanunun gerekçesinde de “7. fıkrada, vergi cennetleriyle mücadele amacıyla getirilmiş özel bir hüküm yer almaktadır. Buna göre, zararlı vergi rekabeti uygulayan ülkelerde yerleşik kurumlara yapılan her türlü ödemeler üzerinden, Türkiye’deki kurum kazançlarının taşıdığı vergi yüküne yaklaşık oranda bir vergi kesintisi yapılması öngörülmüştür” ifadesiyle belirtilen kanaat desteklenmektedir.

Kesinti oranı olarak daha önceki kurumlar vergisi oranı olan %30 belirlenmiştir. Ancak “a” bendinde sayılan işlemler için bu oranı sifıra kadar indirmeye ve kanuni seviyesine kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu’na yetki verilmiştir. Bu işlemler;

—Emsaline uygun fiyatlarla satın alınan mal ve iştirak hisseleri için yapılan ödemeler

—Emsaline uygun fiyatlarla deniz ve hava ulaştırma araçlarının kiralanması için yapılan ödemeler.

—Yapılan işin tamamlanabilmesi bakımından zorunluluk arz eden geçiş ücreti, liman ücreti gibi ödemelerdir.

“b” bendinde bu düzenlemenin istisnası niteliğinde; yurtdışındaki finans kuruluşlarından temin edilen borçlanmalara ilişkin anapara faiz ve kar payı ödemeleri ile sigorta ve reasürans ödemeleri üzerinden vergi kesintisi yapılmayacağı belirtilmiştir. Tebliğde de bu konuyla ilgili;

“Sözü edilen finans kuruluşu, münhasıran finansman hizmeti veren, mukimi bulunduğu ülkenin mevzuatına göre finansal kaynak sağlamaya yetkili olan kuruluşları ifade etmektedir. Ancak, sadece ilişkili şirketlere finansman temin eden kuruluşlar bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.”

Kanunda dikkati çeken bir diğer husus; stopaj mükellefiyetinin Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara yapılacak ödemeler için geçerli olmasıdır. Gerçek kişilere yönelik ödemeler için tevkifat sorumluluğu bulunmamaktadır. Tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan işyerleri de yine tevkifat kapsamında olacaktır. Tevkifatla ilgili diğer düzenlemelerin aksine bu düzenlemede ödeme yapan kişinin gerçek kişi yada tüzel kişi olması tevkifat sorumluluğu açısından fark etmemektedir. Ödemeyi yapan her kim olursa olsun tevkifat yapmak mecburiyetindedir. Dolayısıyla gerçek kişilere yapılacak ödemeler için tevkifat yapma zorunluluğu yok iken gerçek kişiler tarafından her türlü kuruma yapılan ödeme için vergi kesintisi yapma zorunluluğu vardır.

Diğer bir dikkat edilmesi gereken nokta ise, yapılan ödemelerin verginin konusuna girip girmediğinin vergi kesintisi yapılması açısından belirleyici olmamasıdır. Ödemenin yapılmış olması yeterli olup, ayrıca ödemenin herhangi bir dayanağı olup olmadığı araştırılmayacaktır. Ödeme yapılan kişinin kurum olması yeterlidir. Bu kurumun ilgili ülke mevzuatı uyarınca mükellefiyetinin bulunmaması da önem taşımaktadır.

Mükerrer vergilendirmeyi önlemek amacıyla “c” fıkrasında; bu düzenlemeye göre vergi kesintisine tabi tutulan ödemelerden Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre ayrıca vergi kesintisine tabi tutulmayacağı belirtilmiştir. Aynı amaçla, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun geçici 1. maddesinin 2.bendinde ise, Gelir Vergisi Kanununun geçici 67. maddesi uyarınca vergi kesintisine tabi tutulmuş kazanç ve iratlar üzerinden, K.V.K uyarınca ayrıca kesinti yapılmayacağı hükme

bağlanmıştır. Dolayısıyla eğer bir menkul kıymet getirisinden G.V.K. geçici 67.madde uyarınca kesinti yapılmışsa bu getiri, vergi cenneti merkezli bir firmanın hesaplarına intikal etse dahi bir kez daha kesinti yapılmayacaktır. İlgili kanunun “yurtdışında kesilen vergilerin mahsubu” başlıklı 34.maddesinin 3. fıkrasında yer alan: “Kontrol edilen yabancı kurumlara yapılan ödemeler üzerinden Kanununun 30. maddesinin 7. fıkrası uyarınca kesilen vergiler, bu şirketin Türkiye’deki beyannameye dahil edilen kurum kazancı üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisinden mahsup edilebilir. Ancak mahsup edilecek vergi, kontrol edilen yabancı kurumun bu ödemelerden kaynaklanan kazancına isabet eden kurumlar vergisini aşamaz” hükmüyle de mükerrer vergilendirmenin önüne geçilmek istenmiştir¹.

B. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı

Devletlerin tek taraflı olarak aldıkları önlemlerden kontrol edilen yabancı kurum kazançlarında, devletler, kendi ülkelerinde ikamet eden ana işletmelerin yurt dışında faaliyette bulunan bağlı işletmelerinin yine yurt dışında elde ettikleri karlarını kendi ülkelerine getirmeye zorlamaktadırlar².

5520 sayılı KVK ile vergi mevzuatımıza getirilen önemli yeniliklerden birisi, kontrol edilen yabancı kurumların kazançlarının nasıl tespit edileceğine ilişkin 7’nci maddedir. Bazı ülkeler, diğer ülkeler aleyhine fon ve yatırımları çekmek için vergi erteleme olanağı getiren, zararlı vergi rekabetine yol açan uygulamalara yer vermektedirler. Vergi sistemimizde vergi kayıp ve kaçığına yol açan ve vergiden kaçınmada kullanılabilen, bu yerlerdeki işiraklere ilişkin işlemlerin düzenlenmesi amacıyla kontrol edilen yabancı kurum uygulaması vergi mevzuatımız kapsamına alınmış bulunmaktadır. Bu madde ile uluslar arası vergi uygulamalarındaki gelişmelere paralel olarak, ticari ve sınai mahiyette olmayan, yatırımlarını yurt dışında düşük vergi oranlı ülkelere yönlendiren mükellefler ile Türkiye’de yatırım yapan mükellefler arasındaki vergi eşitsizliğinin giderilmesi amaçlanmaktadır³.

¹ Burhan GÜNDOĞDU; “Türk Vergi Mevzuatında Vergi Cennetleriyle Mücadele”, www.alomaliye.com/.../burhan_gundogdu_vergi_cennet.htm . Erişim 11.11.2009.

² N.Semih ÖZ, “OECD’ nin Vergi Cennetleri İle İlgili Çalışmalarında Son Gelişmeler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı.231, Aralık 2007, s.33.

³ EKİNCİ; a.g.e.

Vergi mevzuatımızda kurumlar vergisi yönünden iştirak yoluyla yapılan yatırımlardan elde edilen gelirler, iştirakin kar dağıtımını yapmasına bağılı olarak vergilendirilmektedir. Öte yandan avantajlı vergi uygulamaları olan ülkelerde, genellikle kar dağıtımını yapma zorunluluğı olmadığı ve bu durumun vergi planlaması ve vergi ertelemesi için elverişli ortam hazırladığı bilinmektedir. Kurumların Türkiye'de yerleşik kurumlardan elde ettikleri iştirak kazançları kurumlar vergisinden müstesna olmakla birlikte, yurt dışındaki kurumlardan elde edilen iştirak kazançları için bu olanak, belli koşulların sağlanması halinde uygulanmaktadır. Bu maddede ise, belli şartlar altında yurt dışı iştiraklere yatırım yapan mükelleflerin yurt dışı iştirak karları, fiilen dağıtılsa bile vergi uygulamaları açısından dağıtılmış kabul edilerek, bu iştiraklerin kazançlarının Türkiye'de kurumlar vergisine tabi tutulması öngörülmektedir. 5520 sayılı KVK'nun 7'nci maddesi aşağıdaki gibidir.

“(1) Tam mükellef gerçek kişi ve kurumların doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kâr payının veya oy kullanma hakkının en az % 50'sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri yurt dışı iştiraklerinin kurum kazançları, dağıtılsın veya dağıtılsın aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, Türkiye'de kurumlar vergisine tâbidir:

a) İştirakin toplam gayri safi hasılatının % 25 veya fazlasının faaliyet ile orantılı sermaye, organizasyon ve eleman istihdamı suretiyle yürütülen ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kar payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşması.

b) Yurt dışındaki iştirakin ticari bilanço karı üzerinden % 10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması.

c) Yurt dışında kurulu iştirakin ilgili yıldaki toplam gayri safi hasılatının 100.000 YTL karşılığı yabancı parayı geçmesi.

(2) Birinci fıkrada yer alan toplam vergi yükü, Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki tanıma göre tespit edilir.

(3) Kontrol oranı olarak, ilgili hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte sahip olunan en yüksek oran dikkate alınır.

(4) Birinci fıkradaki şartların gerçekleşmesi durumunda yurt dışında kurulu iştirakin elde etmiş olduğu kar, yurt dışı iştirakin hesap döneminin kapandığı ayı

içeren hesap dönemi itibarıyla tam mükellef kurumların, kurumlar vergisi matrahına hisseleri oranında dahil edilir.

(5) Bu maddeye göre Türkiye'de vergilenmiş kazancın yurt dışındaki kurum tarafından sonradan dağıtılması durumunda, elde edilen kar paylarının vergilenmemiş kısmı kurumlar vergisine tabi tutulur.”

Madde kapsamındaki yurt dışı iştirakler, tam mükellef kurumların doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kar payının veya oy kullanma hakkının en az % 50'sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri iştiraklerden oluşmaktadır. Burada sözü edilen "doğrudan veya dolaylı" ve "ayrı ayrı ya da birlikte" ifadeleri ile iştirak paylarının grup şirketleri arasında paylaşılması, maddede belirtilen iştirak oranının altında kalınarak yapılan düzenlemenin dışına çıkılması engellenmektedir.

Kontrol edilen yurt dışı iştirakin elde etmiş olduğu kardan bu kuruma iştirak eden tam mükellef kuruma hissesi oranında isabet eden kısmın matraha dahil edilerek vergilendirilebilmesi için aşağıda yer alan şartların birlikte gerçekleşmesi gerekir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde aranan şart, iştirakin ilgili yıldaki toplam gayri safi hasılatının % 25 veya fazlasının faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve eleman istihdamı suretiyle yürütülen ticari, zirai veya serbest meslek faaliyetlerinden elde edilen gelirler dışındaki faiz, kar payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasıdır. İfadedeki ticari, zirai veya serbest meslek kazancı, belli bir sermayenin yanı sıra, belli bir emek ve organizasyon ihtiyacı da gerektirdiği için aktif nitelikteki gelir olarak değerlendirilmekte ve bu tip iştirakler kontrol edilen yabancı kurum kapsamı dışında bırakılmaktadır.

Örneğin, kurumun toplam 100 olan yurt dışı iştirak hasılatının bileşimi aşağıdaki gibi olsun:

- Ticari hasılat 30
- Kar payı 10
- Faiz 50

- Menkul kıymet satış geliri 10

Bu durumda pasif nitelikli kar payı, faiz ve menkul kıymet satış gelirinin toplam gayri safi hasılatı oranı ($70/100=$) % 70 olduğu için yukarıda kontrol edilen yabancı kurum için belirtilen koşul gerçekleşmiş olacaktır.

Yurt dışında kurulu iştiraklerin kurum kazançlarının % 10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi benzeri gelir üzerinden alınan bir vergi yükü taşıması ifadesi ile nominal vergi oranı değil, efektif vergi yükü karşılaştırmaya esas alınacak; vergi yükü toplam gelir ve kurumlar vergisi benzeri verginin bu dönemde elde edilen toplam dağıtılabilir kurum kazancı ile tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi toplamına oranlanması suretiyle tespit edilecektir.

Örneğin, kurumun ticari kazancı 190, vergiye tabi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmeyen tutar da 10 ise vergiye tabi kazanç 200 olacaktır. Bu kazancın yarısı vergiden istisna edilmişse ve ilgili ülkedeki vergi oranı da % 15 ise hesaplanacak kurumlar vergisi tutarı ($200/2 \times 0,15=$) 15 olacaktır. Bu verginin, vergi öncesi kara oranı da ($15/190=$) % 7,89 olacaktır. Bu durumda, her ne kadar ülke mevzuatına göre uygulanan nominal vergi oranı % 15 olsa da efektif vergi yükü % 7,89 olduğu için, iştirak edilen şirketin kontrol edilen yabancı kurum olarak değerlendirilmesi için, kazançları üzerinden maddede belirtilen % 10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi veya benzeri gelir üzerinden alınan vergi yükü" taşıması şartı gerçekleşmiş olacaktır.

Yurt dışındaki iştiraklerin "kontrol edilen yabancı kurum" çerçevesinde değerlendirilebilmesi için minimum bir hasılat tutarı öngörülmüştür. Buna göre, yurt dışındaki iştiraklerin ilgili yıldaki toplam gayri safi hasılatının 100.000 YTL karşılığı yabancı parayı geçmesi gerekmektedir. Bu toplam hasılatın altında kalan iştirakler, diğer tüm koşullar bulunsada dahi madde kapsamında değerlendirilmeyeceklerdir. Yurt dışındaki iştirakin hasılatının TL'ye çevrilmesinde, ilgili iştirakin hesap döneminin son gününde geçerli olan T.C. Merkez Bankası'nca açıklanan döviz alış kuru esas alınacaktır.

Madde kapsamına giren yurt dışı iştiraklerin Türkiye'de vergiye tabi tutulacak karları, vergi öncesi kurum kazancı olarak anlaşılmalıdır. Diğer bir anlatımla ilgili yurt dışı iştirakin hesap dönemi sonu itibarıyla gelir tablosunda yer alan vergi öncesi

kurum kazancı vergilemede esas alınacaktır. Türkiye'de vergiye tabi tutulacak kurum kazancı, Türkiye'deki kurumun yurt dışı iştirakinde ilgili hesap dönemi içerisinde sahip olduğu en yüksek hisse oranı dikkate alınmak sureti ile bulunacaktır. Eğer yıl içerisinde ortak olunan yurt dışı iştirakin hisseleri hesap döneminin son gününe gelmeden herhangi bir muvazaa olmaksızın elden çıkarılmış ise madde hükümleri uygulanmayacaktır. Ancak kapanış günü itibarıyla halen kontrol unsuru devam ediyor ise o zaman Türkiye'de vergiye tabi tutulacak kazanç, hesap döneminin son gün itibarıyla hesaplanan kontrol oranı değil, ilgili hesap dönemi içinde sahip olunan en yüksek kontrol oranı esas alınarak hesaplanacaktır.

Bu maddenin uygulanmasında yurt dışındaki iştirakin ödemiş olduğu gelir üzerinden alınan vergiler Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 33'üncü maddesinde düzenlenen yurt dışında ödenen vergilerin mahsubuna ilişkin hükümlere göre Türkiye'de hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir. Böylece yurt dışı iştirakin kazancı üzerinden çifte vergileme yapılması önlenmiş olacaktır.

Maddenin beşinci fıkrasında, yurt dışında kurulu iştirakin elde ettiği gelirleri üzerinden kar payı dağıtımında bulunması halinde, elde edilen kar paylarının daha önce Türkiye'de bu madde kapsamında vergilenmiş kısmı üzerinden Türkiye'de kurumlar vergisi hesaplanmaması gerektiği hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile aynı kazanç üzerinden çifte vergilemenin önlenmesi sağlanmaktadır. Ancak yurt dışında kurulu iştirakin daha önce bu madde kapsamında Türkiye'de vergiye tabi tutulmuş gelirinden daha fazla kar payı dağıtması halinde, aşan kısım kurumlar vergisine tabi tutulacaktır. Zira söz konusu bu kısım daha önce Türkiye'de vergiye tabi tutulmamıştır. Bu madde 01.01.2006 tarihinden itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak ve 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 21.06.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

C. Transfer Fiyatlandırması

Son yıllar içerisinde çok uluslu şirketlerin gerek iş aktivitelerini gerçekleştirdikleri ortamda gerekse yapılan iş hacminde meydana gelen değişiklikler firma içi ticareti ve dolayısıyla transfer fiyatlandırmasını etkilemiştir. Özellikle 1980'lerden itibaren kendisini daha da fazla hissettirmeye başlayan küreselleşme ve elektronik ticaretin de gelişimiyle değişik ülkelerdeki piyasalara girişler üzerindeki

risklerin azalması uluslar arası ticaretin hacminin artmasına katkıda bulunmuştur. Uluslar arası ticaret hacmindeki bu artış, çok uluslu şirketlerin transfer fiyatlandırması uygulamalarının da çoğalması ile neticelenmiştir. Yine, çok uluslu şirket sayısında görülen artışlar ve buna paralel olarak gelişen şirket birleşmeleri de transfer fiyatlandırması uygulamaları üzerinde benzer etkilere yol açan nedenler arasında sayılabilir.

5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu ile vergi sistemimize getirilen diğer bir yenilikte transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına ilişkin düzenlemelerdir. Bu kapsamda Eski Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan “örtülü kazanç” müessesesi kaldırılarak, yerine “transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı” müessesesi getirilmiştir. Bu düzenlemenin amacı transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımının ve bu yolla vergi kaçak ve kayıplarının önlenmesidir.

Eski Kurumlar Vergisi Kanununun 17. maddesi içinde yer alan “örtülü kazanç” maddesinin uygulaması gerek yerli gerekse yabancı kurumlar açısından büyük anlaşmazlıkların doğmasına yol açmış bu yüzden Yeni Yasada bu sorunun çözümlenmesi için OECD ülkelerindeki uygulamalara paralel düzenlemelere gidilmiştir. İşte 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 13. maddesinde yer alan “transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı” maddesi bu amaçla konulmuştur¹.

Transfer fiyatlandırması, bir firmanın farklı birimleri arasında mal veya hizmetlerin el değiştirmesi esnasında, ilgili departman tarafından o mal veya hizmete değer biçme sürecidir². Her bir işleme biçilen değer ise transfer fiyatıdır. Transfer fiyatlandırmasının, her bir departmanın karlılığının hesaplanması yanında, birim yöneticilerinin kendi birimleriyle ilgili alım-satım v.b. kararları alırlarken onlara yol gösterici ve bir bütün olarak firmanın karlılığını etkileyen kararlarda diğer birimlerin yöneticileriyle uyum içerisinde olabilmelerini sağlayıcı önemi de bulunmaktadır.

¹Selahattin, TUNCER “Yeni 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 164, Ağustos 2006, s.25

² Murat ÇAK, “Uluslar Arası Vergi Rekabeti Transfer Fiyatlaması ve Vergilendirme, www.sgb.gov.tr/.../Uluslararası%20Vergi%20Rekabeti%20Transfer%20Fiyatlaması%20., Erişim 09.11.2009.

Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç kavramı, 5520 sayılı Yasanın 13. maddesinde;

(1) Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır. Alım-satım, imalat ve inşaat işlemleri, kiralama ve kiraya verme işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir.

Bu tanımda ortaya çıkan hususlar şu şekilde belirtilebilir:

i-Kurumların, ilişkili kişilerle bir mal veya hizmet alım satımında bulunması gerekmektedir,

ii-Mal veya hizmet alım satımının emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bir bedel veya fiyat üzerinden olması gerekir,

iii-Alım, satım, imalat ve inşaat işlemleri, kiralama ve kiraya verme işlemleri, ödünç para alınması ve verilmesi, ikramiye, ücret ve benzeri ödemeleri gerektiren işlemler her hal ve şartta mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir¹.

(2) İlişkili kişi; kurumların kendi ortakları, kurumların veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi veya kurum ile idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi veya kurumları ifade eder. Ortakların eşleri, ortakların veya eşlerinin üstsoy ve altsoy ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımları da ilişkili kişi sayılır. Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkânı sağlayıp sağlamadığı hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Bakanlar Kurulunca ilan edilen ülkelerde veya bölgelerde bulunan kişilerle yapılmış tüm işlemler, ilişkili kişilerle yapılmış sayılır.

¹“Transfer Fiyatlaması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı”, www.istanbulymmo.org.tr/.../53.%20transfer%20fiyatlamasi%20yoluyla%20ortulu%20kazanc%20da, Erişim 11.11.2009.

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç aktarımı müessesesindeki ilişkili kişi tanımı, örtülü sermaye müessesesindeki ilişkili kişi tanımından çok daha geniş tutulmuştur.

Yasal düzenlemede ilişkili kişi:

i-Kurumların kendi ortakları,

ii-Kurumların veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi veya kurum,

iii-İdaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi ve kurumlar,

iv- Ortakların eşleri,

v-Ortakların veya eşlerinin üstsoy ve altsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımları, olarak tanımlanmaktadır.

Bakanlar Kurulunca ilan edilen bazı bölge veya ülkelerde bulunan kişilerle yapılmış tüm işlemler de ilişkili kişilerle yapılmış olarak kabul edilmiştir. Böylelikle, geniş vergi muafiyetleri ve bilgi alma zorlukları yaşanan ülkelerdeki kişi ve kurumlar ilgili kişi kapsamına alınmıştır¹.

(3) Emsallere uygunluk ilkesi, ilişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanan fiyat veya bedelin, aralarında böyle bir ilişkinin bulunmaması durumunda oluşacak fiyat veya bedele uygun olmasını ifade eder. Emsallere uygunluk ilkesi doğrultusunda tespit edilen fiyat veya bedellere ilişkin hesaplamalara ait kayıt, cetvel ve belgelerin ispat edici kağıtlar olarak saklanması zorunludur.

(4) Kurumlar, ilişkili kişilerle yaptığı işlemlerde uygulayacağı fiyat veya bedelleri, aşağıdaki yöntemlerden işlemin mahiyetine en uygun olanını kullanarak tespit eder:

i) Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi: Bir mükellefin uygulayacağı emsallere uygun satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan ve aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilerin

¹ Selman KOÇ; “Yeni Kurumlar Vergisi Tasarısına Göre Örtülü Kazanç Dağıtımı”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 302, Ekim 2006, s.35.

birbirleriyle yaptıkları işlemlerde uygulayacağı piyasa fiyatı ile karşılaştırılarak tespit edilmesini ifade eder.

ii) Maliyet artı yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, ilgili mal veya hizmet maliyetlerinin makul bir brüt kâr oranı kadar artırılması suretiyle hesaplanmasını ifade eder.

iii) Yeniden satış fiyatı yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, işlem konusu mal veya hizmetlerin aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere yeniden satılması halinde uygulanacak fiyattan, makul bir brüt satış kârı düşülerek hesaplanmasını ifade eder.

iv) Emsallere uygun fiyata yukarıdaki yöntemlerden herhangi birisi ile ulaşma olanağı yoksa mükellef, işlemlerin mahiyetine uygun olarak kendi belirleyeceği diğer yöntemleri kullanabilir.

Emsallere uygun fiyat ya da bedelin tespitinde mükelleflerin uygulayabileceği üç ayrı yöntem öngörülmüştür. Bu yöntemler, OECD'nin "Uluslararası Şirketler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi"nde "geleneksel işlem yöntemleri" olarak öncelikle önerilen temel yöntemlerdir¹.

Mükellefler, ilişkili kişilerle yaptıkları işlemlerde bu yöntemlerden işlemin niteliğine en uygun olanını seçerek, söz konusu yöntem doğrultusunda fiyat ya da bedeli belirleyeceklerdir. Bu yöntemlerden hiç birisi yukarıda açıklanan emsallere uygunluk ilkesi çerçevesinde fiyat ya da bedel tespitine olanak vermiyorsa, mükellefler kendi belirleyecekleri bir yöntem ile anılan fiyat ya da bedeli belirleyebileceklerdir. Ancak, bu şekilde bir belirleme yapabilmeleri için maddede öngörülen üç yönteme de başvurabilme olanağının olmaması gerekmektedir. Bu durum, maddede dördüncü yöntem olarak belirtilmiştir. Bu yöntemler arasında uygulama açısından herhangi bir öncelik sırası yoktur, uygulama kıstası, "işlemin niteliğine en uygun yöntem"dir².

¹ Süleyman Hayri BALCI, Derviş ALTINOK ; "5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Transfer Fiyatlaması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 299, Temmuz 2006, s.87.

² ÇAK; a.g.e. , s.76.

(5) İlişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanacak fiyat veya bedelin tespitine ilişkin yöntemler, mükellefin talebi üzerine Maliye Bakanlığı ile anlaşarak belirlenebilir. Bu şekilde belirlenen yöntem, üç yılı aşmamak üzere anlaşmada tespit edilen süre ve şartlar dahilinde kesinlik taşır.

Uygulayacağı yöntem konusunda tereddüdü bulunan mükellef, Maliye Bakanlığı'na başvurarak belli bir dönem için yöntem tespiti isteğinde bulunabilecektir¹.

(6) Tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazanç, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulamasında, bu maddedeki şartların gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kar payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. Şu kadar ki, bu düzeltmenin yapılması için örtülü kazanç dağıtan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır.

(7) Transfer fiyatlandırması ile ilgili usuller Bakanlar Kurulunca belirlenir

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12/6-b bendinde; "kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borçlanmalar, örtülü sermaye sayılmaz" hükmü yer almaktadır.

Bu durumda, bir grup şirketi, kendi adına aldığı banka kredisini aynı şartlarla (yani, kendisi bankadan hangi şartlarda -faiz oranı ve vade..v.b.- bu krediyi aldıysa, bu şartların tamamını grup şirketine de uygulayarak) diğer bir grup şirketine aktarırsa, bu diğer grup şirketine aktarılan kredi örtülü sermaye olarak kabul edilmeyecektir.

Uygulamada, bazı grup şirketleri faizi aktarmamakta, kendi üzerlerinden finansal yük ve dolayısıyla gelir tablolarında finansman gideri olarak bırakmaktadırlar. Bu durumda, bu borçlanma hem diğer grup şirketinde örtülü

¹ Ömer GÜZELDAL, Adnan ERSOY; "Transfer Fiyatlaması Düzenlemesinden Korkmalı Mıyız?", **Vergi Dünyası**, Sayı 299, Temmuz 2006, s. 94.

sermaye vasfına geçecek, hem de krediyi aktaran şirket, kendi üzerinde kalmaması gereken bir faiz giderini yansıtmayıp grup şirketine (kendi vergi matrahına azaltmak yönünde) menfaat temin ettiği için, örtülü kazanç hükümleri ile karşı karşıya kalacaktır¹.

Ayrıca aynı Kanun maddesinin (a) bendine (5520 Sayılı Kanun 12/6-a) göre de, kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar (örneğin; gayrimenkul) karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar örtülü sermaye sayılmaz. Bu durumda, bir şirket ortak ya da ilişkili kişinin nakdi teminatı (banka mevduatı, hazine bonosu, hisse senedi, tahvil, çek..v.b.) karşılığı üçüncü kişilerden (örneğin; bankadan) borçlanma yaparsa, bu borç kurumun bilançosunun pasifinde yer alan borçlar açısından örtülü sermaye tespitinde dikkate alınacaktır. Bu sebeple, bir işletmenin pasifinde yer alan krediyi, hangi teminatlar yada şartlar karşılığında temin ettiği ayrıca incelenmelidir.

III. Karaparanın Aklanması ile Mücadelede Varlık barışı

Türkiye’de ekonomi ne zaman daralsa yurtdışındaki paraların cazibesi artmakta Türklerin yurtdışında tuttuğu dövizini Türkiye’ye getirmek için çeşitli yöntemler geliştirilmekte ve kararlar alınmaktadır².

Karapara aklama ile ilgili tüm dünyada sıkı önlemler alınmışken ve Türkiye’de bu konuda taahhütler altına girmişken, “nereden buldun” diye sormadan girecek bir paranın ak mı kara mı olduğu dolayısıyla nasıl elde edildiği anlaşılamayacaktır. Her ne kadar devlet kaynakları karaparanın ülkeye sokulmasına izin verilmeyeceği belirtilse de, bir yandan da varlık barışı yöntemi ile gelecek paralar için MASAK’ın devre dışı kalacak olması halinde gelen paradaki ayıklamanın yapılabilmesinin olanağı yoktur. Avrupa veya ABD’den bankadan bankaya transfer edilen yasal limit üstündeki her işlemin akibeti araştırılırken, Türkiye’ye bavulla veya cepte para girişi olabilecektir.

¹ Güray ÖGRENİK; “Grup Şirketleri Arasında Kredi Aktarımında Örtülü Kazanç, Örtülü Sermaye, KDV ve Muhasebe”, <http://www.mazarsdenge.com.tr/printerFriendly.php?contentId=68>, Erişim 13.11.2009.

² Beran UZER; “Varlık Barışı ile Karapara Aklanabilir mi?”, <http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=139165>, Erişim 16.11.2009.

Varlık Barışı 22.11.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun” ile yasallaşmıştır.

Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinin 01.06.2009 tarihi itibarıyla kayıt dışı bulunan yurtiçindeki varlıkları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yurtdışında sahip olunan para, döviz, altın, hisse senedi, tahvil gibi sermaye piyasası enstrümanları ve benzeri menkul kıymetlerin banka ve aracı kurumlara veya vergi dairelerine dilekçe ekinde beyan edilmesi esasına dayandırılmıştır.

Bu yasa ile yurt dışından getirilecek ya da yurt içinde beyan edilecek paralar ve diğer kıymetler için “Nereden buldun?” ya da “Geçmiş yıllarda bunun vergisini ödedin mi?” gibi bir sorgulama, yapılmayacaktır.

Varlık Barışından yararlananlar, 2004–2007 yılları vergi incelemesine tabi tutulduğunda, bildirdikleri tutar, bulunan matrah farkından mahsup edilecek. Gelir-Kurumlar vergisi, KDV ve ceza alınmayacak. Diğer taraftan da 9 Ocak 2003 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 4783 sayılı yasa da “Nereden buldun?” diye sorulmasına engel oluşturmaktadır.

19 Haziran 2009’dan itibaren vergi incelemesine alınanlar: Bulunan matrah farkının (gizlendiği belirtilen gelirin) yüzde 5’ini (yurtdışından para getirirse yüzde 2’sini) ödeyip, vergilerden ve cezalardan kurtulabilecektir¹.

Varlık Barışı Yasası, beyan edilmeyen geçmiş yıl gelirleri için de avantajlıdır. Örneğin; 2004–2007 yıllarında kira geliri, kâr payı, temettü, ortaklık payı ya da hisse senedi satışı, gayrimenkul satış kazancı ve benzeri gelir elde edip beyan etmeyenler, bu gelirleri kadar tutarı bir günlüğüne dahi olsa bankaya yatırıp, yüzde 5’ini (yurt dışından para getirirse yüzde 2’sini) vergi olarak öderse, o yıllar için vergi ve ceza alınamayacak.

Yurtiçindeki sahip olunan varlıklar içinden para aktarımı adım adım sıralarsak;

–Nakdi varlık banka ya da aracı kurumlardaki hesaplara yatırılacak.

¹ Şükrü KIZILOĞLU; “Varlık Barışı ve Bazı İnce Noktalar”, hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=12749345...82, Erişim 22.10.2009.

–Bu nakdi varlık, vergi dairesine beyan edilecek ve beyan tutarı yasal deftere kaydedilecek.

–Yasal defterlere kaydedilen varlıklar için pasif hesapta özel bir fon hesabı açılacak.

–Beyan edilen matrahın %5'i olan vergi tahakkuku 1 ay içerisinde ödenecek.

–Fon hesabında yer alan tutar, sermayenin unsuru olarak kabul edilecek ve beyan tarihinden itibaren 6 ay içerisinde sermayeye ilave edilecek¹.

Bir Türk vatandaşının, yurt dışına banka aracılığıyla, dilediği kadar para çıkarması, yurt dışı bankalarda hesap açtırması, yasak ya da suç değildir. Ancak, yurt dışındaki paranın getirisi ne kadarsa, onun Türkiye'de beyan edilip, vergisinin ödenmesi gerekiyor.

Yurt dışındaki parası örneğin 1 milyon dolar, 2004–2007 getirisi de 50 bin dolar olan bir kişinin, parasının tamamını değil, getirisi kadar tutarı yani 50 bin doları Türkiye'ye getirip, 1 milyon dolar yerine 50 bin doların yüzde 2'sini ödemesi, yasadan yararlanması için yeterlidir.

Varlık barışı yerine mükelleflerin yurt dışı gelirlerini beyan etmemesini engellemek için ülkeler ile ikili anlaşma yapılmalıdır. Örneğin, bu hususta Avrupa'da ki en büyük mevduat toplayıcısı İsviçre ile AB arasında söz konusu anlaşma uyarınca İsviçre tasarruflar üzerinden ilk 3 yıl için % 15, sonraki 3 yıl için % 20 ve müteakip yıllar için % 35 stopaj vergisi kesecektir.

Söz konusu stopaj vergisi kaynağı İsviçre dışı olan ancak İsviçre'de yerleşik ödeme ajanları (paying agents) (bankalar, yatırım yönetimleri, özel firmalar, İsviçre'de yaşayan veya faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler) tarafından yapılan faiz ödemeleri için geçerli olacaktır ve kesilen verginin % 25'i İsviçre'ye kalırken % 75'i ilgili AB ülkesi (kaynak ülke) otoritelerine gönderilecektir².

Öte yandan, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD) tarafından yapılan yeni bir çalışma çerçevesinde, Türkiye gibi OECD'nin ``Beyaz listesi``

¹ Murat BAYDAR; "Varlık Barışı Nedir? Avantajları Nelerdir", http://www.iktisadhaber.com/haber_detay.asp?haberID=53, Erişim 16.11.2009.

² AB ile İsviçre Arasında İmzalanan İkili Sektörel Anlaşmalar www.musavirlikler.gov.tr/upload/CH/BILATERALS.doc, Erişim 05,12,2009.

içinde bulunan ülkeler, İsviçre ve diğer ülke bankalarındaki Türkiye kaynaklı hesapları isteme hakları olacak. Türkiye, OECD bünyesindeki Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) ilkelerine uyması nedeniyle, ``Beyaz Liste``ye dahil ülkeler arasında yer alıyor. ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, Japonya, Çin gibi ülkelerin de yer aldığı ``Beyaz Liste`` bu ülkelere, ``Vergi Cenneti`` olarak kabul edilen ve gizli hesapların bulunduğu ülkelerdeki hesapları ayrıcalıklı olarak isteme hakkı getirecek.

OECD'nin sıralamasında, örgütün para aklama ile mücadele, vergi kaçırma ve diğer ilkelerini yerine getirme durumlarına göre ülkeleri, ``Gri Liste`` ve ``Kara Liste`` şeklinde sınıflandırılmaktadır.

OECD, İsviçre, Avusturya gibi ülkelere, vergi kaçırmaya imkan veren gizli hesapların açılması ve üye ülkelerin vergi yetkililerine inceleme imkanı tanınması konusunda baskı kurmakta, bunu yerine getirmeyen ülkelerin, ``Kara Liste``ye alınacağı uyarısında da bulunmaktadır.

Öte yandan ABD Yönetiminin, İsviçre bankası UBS ile yaptığı anlaşmanın ``Beyaz Liste`` üyesi diğer ülkeler için örnek oluşturacağı ve bu ülkelerin de, İsviçre'deki hesaplar konusunda bilgi isteyeceği belirtiliyor.

İsviçre başta olmak üzere, Lüksemburg, Belçika Avusturya ve Almanya gibi ülkelerde, Türkiye kaynaklı 20 bini aşkın hesapta, 100 milyar doların üstünde bir paranın bulunduğu tahmin edildiğini düşünürsek, şüphesiz ki bu çalışma sonuçlandığında hem kaynağı bilinmeyen gelirin hesabı sorulacak hem de vergi kaçırmanın önlenmesi yardımcı olarak vergi gelirlerini arttırıcı etki yapacak hem de karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda büyük bir adım atılmış olacaktır.

IV. Aklama Suçu Açısından VUK'da Ceza ve Suçlar

TCK'nın 282. maddesinin başlığı "suçtan kaynaklanan mal varlığı değerini aklama" dır. Burada alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan mal varlığı değerinin, yurtdışına çıkarılması veya bunların gayrimeşru kaynağının gizlenmesi ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırılması amacıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması fiili suçun konusunu (maddi unsuru) oluşturmaktadır.

Aklama suçunun unsurlarından olan; alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç olması şartı öncül suç olarak adlandırılmaktadır. Aklama suçu, ön şartı oluşturan öncül suçtan ayrı bir suçtur. Öncül suçun zamanaşımına uğraması aklama suçunun kovuşturulmasını engellemez.

A. Kaçakçılık Suçları

VUK'un 359.maddesinde kaçakçılık suçunu oluşturan fiiller sayılmaktadır.

a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan;

1) Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler,

2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.

b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir.

c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya

bilerek kullananlar iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz. Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez.

Maddenin “a”, “b” ve “c” fıkrasında sayılan fiiller için hükmolunacak hapis cezasının alt sınırı bir yıldan fazla olduğundan aklama suçunun konusuna girmektedir¹.

Vergi kaçakçılığı ve vergi kaçakçılığına iştirak suçundan vergi ziyai şartı aranmazken, aklama suçunda suçun tanımı gereği vergi ziyainın oluşması gerekir. Çünkü aklama suçunda suçtan kaynaklanan mal varlığı değerinin olması gerekir. Söz konusu mal varlığı değerinin yurtdışına çıkarılması ya da gayrimeşru kaynağı gizlemek ve meşru bir yolla elde edilmiş gibi gösterilmesine yönelik işlemler suçun konusunu oluşturmaktadır.

Sahte fatura düzenlemek; VUK’un 359/b maddesinde sayılan fiillerden olup, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Sahte fatura düzenlenmesi karşılığında ekonomik değer elde edilmesi durumunda aklama suçunun maddi unsuru da oluşmaktadır. Sahte fatura düzenleyenler genellikle düzenlenen fatura tutarlarının belli bir yüzdesi oranında komisyon elde etmektedir. Sahte fatura düzenleyen elde ettiği ekonomik değeri, yasal bir faaliyet sonucunda elde edildiği konusunda kanaat uyandırmaktadır. Sahte faturayla, edinilen ekonomik değeri bu faturaya konu edilen ticari bir işlemde elde edildiği görünümü verilmektedir.

Sahte fatura düzenlenerek hem VUK’un 359/b maddesinde belirtilen kaçakçılık suçu hem de TCK’nın 282. maddesinde belirtilen aklama suçu işlenmiş olmaktadır.

Sahte fatura kullanarak pek çok türden ekonomik değer elde etmek mümkündür. Bunlardan en yaygını hazinenin vergi kaybı şeklinde ortaya çıkar. Bu,

¹ Yılmaz BUDAK; “Aklama Suçu ile VUK’daki Hapis Cezasını Gerektiren Suçların İlişkisi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 319, Mart 2008, s.16.

vergi ödenmeme veya daha az vergi ödeme şeklinde olabileceği gibi vergi iadesi alma şeklinde de olabilir.

B. İştirak Suçu

VUK'un 360. maddesine göre kaçakçılık fiilinin işlenmesine iştirak edenler ile azmettirenlerden maddi menfaat gözetenlere 359. maddede belirtilen cezaların aynısı hükmolunmaktadır.

359. madde ki fiillerin işlenmesine maddi menfaat gözeterek iştirak edenler ve azmettirenler için verilen cezanın alt sınırı bir yıldan fazla olduğundan aklama suçunun öncül suçu işlenmiş olmaktadır. Bu kişiler iştirak suçunu maddi menfaat karşılığı yapmış olduklarından bu suçtan mal varlığı da elde etmiş olmaktadır. Eğer bu mal varlığı komisyon, ücret prim vs adı altında meşru bir gelir gibi gösterilerek işleme tabi tutulmuşsa akalama suçunun maddi unsuru da oluşmuş demektir.

V. Vergi Sistemiyle İlgili Önlemler ve Çözüm Önerileri

Kayıt dışı ekonominin yaygın olduğu bir ülkede, kara para miktarının da yüksek olduğu söylenebilir. Çünkü ülke ekonomisinde kayıt dışılık çok yüksek olduğundan, kara paranın hacmini tahmin etmek neredeyse imkânsız hale gelir. Ancak kayıt dışı ekonominin azaltılması, kara para aklanmasının önlenmesi için gereklidir¹, denilebilir

Literatürde kayıt dışı ekonomi terimi bazen de “karapara ekonomisini” kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Yasal düzenlemelere aykırı olarak yürütülen işlemler içerisinde karapara ekonomisi de dahildir. Değerlendirmeler ve çözüm önerileri bu bilgi ışığında yapılacaktır.

Vergi sistemiyle ilgili önlemler aşağıda başlıklar halinde belirtilmiştir.

A. Belge Düzeninin Sağlanması

Türkiye’de kayıt dışılığı besleyen en önemli unsur belge düzeninin yerleşmemiş olmasıdır. Bu durum, vergi kayıp ve kaçağının denetimini de

¹ Kayıt Dışı Ekonomi-Vergi Denetimi-İdari Yapı; Maliye ve Sigorta Yorumları, www.degerymm.com, Erişim 08.12.2009.

zorlaştırmaktadır. Belge düzeninin sağlanması kayıt dışılığı doğrudan azaltacağı gibi, kayıt dışılığa karşı yapılacak vergi incelemelerini de etkinleştirecektir. Bu doğrultuda, belge düzenini sağlamaya yönelik denetimlerin sıklaştırılması gerekmektedir. Ayrıca, rutin denetimlerin dışında merkezi denetim elemanları olan maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörlerine, karşılaştıkları belge düzenine aykırı davranışlar nedeniyle doğrudan ceza kesme yetkisi de verilmelidir. Çünkü ülkemizde belge kontrolü sadece Vergi Usul Kanunu (VUK)'nun 127. ve müteakip maddelerinde düzenlenen “yoklama” müessesesi çerçevesinde yapılmaktadır. Uygulamada, birçok görevli (incelemeye yetkili olanlar vs.) yoklamaya yapmaya yetkili olmakla beraber, uygulamada yoklama sadece “yoklama memurları” eliyle gerçekleştirilmektedir¹.

Merkezi sistem denetim elemanlarına günlük hayatlarında karşılaştıkları belge düzenine aykırı fiiller dolayısıyla, resmi kimlik belgelerini ilgililere göstermek suretiyle anında ceza kesebilme yetkisi verilmesi sisteminin hayata geçirilmesiyle, maliyenin gizli ve güvenilir memurları eliyle yapılacak denetimlerle belge düzeninin sağlanmasında önemli bir adım atılabilir.

Ancak, belge düzenini sağlamaya yönelik denetimlerin tek başına etkili olamayacağı açıktır. Denetimlerin yaptırımının da kesin ve ağır cezalara bağlanması gerekmektedir. “Devlet kaynağının çalınması” fiilinin de adli yargılama sonucunda hapis cezasıyla cezalandırılması sonucunu doğuracak düzenlemelerin yapılması ya da en azından bu fiilin ciddi idari para cezasına bağlanması gerekmektedir.

B. Servet Beyanı Müessesine Geçilmesi

Türkiye’de yetersiz olan vergi denetimleri, daha çok kayıtlara dayanılarak ve dolayısıyla kayıtlı olan mükellefler üzerinde yapılmakta, kayıtlı olmayan mükellefler ise genelde vergi denetimi dışında kalmaktadır. Bundan dolayı, vergiye tabi işlemleri kayıt altına alabilecek otomatik vergi güvenlik tedbirleri, Türk Vergi Sistemi’ne monte edilmelidir. Türkiye’de kaynağı yasal olmayan gelirin ekonomiye kazandırılması amacıyla 1984 yılına kadar uygulanan servet beyanı esası sayesinde, servetteki iki dönem arasındaki artıştan hareket edilerek, beyan edilen gelirin doğru

¹ KILDİŞ, a.g.e.

olarak beyan edilip edilmediğinin tespit edilmesi mümkün olmaktadır. Ancak, fonksiyonel bir vergi güvenlik müessesesi olan servet beyanı esas 1984 yılında 2995 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılmıştır. Kayıt dışı ekonominin azaltılması için, servet beyanı esas ı tekrar Türk Vergi Sistemi içerisine dahil edilmelidir.

Bu nitelikte bir düzenlemenin;

—Mali sistemdeki birikimli şüpheli durumları elemek suretiyle verginin muhatabının meşru işler ve işlemler olmasına;

—Karaparanın aklanmasının önlenmesine

—Karaparanın dönüştürüldüğü servet değerlerinin mali sistem üzerinden görülerek geçmişe yönelik veri yığınlarını analiz etmek yerine, geleceğe yönelik eylem takibinin etkin kılınmasına; katkısı olacaktır¹.

C. Vergi İncelemesiyle Uğrasın Personelin Özlük Haklarının Düzeltilmesi

Vergi incelemesi kamu kaynaklarını doğrudan olumlu şekilde etkileyen bir müessesedir. Bu nedenle de, vergi incelemesiyle uğrasın personelin çalışma performansının artırılması da devlet için son derece önem kazanmaktadır. Ancak, vergi incelemesiyle uğrasın memurlar; vergi, muhasebe, işletme vs. konularda da uzmanlaştıkları için özel sektör tarafından da aranan nitelikli eleman konumunda olmaktadır. Ekonominin büyüdüğü dönemlerde, başta Hesap Uzmanları Kurulu'ndan olmak üzere denetim birimlerinden özel sektöre çok sayıda ayrılma gerçekleşmektedir.

Devletin özenle seçtiği, üç yıl süreyle ders, bağımsız inceleme yaptırma vs. suretlerle eğitime tabi tuttuğu ve yurtdışında yüksek lisansa gönderdiği denetim elemanları, belki de kamuya en faydalı olacakları dönemde, özlük hakları ve diğer imkanların yetersizliği nedeniyle istifa etmekte ve özel sektöre geçmektedirler. Şu an ki koşullarda, özel sektörde çalışan bir eski hesap uzmanı aylık ortalama 10.000-15.000 YTL gelir elde etmekte olup, bu rakam ilgili kişiler YMM'lik yaptıklarında ise 70.000-80.000 YTL'ye kadar çıkabilmektedir. Oysa mesleğe yeni başlamış bir

¹ İsmail Hakkı DURA; “ Kara Para Üzerine Yazılması Gerekenler...” , **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 234, Mart 2008, s.84-85.

maliye müfettiş yardımcısı veya hesap uzman yardımcısı yaklaşık 1.700 YTL (net) almaktadır.

Vergi incelemesinin nitelik ve nicelik olarak etkinleşmesi için, denetim elemanlarının özellikle özel sektöre geçişlerinin azaltılması gerekmektedir. Bu kişilerin ilerde denetim elemanlığını diğer alternatiflere tercih edebilmelerini sağlayacak ortamın oluşturulması şarttır. Bunun için, merkezi ve taşra teşkilatlarına bağlı olarak çalışan denetim elemanlarının özlük hakları ve çalışma koşulları iyileştirilmelidir.

D. Vergi Kanunlarının ok Sık Değiştirilmemesi ve Açık Olması

Çok sık değişen bir mevzuat, söz konusu mevzuatın uygulanmasını zorlaştıracadığı gibi, mükelleflerde mevzuatın getirdiklerine karşı bir direnç oluşturabilmektedir. Ülkemizde, vergi kanunlarında sık aralıklarla yapılan değişiklikler ve bu değişiklikleri açıklayan tebliğlerin açık olmaması, vergi mevzuatını daha karmaşık hale getirmiştir. Kanunlar gözden geçirilmeli, basit, anlaşılır ve günümüz ihtiyaçlarına cevap verir hale getirilmeli, bunlara ilişkin tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, genelge, mükerrer maddeler, geçici maddeler vs. elenmeli, mevzuat tek tip kılavuz haline getirilmeli, dağınıklıktan kurtarılmalı, bu çerçevede gelecek de hesaba katılıp standart gerçekçi, her zaman ihtiyaca cevap verebilecek kalıcı değişiklikler yapılmalıdır. Ayrıca, vergi dolayısıyla artan işlem maliyetleri bir kısım vergi yükümlülerinin dev ve sorumluluklarını zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirmelerine engel olabilmektedir.

E. İşe Başlamak İçin İlgili Odalara Kaydın Zorunlu Tutulması

Kayıt dışılığı önlemek için geliştirilecek oto kontrol sistemlerinden birisi de, meslek odalarının teşkilatından yararlanmaktır. İşe başlamak için ilgili odalara kaydın zorunlu tutulmasının yanı sıra, oda mensupları arasında haksız rekabeti önlemek için, ilgili odaların bizzat kayıt dışılığı önleyecek cari denetimler gerçekleştirebilmesi ve aldıkları sonuçları Maliye Bakanlığı denetim birimleriyle paylaşmaları sağlanmalıdır.

F. Ekonomideki Hamiline İşlemlerin Azaltılması

Kayıt dışı ekonomiyi azaltmak için, ekonomik işlemler hamiline olmaktan çıkarılıp nama yazılı hale getirilmelidir. “Türk Ticaret Kanunu ile Bankalar Kanunu’nda gerekli düzenlemeler yapılarak, hamiline işlemler yerini nama ait işlemlere bırakmalıdır.” Örneğin, Türk Ticaret Kanunu’nda yapılacak bir değişiklikle, çeklerin hamiline düzenlenemeyeceği ve nama yazılı olması gerektiği sağlanabilir ve aynı kanunda yapılacak diğer kanuni bir düzenleme ile poliçe ve bonoda beyaz ciro yapma imkanı kaldırılarak, bunların hamiline yazılı senet olma özelliği ortadan kaldırılabilir.

G. Ağır Vergi Yükünün Azaltılması

Vergi yükü ne kadar ağır ve vergi oranları ne oranda yüksekse, vergi dışı piyasa ekonomisi o kadar genişler¹. Ağır vergiler, üretici ve tüketicilerin karar ve davranışları üzerinde etkide bulunarak sonuçta tüketim, tasarruf, yatırım, risk alma ve çalışma gayretini olumsuz yönde etkiler.

¹ Coşkun Can AKTAN; “Vergi Dışı Piyasa Ekonomisinin Ortaya Çıkma Nedenleri”, http://www.sobiadacademy.net/sobem/e_maliye/vergi-disi/nedenler.htm, Erişim 01.12.2009.

SONUÇ

Karapara, yasadışı ya da etik dışı yollardan kazanılan para anlamını taşımaktadır. Hangi yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin karapara olacağı hususu her ülkenin kendi iradesine ve dolayısıyla mevzuatına bağlıdır. Günümüzde bazı ülke mevzuatları tüm suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak kabul etmekteyken, bazıları ise bu hususta mevzuatlarında herhangi bir düzenlemeye yer vermiş değildirler. Ülkemiz mevzuatı ise bu konuda gerekli düzenlemelere yer veren ülkeler arasındadır.

Son yıllarda yaşanan globalleşme hareketleri adeta suç örgütlerine karapara aklayıcılarının da globalleşmesine neden olmuştur. Artık hemen her ülke sınırlarının içinde büyük çapta kara para aklama faaliyetleri yaşanmaktadır. Ülkelerin sadece kendi sınırları içinde tüm bu faaliyetlerle mücadelesi de zor hatta imkansız hale gelmiştir. Bu açılarından ülkelerin birbirleri ile bu konularda yardımlaşmaları önem arz etmektedir.

“Karapara” ve “karaparanın aklanması” birbirinden ayrılamayan kavramlardır. Aklama, kara paranın kimliğinin değiştirilerek meşruiyet kazandırılmasına yönelik işlemlerdir. Bunun için gerekli işlemler aklama süreci içerisinde gerçekleştirilir. Aklama süreci çeşitli aşama ve yöntemlerden oluşur.

Karaparanın aklanması birbirinden ayrı veya eş zamanlı olarak gerçekleşebilen yerleştirme, ayırıştırma ve bütünleştirme aşaması olarak üç aşamada gerçekleştirilir. Her aşamada fonların fiziken ülke dışına çıkarılması, bankalar, finans kurumları ve banka temsilciliklerinin kullanımı, internet bankacılığı yoluyla, yer altı bankacılık işlemleri yoluyla, vergi cennetleri ve kıyı bankacılığı kullanımıyla, döviz büroları aracılığıyla, yasal ticari faaliyetler yoluyla, sermaye piyasası araçlarına yatırım yapılması şeklinde olmak üzere pek çok farklı yöntemler kullanılarak aklanma işlemi gerçekleştirilmektedir. Ekonomik bir kavram olan karaparanın aklanmasıyla mücadelede amaç, yasadışı ve suç sayılan gelirlerden yararlanan kişilerin bu gelirlerinden mahrum edilmesi suretiyle bunların varlık sebeplerini ortadan kaldırmak; mali kurumların daha geniş kapsamlı olarak da mali sistemin dürüst kalmasını sağlamak, toplumun sisteme olan güvenini korumaktır. Bu nedenle çok sayıda suçlu yakalamak yerine, karaparanın yasal mali sisteme girişini

engellemek gerekir. Yani suç ortaya çıkmadan bunu engellemek gerekmektedir. Ancak yaşanan teknolojik gelişme ve uluslar arası işbirliğinin yeterince sağlanamaması bu sonuca ulaşılmasını engellemektedir.

Karapara elde edilmesine yarayan faaliyetlere, silah kaçakçılığı, çocuk ticareti, beyaz kadın ticareti, organ ticareti, adam kaçırma, şantaj, resmi belgede sahtecilik, ticari hile, kamu ihalelerine fesat karıştırma, bilimsel ve sınai casusluk, kasten adam öldürme, hileli iflas, kalpazanlık vb. faaliyetler de eklenebilir. Söz konusu kanun dışı faaliyetler bireysel olarak değil, daha çok düzenli, ulusal veya uluslar arası organize suç örgütlerince yürütülmekte ve her toplumda büyük sosyal sıkıntılar yaratmaktadır. Ayrıca aklanan karapara miktarının her geçen gün artışı, suç örgütlerine siyasi açıdan güç kazandırdığı gibi bu örgütlerin devlet kurumlarındaki hakimiyetlerini de artırmaktadır.

Karapara aklayıcıları, karaparalarını uluslar arası düzeyde transfer işlemlerine tabi tutarken ülkelerin yasal düzenlemeleri ve denetim farklılıklarını yani yakalanma riskini dikkate almaktadırlar. En büyük amaçları yasadışı faaliyetlerden elde ettikleri gelirleri aklamak olan, bu nedenle de yapacakları fon transferlerinde yatırımın reel getirisi, vergi oranları vb. göstergeleri dikkate almayan karapara aklayıcıları, gerçekleştirdikleri ani fon transferleri ile uluslar arası mali sistemde istikrarın bozulmasına, dolayısıyla globalleşmenin de artması ile krizin diğer ülkelere yansımalarına neden olabilmektedirler. Dünya ekonomisinin globalleşmesi, yasa dışı eylemlerden elde edilen kazançların bankalar ve diğer mali kurumlar aracılığıyla ülkeler arasında transfer edilmesini, böylece de suç oluşturan eylemlerde bulunan kişilerin karaparalarını yasal yoldan kazanmış gibi göstermelerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca ülkelerin dışa açılmaları ve gümrük işlemlerindeki prosedürü azaltmaları karapara kaynağını oluşturan malların ülkeler arası dolanımını da mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak, ekonomik ilişkiler ve mali hizmetlerin uluslar arası boyut kazanması, karaparalarını aklamak isteyenlerin suç oluşturan eylemlerini uluslar arası alana kaydırmaları için kaçınılmaz bir fırsat yaratmaktadır. Çünkü uluslar arası boyutta karapara kaynaklarının gizlenmesi ulusal sınırlar içinde gizlenmesinden daha kolay olmaktadır.

Karapara ve aklanmasıyla mücadelede başarının artırılması için;

1) Öncelikle uluslar arası sözleşme ve kuruluşlara üye olarak katılan devletlerin sayısı artırılmalıdır. Sonrasında devletler kendi iç hukuklarında, söz konusu uluslar arası sözleşme ve kuruluşların öngördüğü kurallara uygun düzenlemeler yapmalı, sözleşmelerde yer alan kavram ve kurumlar derhal iç hukuka alınmalıdır. Böylece diğer ülkelerle uyumlu olarak hareket edilebilir, hukuksal yardımlaşmada herhangi bir sorunla karşılaşmaz.

2) MASAK “karaparanın aklanmasının önlenmesi merkezi” niteliğinden çıkarılarak görev ve yetkileri genişletilmeli “mali suçla mücadele merkezi” niteliği kazanmalıdır. Mücadelede etkinlik için ayrıca denetim elemanlarının sayısı artırılmalı ve geçici görevlendirilme sistemine son verilmelidir.

3) Bilgi ve belge toplamada teknolojik yeniliklerden yararlanılarak sadece karaparanın aklanmasıyla sınırlı kalınmamalıdır. Çünkü bilgi ve belgelerden başkaca suçların işlendiğinin tespiti mümkündür. Dolayısıyla tespit edilen bu suçlar için de gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

4) Karaparanın aklandığına dair emarelerin varlığı halinde MASAK, bu durumu savcılık ve kolluk makamlarına iletir. Ancak yaşanan teknolojik gelişmeler aklama olaylarının son derece hızlı ve kolay olarak gerçekleştirilmesini sağladığından gecikme sorunu yaşanabilmektedir. Bu sorunun önüne geçmek için MASAK’a doğrudan el koyma yetkisi verilmelidir. Böylece zaman kaybı olmadan, derhal duruma müdahale edilebilir.

5) 4208 sayılı yasaya göre kimlik tespiti işlemleri sırasında yükümlüden istenen belgeler sekiz yıl süreyle saklanmak zorundadır. 8’inci maddesine göre ise, karapara aklama suçlarının kovuşturulmasında zamanaşımı süresi on beş yıldır. Türk Ceza Kanunu’nun 102/4’üncü maddesine göre, belge saklama süresi on, dava zaman aşımı süresi beş yıldır. Bu süreler birbiriyle uyumlu olarak değiştirilmelidir.

6) 4208 sayılı yasaya göre kontrollü teslimat talep edebilen makamlar, Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Emniyet Birimleri, Jandarma Genel Komutanlığı Kaçakçılık Daire Başkanlığı, Jandarma Birimleri, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı gibi sadece kolluk makamlarıdır. Bu

uygulamaya son verilmelidir. Her makam böyle bir talepte bulunabilmelidir. Böylece verilecek kontrollü teslimat kararında gecikme riski azaltılabilir.

7) 4208 sayılı yasaya göre yabancı ülkelerin kontrollü teslimat talepleri hakkında karar vermeye Ankara Ağır Ceza mahkemeleri Cumhuriyet Savcıları yetkilidir. Ancak karaparanın kontrollü teslimatına ilişkin yabancı ülke talepleri hakkında karar vermeye Ankara Sulh Ceza Mahkemesi yetkilidir. Bu uygulamaya da son verilerek suç adli yargı görevi içine alınmalıdır. Ayrıca karapara ve aklanmasına ilişkin karar verme ve verilen kararı kaldırma yetkisi yabancı veya yerli makam talebi ayırımı yapılmadan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na verilmelidir. Böylece kontrollü teslimat kararında gecikme olma riski azaltılarak, karar verme süreci hızlandırılabilir.

8) 4208 sayılı yasaya göre bazı işlemler devamlı bilgi ve belge verme yükümlüğünden muaf tutulmuşlardır. Bu işlemler, bankalar ve özel finans kurumlarının kendileri, genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kamu kuruluşları ile ilgili işlemleri, ödemesi bankalar ve özel finans kurumlarında bulunan hesaplardan nakil yoluyla, nama yazılı çeklerle veya kredi kartlarıyla yapılanlar işlemler, sorumlulukları saklı kalmak kaydıyla, bankalar ve özel finans kurumlarının belirleyeceği Türkiye'de yerleşik gerçek veya tüzel kişilerin işlemleridir. Bu şekilde istisna ve muafiyetlerin varlığı, karaparayla mücadele çalışmalarını olumsuz etkiler.

9) Polis, jandarma ve sahil güvenlik dışında kalan özel kolluk birimleri için karapara aklamaya ilgili soruşturma kurallarındaki eksiklikler giderilmelidir. Bu birimlerin çalışanlarının konuyla ilgili bilgi eksiklikleri yoğun hizmet içi eğitimlerle giderilmelidir. Bu konu hakkında gerekli bilgiye sahip olan çalışan ve görevlilerin sayısında artış sağlayarak, harekete geçme süresi azaltılabilir. Çünkü karapara aklama faaliyetine ilişkin emareleri daha kolay şekilde fark edebilen çalışanların varlığı sağlanmış olacaktır.

10) Mali kuruluşlar konusunda ise, genel müdür, müdür yardımcıları, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi gibi üst düzey yöneticiler için karapara aklama suçundan hükümlü olmama koşulu aranır. Bu uygulama sadece üst düzey yöneticilerle sınırlı kalmayıp tüm banka çalışanlarını kapsayacak biçimde

genişletilmelidir. Bankalarda, alışanların herhangi birinin karapara aklama suçundan mahkumiyeti halinde meslekten uzaklaştırma uygulaması yapılmaktadır. Bu uygulama sadece bankalarla sınırlı tutulmamalıdır. Banka dışı kuruluşlar açısından da, kendi mevzuatlarında karapara aklama suçundan mahkumiyet halinde meslekten men edilmeyi sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeleri yapmaları sağlanmalıdır.

11) Avukatlar, muhasebeci ve mali müşavir gibi mali yardımcılar, sahte şirketler, vakıflar ve gazinolar, uluslar arası alanda karapara aklanmasına eğilimi olan alanlardır. Fakat Türkiye’deki uygulamada bu kişi ve kuruluşlar yükümlü olarak sayılmamaktadırlar. Bilindiği gibi yükümlüler kimlik tespiti yapmak, şüpheli işlemleri bildirmek ve devamlı bilgi vermek şeklinde bazı işlemleri yerine getirmek zorundadırlar. Dolayısıyla avukatlar, mali yardımcılar, sahte şirketler, vakıflar ve gazinolara zorunlu işlem yükümlülüğü getirilmesi, karapara aklama sorunuyla mücadele açısından oldukça yararlı olacaktır.

12) Karapara aklama suçu bazı ülkelerde ceza yasaları içinde düzenlenmiş olmasına rağmen Türkiye’nin de içinde bulunduğu bazı ülkelerde özel ceza yasasıyla düzenlenmiştir. Yani Türk Ceza Kanunu hükümleri, özel ceza kanununa aykırı olmadığı durumlarda uygulanabilmektedir. Bu durum, karaparayla mücadele açısından son derece önemli olan ve değiştirilmesi gereken bir uygulamadır.

13) Kimlik tespiti yapma, devamlı bilgi verme ve şüpheli işlem bildirimine aykırı davranışlarda cezanın daha da arttırması mücadelede etkinlik açısından önemlidir.

Vergileme açısından en önemli sorunlardan biri zararlı vergi rekabetidir. Zararlı vergi rekabeti ile mücadele konusu 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’yla ele alınmiş ve OECD raporlarıyla paralel şekilde “ilgili ülkenin Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde vergilendirme imkanı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi” kriterlerine dayanan bir düzenlemeye gidilmiştir.

Türk Vergi Sisteminde vergi kayıp ve kaçağına yol açan ve vergiden kaçınmak amacıyla kullanılabilen, başka ülkeler aleyhine fon yatırımları çekebilmek için vergi erteleme olanağı sunan, zararlı vergi rekabetine yol açan uygulamalar yer veren ülkelerdeki iştiraklere ilişkin işlemlerin düzenlemesi ve ticari ve sını nitelikte olmayan, yatırımlarını yurt dışındaki düşük oranlı ülkelere yönlendiren mükellef ile

Türkiye’de yatırım yapan mükellefler arasındaki vergi eşitsizliğinin giderilmesi amacıyla kontrol edilen yabancı kurum kazançlarının vergilendirilmesi ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

5422 Sayılı Eski Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 17.Maddesinde “örtülü kazanç” başlığı ile yapılan düzenlemede en çok eleştirilen husus “ ...emsaline göre göze çaracak derecede yüksek veya düşük fiyat veya bedel” ifadesi olmuştur. 5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 13.Maddesinde yapılan düzenlemede “ ...emsaline göre göze çaracak derecede yüksek veya düşük fiyat veya bedel” ifadesi yerine “emsallere uygunluk ilkesi” kullanılmıştır. Emsalin tespit edilebilmesi için de kanunda sayılan bazı yöntemlerin kullanılması önerilmiştir.

Şirketlerin (kurumların) ilişkili kişilerle mal veya hizmet alım ya da satımında bulunmaları veya mal veya hizmet alım ya da satımı olarak kabul edilen ve kanunda açık olarak sayılan iş ve işlemleri yapmaları halinde tespit edecekleri bedel ve fiyatın, ilişkisiz kişilerle yaptıkları işlemlerde kullandıkları bedel ve fiyata uygun olması, aşağı veya yukarı olmamasına özen gösterilmesi halinde transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımını eleştirisine maruz kalmayacaktır.

Transfer fiyatlandırmasıyla ilgili sistem OECD modeline uyumlu hale getirilerek, ilişkili kişinin emsallerine uygunluk gibi objektif ilkelere bağlı kriterler getirilmiş ve transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü dağıtılan kazançlar dağıtılmış kar payı sayılarak vergi kesintisi kapsamına alınmıştır. Transfer fiyatlandırması ile ilgili objektif kriterleri belirleme açısından Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Bakanlar Kurulunca ilan edilen ve “Vergi Cenneti” olarak bilinen ülkelere ve bölgelere yapılan ödemelerde; emsaline uygun fiyatlarla alınan mal ve iştirak hisseleri ve kredi anapara ve kar payı ödemeleri hariç olmak üzere %30 oranında vergi kesintisi getirilmek suretiyle zararlı vergi rekabeti yaratan ülkelerde yapılan işlemlerin vergilendirilmesi amaçlanmıştır. Kesinti yapılacak ülkeler Bakanlar Kurulu’nca ilan edilecektir. Bakanlar kurulu henüz söz konusu listeyi yayınlamamıştır. Bakanlar Kurulunun ivedilikle söz konusu ülkeleri kararlaştırıp ilan etmesi ve bu sayede vergi ziyana sebebiyet veren yollardan birinin kapatılması gerekmektedir.

Kontrol edilen yabancı kurum uygulaması, yurtdışı iştirak faaliyetinin en ince ayrıntısına kadar kavranabilmesini gerektirmektedir. Bunun sağlanabilmesi için düzenli, güvenilir bir belge akışının olması ve ilgili ülkeyle bilgi değişimi anlaşmasının bulunması sistemin işlemesi açısından büyük önem taşımaktadır. OECD listesinde bulunan vergi cenneti ülkelerin büyük bir çoğunluğu OECD ile işbirliği kabul etmiş olmakla beraber, Türkiye'nin bu ülkelerle bilgi değişimi anlaşması bulunmamaktadır. Dolayısıyla, yeni Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan kontrol edilen yabancı kurum uygulamasında bilgi ve belge akışında güçlük yaşanabilir ve bu da uygulamanın kendisinden beklenen yararı sağlamasına engel teşkil edebilir. Kontrol edilen yabancı kurum uygulamasının gerçek kişileri kapsayacak şekilde GVK'da yer almaması düzenlemede yer alan bir boşluk olarak görülmektedir. KVK'daki kontrol edilen yabancı kurum düzenlemesinin GVK'da da yer verilmesi ve vergi cenneti ülkeler ile bilgi değişimi konusunda anlaşmalar sağlanması durumunda uygulamada yaşanabilecek olası güçlükler engellenebilecektir.

Karapara ile mücadele eden ülkeler gibi Türkiye'de bu konuda düzenlemeler yapıp taahhütler altına girmişken, "varlık barışı" adı altında bilinen yasayla bu yükümlülükler çelişmektedir. Çünkü bu durumda ülkeye girecek paranın nereden kazanıldığı vergisinin verilip verilmediği dolayısıyla kaynağı sorulmayacak olması bu işten rant sağlayanların paralarını düşük bir vergi oranı (yurtiçinde %5- yurtdışı %2) ile kayıt altına almalarına olanak sağlayacaktır. Bu tür düzenlemeler yerine ülkeler ile ikili anlaşmalar yapılarak (özellikle Avrupa'nın vergi cenneti konumundaki İsviçre) yada bölgesel topluluklara üye ülkeler arasında anlaşmaya varılması buna uymayan ülkelere yaptırımlar uygulanması karşılıklı bilgi paylaşımın sağlanabildiği düzenlemelere gidilmesi karapara sahiplerini kayıt altına girmeye zorlayacaktır.

OECD'nin 1998'den beri hazırladığı raporlarında, zararlı vergi rekabeti uygulamalarına devam eden ülkelere çeşitli yaptırımlar uygulanacağı belirtilmektedir. Bu alınan kararların özellikle üye olmayan ülkeler için bağlayıcı olmaması ve alınan önlemlere yönelik çeşitli eleştirilerin var olmasına rağmen (OECD'nin uygulamalarına yönelik eleştirilerin başında İsviçre ve Lüksemburg gibi bazı OECD üyesi ülkelerde zarar verici uygulamalar mevcutken, OECD üyesi

olmayan bazı ülkelerin değişime zorlanmasıdır), OECD kararlarına ülkelerin uyduğu görülmektedir.

08.02.2008 tarih 26781 sayılı Resmi gazete’de yayınlanan “Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile VUK’nun 359. maddesinde yapılan değişiklik ile “a” bendinde sayılan fiiller için hükmolunacak cezalarının alt sınırı 6 aydan 1 aya çıkarılması ile bu bent de sayılan fiillerin işlenmesi karapara aklama kapsamına girmiştir. (TCK’nun 282. maddesinde karapara aklama suçunda alt ceza sınırı 1 yıldır.) Böylelikle VUK’nun 359 maddesinin hem “a” hem “b” hem de “c” bendindeki fiillerin işlenmesi aklama suçunun öncül suçunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu fiiller sonucunda ekonomik bir değer elde edilmiş ve bu değer, kaynağının gizlenmesi ve meşru bir yoldan elde edilmiş gibi kanaat uyandırmak amacıyla işleme tutulması durumunda aklama suçu da işlenmiş olmaktadır.

Ülkemizde kolluk görevi yapan polis ve jandarmanın iktisat bilgisine sahip olmamasından ve iktisadi kolluk görevi yapan kurullarında suç delillerini ve sanıklarını tespit etmekte kolluk gibi davranmasından dolayı ekonomik suçlarla mücadelede yetersiz kalınmaktadır. Bunun önüne geçmek için kolluğun ve kurulların sürekli olarak birbirleriyle temas halinde olması ve karşılıklı olarak bilgi akışının maksimuma çıkarılması gerekmektedir. Aksi takdirde her iki kamu kuruluşunun da yapmış olduğu işlem hedefine ulaşamayacak ve ekonomik suçlarla mücadele sekteye uğrayacaktır.

Görüldüğü gibi karapara ve karapara aklama olgusu global bir sorundur. Bu sorunla baş edebilmek için de global ölçekte düzenlemeler yapılması ve işbirliğine girilmesi gerekmektedir. Ülkelerin dengeli ve adil bir ekonomik sisteme kavuşmaları da, suç ve suç ekonomisi ile mücadelelerindeki başarıya bağlı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- BAŞAK Ramazan, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**. Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No 206, 1998
- ÇELİK, Kuntay- KOÇAĞRA, S. Işıl- GÜLER, Kadir **Karapara Aklama**, Masak Yayınları , Yayın No 1, Ankara 2000.
- ERGÜL Ergin, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 1998.
- ERGÜL, Ergin “**Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu**”, Yargı Yayınevi, Ankara 2001.
- GÜNER, Sedat; “**Organize Suç Örgütleri Karapara ve Aklanması**”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2003.
- KAÇAR, Hamza “**Karaparanın Aklanması E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanın Önlenmesi İlgili Mevzuat**”, Turhan Kitapevi, Ankara, 2004.
- MASAK, **Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi**, Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayın No.9, Ankara 2006.
- MAVRAL, Ülker **Karapara Kayıt dışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları**, Vergi Denetmenleri Derneği Yayını, Ankara 2001
- TURHAN Salih ,“**Vergi Teorisi ve Politikası**”, Filiz Yayınları, İstanbul, 1998.

MAKALELER:

- ALTUĞ, Osman “Karaparanın Aklanması Üzerine Düşünceler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı107, Ağustos 1997.
- ASLAN Abdullah, “Kayıt Dışı Ekonomi Üzerine”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 241, Eylül 2001
- AYKIN Hasan, “Aklama Suçu-Öncül Suç İlişkisi”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 172, Nisan 2007.

- AYKIN, Hasan; “Kayıt dışı Ekonominin Yaygın Olduğu Ortamda Karapara İle Etkin Mücadele Mümkün Mü?” , **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 183, Mart 2008.
- AYKIN, Hasan- AVCI, Şerife; “Karapara Aklama Suçu Açısından OECD Uluslar arası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlisine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi ve Türkiye”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 243, Aralık 2008.
- BALCI Süleyman Hayri, ALTINOK Derviş ; “5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda Transfer Fiyatlaması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 299, Temmuz 2006.
- BUDAK Yılmaz; “Aklama Suçu ile VUK’daki Hapis Cezasını Gerektiren Suçların İlişkisi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 319, Mart 2008.
- DEMİR Alper C.; “Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi”, **Vergi Dünyası**, Sayı 324, 2008.
- DURA İsmail Hakkı; “ Kara Para Üzerine Yazılması Gerekenler...” , **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 234, Mart 2008.
- GİRAY Filiz; “Zararlı Vergi Rekabeti ve Etkileri” **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 260 Nisan 2003.
- GÜMÜŞKAYA Hayrettin, “Karapara Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 115, Nisan 1998
- GÜNAY, Ayşe-ŞAHBAZOV, Röşen “Küreselleşme Sürecinde Mali Suçlar Ve Mali Suçları Önlemeye Yönelik Olarak Yapılan Çalışmalar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 130, Temmuz 1999.
- GÜZELDAL Ömer , Adnan ERSOY; “Transfer Fiyatlaması Düzenlemesinden Korkmalı Mıyız?”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 299, Temmuz 2006
- KATOĞLU, Turgut , 4208 Sayılı Kanun ile Düzenlenen ‘Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 211, Mart 1999.
- Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri”, **Türkiye Bankalar Birliği**, Sayı 235, Aralık 2003.
- KAYA, S. Mehmet “Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanmasıyla Mücadeleye İlişkin Sözleşme”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 194, Kasım 2004.

- KILDİŞ Yusuf, ‘Kayıt dışı Ekonominin Ulusal-Uluslararası Boyutu ve Çözüm Önerileri’, **DEÜ. SBE. Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, 2000
- KILIÇDAROĞLU, Kemal, “Kayıt Dışı Ekonomi ve Bürokrasi”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 190, Haziran 1997
- KOÇ Selman; “Yeni Kurumlar Vergisi Tasarısına Göre Örtülü Kazanç Dağıtımı”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 302, Ekim 2006.
- ÖNGEOĞLU, Abdurrahman –“Karapara Aklama Suçu”,**Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 119, Ağustos 1999.
- ÖZ Semih N. “OECD’ nin Vergi Cennetleri İle İlgili Çalışmalarında Son Gelişmeler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı.231, Aralık 2007.
- ÖZYAKIŞIR Deniz , “Küreselleşme Süreciyle Birlikte Artan Karapara Sorunu ve Soruna Yönelik Küresel Mücadele”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 58, Temmuz-Eylül 2005.
- SARILI Mustafa Ali, “ Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Boyutları, Nedenleri, Etkileri ve Alınması Gereken Tedbirler, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 41 2002.
- SAYIN, Mahmut , “Karaparaya Karsı Düzenlemeler Son Durum”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 119, Ağustos 1998.
- TOKMAKKAYA, Murat “Karapara Aklama Suçunun Tespitine Dönük İnceleme Sürecine İlişkin Özellik Taşıyan Hususlar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 222, Şubat 2000.
- TOKMAKKAYA, Murat “Karaparayla Mücadele Sistemindeki Aksaklıklar ve Çözüm Önerileri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 263, Temmuz 2003.
- TUNCER Selahattin “Yeni 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 164, Ağustos 2006.
- YILDIRIM Murat; “Karaparanın Kayıt dışı Ekonomideki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler”, **DEÜ SBE Dergisi**, Cilt 9 Sayı 3, 2007.
- YAZICI Ayla, “Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı.2, 2007.

• YUMUŞAK İbrahim, “Karaparanın Aklanması ile Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslar arası Çabalar”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 229, Eylül 2000.

RAPORLAR ve TEZLER:

• AYDINŞAKİR, Esen; “Karapara Aklama İle Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Adnan Menderes Üniversitesi, SBE, Afyon 2007

• ÇAĞLAR A.Atilla; “Yolsuzlukla Mücadelede Uluslar arası İşbirliği ve Örgütler”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, SBE, Ankara 2007.

• DANZANJAMTS, Dul, (2008), Karapara Aklama ile Mücadelede Uluslar Arası Boyut, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara 2009.

• DEMİR Halil İbrahim; Kayıt dışı Ekonomi İle Karapara İlişkisi; **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, Isparta 2007.

• KORKMAZ, İbrahim; “Karapara Aklama Suçu”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dicle Üniversitesi, SBE, Diyarbakır 2002

• MARAŞLI. Sefa; “Karapara Aklama ile Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Polis Akademisi, Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara 2009.

• ÖZORTAK Adile; “Karapara ve Karapara Aklama İle Etkin Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2005.

• ÖZTÜRK Abdurrahman, “ Karapara Aklama Suçuyla Ulusal ve Uluslararası Mücadele”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**”, Polis Akademisi, Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Ankara 2004.

• SELMAN Ferhat; “Kayıt dışı Ekonomi ve Türkiye’deki Boyutu”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Anadolu Üniversitesi, SBE, Eskişehir 2007

• ŞEVİK, Mustafa ; “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklama Suçunun Analizi”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul 2005.

- YILMAZ, Sacit “Karaparanın Aklanması Türkiye Boyutu”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Dumlupınar Üniversitesi, SBE, Kütahya 2006
- YONCALIK Feyyaz; “Türk Hukukunda Karaparanın Aklanması Suçları ve Önleyici Düzenlemeler”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, SBE, Ankara 2008.
- Masak 2006 yılı Faaliyet Raporu, www.masak.gov.tr, Erişim 28.03.2010
- Masak 2008 yılı Faaliyet Raporu, www.masak.gov.tr. Erişim 28.03.2010

İNTERNET KAYNAKLARI

- “AB ile İsviçre Arasında İmzalanan İkili Sektörel Anlaşmalar”, www.musavirlikler.gov.tr/upload/CH/BILATERALS.doc, Erişim 05.12.2009
- “Karapara Aklama Amacıyla Mali Sistemin Kullanımın Önlenmesi”, <http://www.gib.gov.tr>, Erişim 10.09.2009.
- “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, www.bilgininadresi.net/Editor/APT%20II/83, Erişim 01.08.2010.
- “Karapara Aklamının Aşamaları”, www.karapara.gen.tr/sag/detay.asp?id=26, Erişim 02.08.2009.
- “Karapara Aklama Amacıyla Mali Sistemin Kullanımın Önlenmesi”, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuat/uluslararasi_mevzuat/91_308_AET.html, Erişim 10.09.2009.
- “Karapara Aklamının Tarihçesi”, <http://www.efrasyap.org/Icerik/IcerikDetay.aspx?IcerikID=307>, Erişim 05.08.2009.
- “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler Ve Örgütler”, <http://www.efrasyap.com/Icerik/IcerikDetay.aspx?IcerikID=311>, Erişim, 16.09.2009.
- “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler/Diğer Düzenlemeler ve Örgütler”, http://www.karapara.net/articles.php?article_id=8 Erişim, 03.08.2009.

- “Karapara Aklama Suçu”, <http://www.karapara.gen.tr/sag/detay.asp?id=26>, Erişim 30.07.2009
- “Karapara Aklanması Aşamaları”, <http://www.frmtr.com/genel/116661-karapara-aklamak.html> Erişim 01.08.2009.
- “Karapara Nedir? Karaparanın Aklanması Ne Demektir? Karapara Niçin Aklanır”, <http://www.kom.gov.tr/Tr/HaberDetay.asp?HKey=1> Erişim 01.08.2009.
- “Kayıt Dışı Ekonomi-Vergi Denetimi-İdari Yapı; Maliye ve Sigorta Yorumları”, www.degerymm.com/yeni/.../aJ5Ov43uMoY4uwDKuHGfM95qI09Cx.pdf Erişim 08.12.2009.
- “Member Countries and Observers FAQ”; http://www.fatf-gafi.org/document/5/0,3343,en_32250379_32236869_34310917_1_1_1_1,00.html, Erişim 22.09.2009.
- “Member Of CFATF”; ; <http://www.cfatf.org/eng/membership/members.html>, Erişim 22.09.2009.
- “Transfer Fiyatlaması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı”, www.istanbulymmo.org.tr/.../53.%20transfer%20fiyatlamasi%20yoluyla%20ortulu%20kazanc%20da. Erişim 11.11.2009.
- “Türkiye’de Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalar ve Alınan Önlemler”, ”, http://www.karapara.net/articles.php?article_id=7 , Erişim 10.08.2009
- “Uluslar Arası Sözleşmelerde Terörizm”. <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm>, Erişim, 16.09.2009.
- AKDİŞ, Muhammet, “Offshore Bankacılığındaki Gelişmelerin Karapara ve Karaparanın Aklanmasına olan Etkileri”, <http://makdis.pamukkale.edu.tr>, Erişim 07.08.2009.
- AKTAN, Coşkun Can; “Vergi Dışı Piyasa Ekonomisinin Ortaya Çıkma Nedenleri”, http://www.sobiadacademy.net/sobem/e_maliye/vergi-disi/nedenler.htm, Erişim 01.12.2009.
- ALP, İnönü Akgün, “Makro Ekonomik Etkileri” www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=27, Erişim 05.08.2009

- ALTAY, Serdar; “Yeni Kurumlar Vergisi Kanununda Öngörülen Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelere Yönelik Uygulamalar,
www.vergidegundem.com/files/makale1_ocak07.doc, Erişim 11.11.2009.
- AYKIN, Hasan “Kayıt dışı Ekonomi- Karapara”,
<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=41>, Erişim 10.08.2009
- AYKIN, Hasan ; “Uluslararası Metin Ve Oluşumlar”,
<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=30>, Erişim 23.09.2009.
- BAŞAK, Ramazan, “Karapara Nasıl Aklanır”
<http://www.ordubarosu.org.tr/forum/arsiv-baslik1441.0.html> , Erişim 02.08.2009.
- BAYDAR, Murat; “Varlık Barışı Nedir? Avantajları Nelerdir”,
http://www.iktisadhaber.com/haber_detay.asp?haberID=53, Erişim 16.11.2009.
- ÇAK, Murat “Uluslar arası Vergi Rekabeti Transfer Fiyatlaması ve Vergilendirme,
www.sgb.gov.tr/.../Uluslararası%20Vergi%20Rekabeti%20Transfer%20Fiyatlaması%20. Erişim 09.11.2009
- EKİNCİ, Filiz; “5520 Sayılı Yeni Kurumlar Vergisi Kanununda Vergi Güvenlik Müesseselerine İlişkin Yeni Düzenlemeler
<http://sbe.dpu.edu.tr/17/288-296.pdf>, Erişim 09.11.2009
- ERGÜL, Ergin “Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulu”,
http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_37.htm, Erişim 11.08.2009.
- ERGÜL, Ergin “Uluslararası Hukukta Karapara İle Mücadele”, Gümrük Dünyası Dergisi, Sayı 42,
<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/42/6.html>, Erişim24.08.2009
- ERGÜL;Ergin “ Türkiye’de Karapara Aklama”,
http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_47.htm, Erişim, 10.08.2009.
- ERSOY, Ömer“ Palermo Sözleşmesi- Örgütlü Suçluluğa Karşı Güçlü Bir Adım”, www.caginpolisi.com.tr/v1/yazdir.php?art_id=276, Erişim, 10.09.2009.
- GÜMÜŞKAYA, Hayrettin“Uluslararası Sermaye Akımları İçinde Ki Karaparanın Azgelişmiş Ülkeler Açısından Değerlendirilmesi”,
<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=32>, Erişim, 10.08.2009.

- GÜNDOĞDU, Burhan; “Türk Vergi Mevzuatında Vergi Cennetleriyle Mücadele” www.alomaliye.com/.../burhan_gundogdu_vergi_cennet.htm . Erişim 11.11.2009.
- KALEM, Murat, “Bankalar Aracılığıyla Karapara Aklama” <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=40> Erişim, 06.08.2009.
- KAPANŞAHİN, Cevdet “Karaparanın Aklanması Suçuyla Mücadelede Uluslar arası Bilgi Değişim Kanalları”, **E-Yaklaşım**, Eylül 2008, S.62, , http://www.karapara.net/articles.php?article_id=22, Erişim 06.08.2009.
- KIZILOT, Şükrü ; “Varlık Barışı ve Bazı İnce Noktalar”, hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=12749345...82, Erişim 22.10.2009
- KOÇAK, Muhsin, “Karapara-Aklanması-Aklama Suçu”, hukukcu.com/modules/smartsection/makepdf.php?itemid=233, Erişim 28.07.2009
- KÖK, Recep- ŞAPÇI, Onur, “Kayıt dışı Ekonomi ve Türkiye Ekonomisindeki Büyüklüğünün Tahmin Edilmesi”, kisi.deu.edu.tr/userweb/recep.kok/kayitdisi_sapci.pdf, Erişim 10.08.2009.
- LAÇİNER, Sedat; “Terörün Geliri de Ölümden”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=38>, Erişim 23.09.2009.
- MELİKŞAH, Utku, “Karapara, Ak Akçe” <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/?i=3422&y=MeliksahUtku> Erişim 02.08.2009.
- ORTAÇ, Fevzi Rıfat ; “Vergilendirilebilir Gelir Kavramı, Geliri Belirleyen Teoriler ve Türk Gelir Vergisinde Yer Alan Gelir Tanımlaması”, <http://www.bayar.edu.tr/~iibf/sakinc/KamuMaliyesi/FevziORTAC.pdf>, Erişim 19.10.2009.
- ÖGRENDİK, Günay; “Grup Şirketleri Arasında Kredi Aktarımında Örtülü Kazanç, Örtülü Sermaye, KDV ve Muhasebe” , <http://www.mazarsdenge.com.tr/printerFriendly.php?contentId=68>, Erişim 13.11.2009.
- ÖZ, Ersan; “ OECD Vergi Rekabeti ve Vergi Reformunun Geleceği” www.sgb.gov.tr/çalışmalar/maliye_dergisi/yayinlar/.../ersanoz.pdf ,Erişim 11.11.2009.

- ÖZCAN, Mehmet - KÜÇÜKÖZYİĞİT,H.Galip; “Karaparanın Aklanması Suçu ve Hukukumuzda Düzenlenmesi”,
<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=24>, Erişim, 22.09.2009.
- ÖZDOĞAN, Onur ;“Karapara Aklama Suçu ve Masak”,
http://www.turkhukuksitesi.com/makale_597.htm, Erişim 22.09.2009.
- PEK, Ahmet; “Narko Terörizm”,
<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=37>, Erişim 23.09.2009.
- Pierre LAPAQUE -The İnternational Anti Money Laundering Network”,
www.cfatf.org/eng/2000conf/PLapaque-speech-eng.pdf , Erişim, 17/09/2009
- SAATÇI, Banu “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Önlemler”, www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/60.pdf Erişim 01.09.2009
- SAYIN, Gökhan “Karapara Aklama”, ”,
<http://www.abchukuk.com/makale/makale422.html>, Erişim 16.09.2009.
- TAŞKIN, Ahmet; “Türk Vergi Sisteminde Mükellefiyet”,
http://www.yayin.adalet.gov.tr/14_sayi%20i%C3%A7erik/Ahmet%20TA%C5%9EKIN.htm, Erişim 02.11.2009
- USLU, Ozan, “Karapara ve Gri para”,
<http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/ozan/006/> 03.08.2009.
- UYANIK, Cahit; “32 Kısım Tekmili Karaparanın Macerası” ,
<http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=42>, Erişim 10.08.2009.
- UZER, Beran; “Varlık Barışı ile Karapara Aklanabilir mi?”,
<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=139165>, Erişim 16.11.2009.
- ÜNLÜ, Kemal; “Zararlı Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri”,
<http://www.bilgidenetim.com/makale/goster/147>, Erişim 11.11.2009.
- ÜSTÜN, Oktay “Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) Yeni Kırk Tavsiye Kararı Neler Getiriyor?”, <http://www.karapara.gen.tr/makale/detay.asp?id=28>, Erişim 16.09.2009
- ÜSTÜN, Oktay; “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”,
www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/65.pdf - Erişim 22.09.2009

- YUMUŞAK, İbrahim, “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”
www.yayin.adalet.gov.tr/dergi/5sayi.pdf, Erişim 01.08.2009